CONSILII HYGIENICE

PENTRU

CREŞTEREA COPIILOR

DE

DOCTORUL

DIMITRIE CANTIMIR.

PEATRA
Imprimeriea Judetului Neamtu

1877.

www.dacoromanica.ro

HYGIENA COPIILOR

www.dacoromanica.ro

De acelaşŭ autor:

Angina Difterica, modul de desvoltare, tratamentul profilactic si terapeutic. *Curierul de Iaşi No. 128, 129 şi 130 din 1873.*

Potabilitatea apelor curgatoare, în special apa de Prut. *Curierul de Iaşi No. 139 din 1873.*

Raport catra Primaria de Piatra. *Revista Ştiinţifică No. 18 şi 20 din 1874.*

Apele minerale naturale. *Revista Ştiinţifică No. 2 din 1875.*

Istoricul epidemiei de cholera din Orasul Piatra. *Romania Medicală No. 3 din 1875.*

Câteva boale întroduse prin alimentatie. *Revista Ştiinţifică No. 15 din 1874.*

Gusa exoftalmica. *Gazeta medico-chirurgicală, No. 15 din 1875.*

Resectiunea estremitatei superioare a umerului. *Romania Medicală No. 19 din 1875.*

O visita la baile de la Slanic. *Revista Ştiinţifică No. 16 din 1876.*

www.dacoromanica.ro

CONSILII HYGIENICE

PENTRU

CREȘTEREA COPIILOR

DE

DOCTORUL

DIMITRIE CANTIMIR.

PEATRA
Imprimerea Judetului Neamtu

1877.

www.dacoromanica.ro

Doamnei Ana Davila

Născută Golescu

Spre semn de eterna recunoștință si aducere aminte.

www.dacoromanica.ro

PREFAȚA

Văzênd trebuința ce simte mumele de familie, de a ave un povățuitor fidel pentru creșterea copiilor, mi-am propus de a le pune la dispozitie principalele regule Hygienice ce știința posedă, și ale căror efecte bine făcătóre sunt confirmate de esperiență. O practică medicală de opt ani și o osebită aplicațiune pentru acest studiŭ, mĕ autorizĕ de a'mĭ ridica vocea asupra tuturor obiceiurilor vătămătóre, pe care tradițiunea le-a conservat, în creșterea copiilor și pe care mumele le transmit ca niște dogme moștenite de la părinții lor, în lipsa unei cărți speciale pentru această parte importantă a Hygieneĭ.

Incercând a da publicitatĭĭ această modestă scriere, scopul meŭ nu aŭ fost de a reproduce tóte lucrările diferiților învațați ce s'aŭ ocupat cu această materie, nicĭ de a îngreuĕ lucrarea cu esplicațiunĭ și teorĭĭ de știință pură, ci numaĭ de a mĕ adresa iubireĭ și dragosteĭ ce are fie care mumă pentru copilul seŭ, dându-le, pentru tóte împrejurările ordinare, niște esplicațiunĭ simple și raționale, pentru că ele se nu cadă nicĭ o dată, prin neștiință saŭ prin un devotament esagerat, în una din greșelele ce din nenorocire astăzĭ se comit pe fie care zi, greșelĭ pe care adese orĭ mumele le regreta cu durere;

Mărturisesc, că póte nu am pătruns în tóte detaliurile acest important studiŭ, însĕ sunt convins, că mumele de familie, povățuindu-se de tóte aceste regule Hygienice, vor

www.dacoromanica.ro

corespunde, în mare parte, nobilei misiuni ce li-aŭ destinat creaţiunea, şi vor ave fericirea de a vede pe copiĭ lor viguroşi şi într'o perfectă stare de sanatate, căci dacă este o artă de a tămâdui o bólă, pentru mine este maĭ important de a şti a se preserva de dânsa.

In cât priveşte dedicarea acesteĭ cărţi, în memoriea mult regretateĭ d-ne Ana Davila, aceasta este pentru mine una din cele maĭ scumpe datoriĭ de recunoştinţă, câci nu numaĭ eŭ, dar toţi aceĭ ce aŭ cunoscut calităţile aceleĭ nobile inime, râpita dintre noĭ fără timp, vor pastra pentru ea o adânca durere şi o eterna amintire.

Dr. Cantimir

Peatra
1877 Aprilie 10.

www.dacoromanica.ro

PARTEA I.

CONSILII HYGIENICE FEMEILOR ÎNSĂRCINATE!

Considerații Generale.

Incepênd acéstă scriere, văzuĭ necesitatea că pentru a ave un copil sănătos, plin de viață și de vigóre, trebue a da óre care consiliĭ femeilor însărcinate, maĭ mult încă, trebue a da niște povețe salutariĭ pentru creșterea, educațiunea morală și sistemul de viață a junelor femeĭ, pentru ca ele să pótă deveni bune mume și să conserve cu înțelepciune fructul concepțiuneĭ lor.

Se înțelege bine, cât de mult starea de sănătate a părinților, diversele viciĭ constituționale saŭ alte bóle de care sunt atinșĭ, pot fi transmise cu mare ușurință copiluluĭ ce daŭ naștere, fiind că acesta de la eĭ împrumută esistența sa.

Aceste studiĭ, de și sunt în strânsă legătură cu acéstă sriere, ele tind însă a mĕ depărta pre mult de la scopul ce'mĭ am propus, de aceia nu voiŭ face de cât a le menționa, insistând asupra inconvenientelor căsătoriilor timpuriĭ și nepotrivite, cestiuni ce ne interesază de aprópe și de la care depinde, în mare parte, viața și vigórea unuĭ copil, fără însă a nu atinge și a combate în cur-

www.dacoromanica.ro

sul acestei scrieri tóte obiceiurile vătămătóre, ce s'aŭ întrodus în creşterea şi educaţiunea copiilor, care din nenorocire sunt fórte numeróse şi înrădăcinate în sistema de creştere a unor mume de familie, arătând influinţele lor vătămătóre, cu atât mai mult, cu cât ele sunt în interesul sănătăţei copiilor.

CAPITOLUL I.

Inconvenientele căsătoriilor pre timpurii şi nepotrivite.

Mai întâi voiu condamna sistemul de a mărita fetele la vârsta de 14, 15, séŭ chiar 16 ani, obiceiŭ respândit mai cu samă între isdraeliţi.

Acéstă măsură, nu numai că nu este umană, dar chiar criminală, cu atât mai mult, cu cât în tot-dé-una ea este impusă de părinţi. Ce póte deveni dar o tênără copilă, la o etate atât de fragedă, întrată în viaţa conjugală, înainte de a fi luat o desvoltare complectă a corpuluĭ, înainte ca organele concepţiuneĭ să fie de ajuns formate?

Aceste sermane fete, măritându-se, rĕmăn de obiceiŭ îndată însărcinate; în noua lor poziţiune devin ca un fruct rupt din arbore, înaintea maturităţeĭ sale, în cât nu întârzie de a deveni bolnave de diverse bóle grave, care le ruină cu totul sănătatea şi cele mai dese orĭ, finesc prin a muri din diverse accidente de facere.

www.dacoromanica.ro

Prodctul concepţiuneĭ, căzut într'un organ ce nu e ajuns la complecta sa desvoltare, strâns într'un pântece ingust, nutrit într'un mod incomplect, ese din sinul mumeĭ sale într'o stare de slăbiciune, şi care, dacă nu móre îndată, este atins maĭ în urmă de atâte bóle grave, precum: Scrophula, Rachitismul, oftiga maţelor, Scorbutul şi alte multe, a cărora origină nu este de cât lipsa de desvoltare şi de nutriţie.

Muma, după ce a dat naştere uneĭ creaturĭ incomplect desvoltate, în urma unor marĭ şi îndelungate suferinţĭ, este obligată a'l nutri cu nu lapte tot atât de nesatisfăcător ca şi starea sa de sănătate; silită a'l creşte cu multe greutăţĭ, lipsită de somn în timpul nopţeĭ, stând deştéptă la ţipetele micilor copiĭ, ce nu aŭ póte nicĭ hrană trebuinciósă pentru esistenţa lor, le trudesc maĭ mult şi ast-fel, neputând recăpăta puterile perdute, aceste sĕrmane mume devin nişte figurĭ veştede, sarbede şi bătrâne la o vârstă fórte precoce, remâind în acea stare de desvoltare a corpuluĭ, în care le aŭ găsit cea întâiŭ însărcinare; viaţa acestor femeĭ devine o grea povóră de suferinţĭ, ce le pun de timpuriŭ în pământ.

Este dar de interes general a nu mărita fetele, chiar acele ce se bucură de o sănătate perfectă, înainte de a fi trecut cel puţin vârsta de 18 anĭ, după ce tóte organele juneĭ fete aŭ ajuns la o desvoltare potrivită cu noua stare în care va

www.dacoromanica.ro

intra. In cât privește pentru fetele slabe de constituție și de o conformație delicată, la care în genere creșterea este întârzietă, măritișul nu trebue să fie învoit de cât după 21 anĭ, adică după ce aŭ căpătat óre-care vigóre, vèzând că tóte funcțiunele organelor vieței lor, atât de nutriție cât și de reproducție, aŭ luat un mers natural permanent; în caz contrar, când starea sănătățeĭ saŭ alte împrejiurărĭ, pune pe o fată în suferință, atunceĭ avizul științeĭ este necesar, înainte de căsătorie

Dacă căsătoriile pre de timpurĭ aŭ inconveniente grave asupra mumeĭ și a prunculuĭ la care daŭ naștere, tot de asemine se întâmplă și cu acele pre târzĭ, adecă, acele contractate, fie cu o femee ajunsă la o etate înaintată, fie cu un bărbat care aŭ trecut peste jumătatea vieței mijlocie a unuĭ om ; în acest caz, părinții perd, pe fie-care zi ce merge, din putere și vigóre, și ast-fel, copiĭ născuțĭ din aceste căsătorĭĭ, pe lângă că muma este amerințată de multe primejdĭĭ și greutățĭ în timpul facereĭ, sunt în genere slabĭ și espușĭ la diferite bóle, ce le rîdică viața din fragéda copilărie.

Abuzul băuturilor spirtuóse ce, din nenorocire, aŭ luat niște proporțiunĭ înspăimântătóre în țară la noĭ, chiar printre tinerĭĭ ce nu aŭ atins 25 anĭ, contribue mult, pe lângă feluritele crime și nenorocirĭ la care dă loc, a produce o generațiune bolnăviciósă și predispusă la tot feliul pe bóle omo-

www.dacoromanica.ro

ritóre, şi în fine a comunica nouluĭ născut viciul de care aŭ fost atins vre unul din părinţĭ.

Consecinţile acestuĭ abus aŭ produs atâtea victime, în cât ştiinţa, care ţine un control esact despre cauzele mortalităţeĭ generale, dovedeşte că ele sunt acele care zeciméză şi ucid o mare parte din generaţiunea nóstră; şi chiar aceĭ care ajung la o vârstă maĭ înaintată, cad maĭ târziŭ în aceliaşĭ defecte ce aŭ moştenit de la părinţiĭ lor, şi fac majoritatea celor ce zac prin temniţe şi spitale de smintiţĭ, ne lasând în urma lor de cât doliu, mizerie şi crimele cele maĭ îngrozitóre, ce póte comite un om a căruĭ facultăţĭ mintale sunt sub imperiul abuzuluĭ de băuturĭ spirtuóse.

Mijlócele luate în tóte ţările, în contra acestuĭ abuz, slujască-ne de esemplu şi povăţuiască pe fiecare părinte, de a lua tóte măsurile în contra orĭ căreĭ rĕle aplicărĭ, la care mulţĭ din tineriĭ noştrĭ se dedaŭ, adese orĭ, ca la o distracţiune, schimbându-se maĭ în urmă într'un viciŭ de care nu se maĭ pot stăpâni.

CAPITOLUL II.

Câte-va consiliĭ femeilor însărcinate.

Junele femeĭ devenite însărcinate, bucurându-se de o sănătate perfectă, aŭ nevoe a duce o viaţă regulată spre a conserva şi a nutri în sinul lor productulŭ sacreĭ legăturĭ matrimoniale, care va deveni obiectul iubireĭ şi al datoriilor sociale ce

www.dacoromanica.ro

légă pe ambiĭ soţĭ. Pentru aceia trebue, ca chiar de la intăile zile ale esistenţeĭ sale, să fie asigurat de tóte accidentele directe saŭ indirecte, ce ar pute inpedeca creşterea sa; fără ca cu tóte acestea, femeile însărcinate să fie nevoite a sta în casă într'un aer molipsit, lipsite de orĭ ce fel de eserciţiu, în teamă de a nu se espune la perzanic; aceste abuzurĭ de precauţiunĭ adese orĭ sunt în stare de a le produce felurite bóle, o slăbiciune generală, o nutriţiune defectuósă, şi prin urmare predispun cu maĭ multă uşurinţă, pe de o parte la perzanie, iar pe de altă parte, nişte asemenea femeĭ, daŭ naştere unor copiĭ slabĭ şi cu puţină perspectivă de a trăi; ast-fel dară femeile însărcinate trebue, chiar peutru fericirea copiilor lor, de a trăi într'un aer curat, a face preumblărĭ regulate, a se hrăni de substanţe întăritóre, a locui o casă sănătósă, a ave un somn regulat şi a se feri de acele lucrurĭ, ce ar aduce o vătămare sănătăţeĭ, spre a procura şi copiluluĭ, aflat în sinul sĕŭ, un sânge sănătos şi în de-ajuns pentru perfecta sa desvoltare. In vederea multor greşelĭ ce se fac prin necunoştinţă, maĭ cu samă de către junele femeĭ ce sunt pentru prima óră însărcinate, voiu da, în câte-va paragrafe separate, esplicaţiunile trebuincióse şi regulele hygienice ale însărcinăreĭ.

§. 1. **Impresiunile morale.**—Femeile însărcinate trebue a fi în tot-dé-una într'o linişte perfectă a spirituluĭ, a trăi în nişte condiţiunĭ maĭ mult

www.dacoromanica.ro

saŭ maĭ puţin escepţionale; a se feri de impresiunele morale precum: întristările, spaima, surprisele de bucurie, sgomotele puternice şi ne aşteptate; în fine de tóte acele accidente ce ar pute turbura regulata funcţionare a organelor şi care, prin urmare, devin vătămătóre productuluĭ concepţiuneĭ, căcĭ nicĭ o dată, ca în acéstă stare, femeile nu sunt maĭ mult impresionate, din cauza uneĭ stărĭ nervóse esagerate, ce însoţeşte tot timpul însărcinăreĭ; nu rare orĭ aceste accidente aŭ produs perzaniĭ, care, cu puţiuă bună voinţă din partea femeeĭ însărcinate saŭ a acelor ce o încungióră, s'ar fi putut înlătura.

§ 2 Hrana.—Hrana ce convine femeilor însărcinate, nu variază mult de acea obcĭnuită, cu tóte acestea ea trebue să fie compusă din substanţe hrănitóre şi lesne de mistuit şi care convin cu gustul femeilor; căcĭ adese orĭ aŭ o adevĕrată antipatie pentru oare-care bucate, mărindu-le greaţa şi vărsăturile, ce însoţesc maĭ cu samă cele dintăĭ lunĭ ale însărcinăreĭ.

Trebue a se feri în tot cazul de mâncărĭ iuţĭ, care iritează stomacul, precum şi de a abuza de băuturĭ spirtuoase, cafe, ceaĭ şi altele, ce pot aduce vătămărĭ serióse prunculuĭ aflat în sinul sĕŭ.

Orele de mâncare pot fi acele ca de obiceiŭ, însĕ în tot cazul, nu trebue a se culca nicĭ o dată în timpul mistuireĭ, care timp trebue a'l rezerva de preferinţă uneĭ preumblărĭ plăcute.

www.dacoromanica.ro

§. 3. Somnul. Somnul intră asemine între acele măsuri ce trebuesc păzite în timpul însărcinăreĭ, el cată să fie reperatoriŭ şi să dureze cel puţin şepte óre, ferindu-se de acele petreceri obositóre, ce se prelungesc până a doua zi, care răpesc forţele şi vitalitatea femeilor însărcinate, şi care, maĭ cu samă când ele sunt însoţite de jocuri, predispun cu cea maĭ mare uşurinţă la perzaniĭ.

§. 4. Eserciţiul. Femeile însărcinate aŭ nevoe de a face regulate preumblări la aer liber şi maĭ cu samă la sóre; nemişcarea este fórte vătămătóre atât pentru mumă, cât şi pentru copil, căci sănătatea mumeĭ este strâns legată cu a celuĭ din urmă; cu tóte aceste, ele se pot ocupa cu lucrările casnice, fără însă a se espune de a merge mult pe jos, până la pre mare ostineală; trebue a evita călătoriile marĭ în trăsuri fără arcuri, care struncină tóte organele conţinute în pântece, în fine tóte acele cauze, ce ar predispune femeea însărcinată la perzanie; totuşĭ, cu acéstă ocaziune, găsesc necesar, de a arata, că un eserciţiŭ moderat în aer liber, în locuri curate, la ţară saŭ prin grădiniĭ, în ano-timpul plăcut, nu numaĭ că ajută mult la desvoltarea viitoruluĭ prunc, dar sunt âncă în stare de a produce o schimbare favorabilă în organismul mumeĭ, în cât noua sa poziţiune va fi un modificator puternic al sănătăţeĭ sale de maĭ înainte; pentru care trebue a se feri, cât se va pute, de a sta în nemişcare maĭ multe óre pe zi şi în aerul închis al

www.dacoromanica.ro

camerilor întunecóse, obiceiŭ fórte rĕspândit la noĭ, chiar în ano-timpul de vară, când aerul atmosferic ar trebui să circule cu înlesnire în tóte apartamentele locuinţilor nóstre; nemişcarea are inconvenientile cele maĭ grave, pe care trebue să le pun în viderea fie-căruia; ea produce pe de o parte o lenevire generală a tuturor organelor femeilor însărcinate; de acolo lipsa de poftă de mâncare, mistuirĭ grele, constipaţiunĭ ce supără des pe femeile însărcinate; circulaţiunea sângeluĭ se face într'un modŭ viciósŭ şi încet, în cât tóte aceste aduc o slăbire generală, îngălbinirea feţeĭ, molătatea cărnurilor, lipsâ de sânge şi altele.

Productul concepţiuneĭ de asemine rĕmâne într'o stare de desvoltare incomplectă, eşind din pântecele maiceĭ sale cu puţină putere de a se nutri şi veţui de sine însuşĭ. Nemişcarea maĭ predispune asemine, pe femeile însărcinate, la facerĭ grele şi poziţiunĭ defectuóse a copiilor; ca consecinţă, o femee, care ar duce o aseminea viaţă în timpul însărcinăreĭ sale, nu va fi, maĭ nicĭ o dată, în stare a deveni o bună nutrice, şi laptele seŭ va fi lipsit de calităţile nutritive. Cu tóte aceste óre care dispoziţiunĭ ale matceĭ, la unele persóne, maĭ cu samă când acest organ este lasat prea jos în pântece, saŭ când femeea, în timpul însărcinăreĭ, perde óre-care cantitate de sânge, saŭ dacă aŭ avut alte perzaniĭ din acéstă cauză, atuncĭ repausul în pat, pentru un timp maĭ mult saŭ maĭ puţin lung, este

www.dacoromanica.ro

necesar, şi în fine orĭ de câte orĭ medicĭĭ vor crede util a'l prescrie, pentru a evita óre-care accidente ale însărcinăreĭ, şi a pute ast-fel ajunge la termenul natural al facereĭ.

§ 5 Locuinţa. Femeile însărcinate trebue a trăi, pe cât se póte, în camere spaţióse, bine aerate, espuse la sóre şi avênd în tot-dé-una o temperatură potrivită.

Trebue a evita locuirea într'un aer molipsit, saŭ conţinênd substanţe cu mirosurĭ, precum: florĭ, plante aromatice, parfumurĭ şi altele, care sunt vătămătóre sănătăţeĭ şi adese orĭ cu greŭ suferite de cătră femeile însărcinate; trebue asemine a evita astuparea sobelor în timpul erneĭ, căcĭ intrarea în camere a gazuluĭ oxyd de cărbune, pe lângă că póte produce diverse accidente femeilor însărcinate, are şi o mare influenţă vătămătóre, chiar asupra vieţeĭ copiluluĭ aflat în pântecele sĕŭ.

§ 6. Intâmplările ce pot aduce purtarea corsetelor, jocul şi băile calde saŭ reci. Recomând o specială atenţiune femeilor însărcinate, care pórtă corseturĭ, ce strâng peste măsură pântecele şi peptul. In zadar se cércă unele femeĭ, prin felurite mijlóce, pentru a ascunde grosimea lor, saŭ caută a îndrepta disproporţiunea talieĭ, într'o periódă deja înaintată a însărcinăreĭ; tóte aceste însĕ nu fac alta, de cât înping organele pânteceluĭ în jos şi ast-fel, producâud căderĭ de matcă, precum şi alte accidente, a căror consecuenţĭ sunt greŭ de

www.dacoromanica.ro

suferit chiar după facere, mijlócele arteĭ cu multă greutate le póte vindeca; trebue din contra a lăsa pântecelui libertatea de a se desvolta şi peptului uşurinţa de a resufla.

Purtarea corsetelor, în timpul sarcineĭ, maĭ are încă un grav inconvenient pentru femeele hotărîte de a alapta înşele copiĭ lor, acela de a împinge gurguiul în lăuntru ţiţeĭ, şi ast-fel pune copilul în neputinţă de a'l pute apuca cu gura şi a suge; acest inconvenient dă loc adese orĭ la imposibilitatea de a alapta, şi pentru a căruia remediare suntem siliţĭ a alerga la mijlóce mecanice saŭ aparate speciale, spre a pute reuşi de a da gurguiuluĭ o formă potrivită cu trebuinţile copiluluĭ pentru sugerea lapteluĭ.

Privesc cu mâhnire adese-orĭ, că femeile însărcinate săvârşăsc tot felul de imprudenţĭ, precum: jocurĭ forţate, serate prelungite, spectacule obositóre şi alte escesurĭ, care cu timpul le aduc într'o stare de slăbiciune, predispuindu-le la perzaniĭ, hemoragiĭ (curgerĭ de singe) şi alte scurgerĭ saŭ bóle de matcă.

Femeile însărcinate trebue a se feri cu totul de a face băĭ calde saŭ rĕcĭ parţiale saŭ generale, căcĭ ele predispun cu mare uşurinţă la perzănia, maĭ cu samă în cele din tăĭ lunĭ ale sarcineĭ; maĭ târziŭ ele pot fi întrebuinţate cu prudenţă la o temperatură potrivită.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLUL III.

Accidente naturale ale însărcinării.

Voiu numi accidente naturale ale însărcinăreĭ câteva suferinţĭ, care prin a lor frecuenţă şi durată, pot fi numite, cu drept cuvânt, accidente naturale, pe de o parte fiind-că unele durează un timp determinat din perióda însărcinăreĭ, altele fiind că o însoţesc până la facere, ast-feliŭ sunt: lipsă de poftă de mâncare, greaţa vărsăturile, constipaţiile, varicele (umflătura vinelor), precum şi o specie de pletoră, adecă nişte mişcărĭ ale sângeluĭ la cap, ce produc ameţelĭ şi alte fenomene propriĭ porióderĭ însărcinăreĭ, cărora am crezut necesar a le da o mică descripţiune, maĭ cu sama, spre a linişti orĭ ce temerĭ a familieĭ saŭ a femeeĭ însărcinate, asupra gravităţeĭ lor.

§ 1. Lipsa de poftă de mâncare greaţa şi vărsăturele.—Aceste sunt nişte accidente ce se arată la femeile însărcinate, chiar de la cea întâĭ lună a perióderĭ însărcinăreĭ; dese orĭ videm femeĭ simţind un desgust mare pentru carne saŭ óre-care bucate, une-orĭ chiar neputinţa de a suferi mirosul bucătărieĭ, avênd din contra plăcerea de a mânca lucrurĭ care, în altă perióda a vieţeĭ, le ar cauza desgust; tótă lumea cunóşte plăcerea ce aŭ unele femeĭ de mânca cărbunĭ, humă saŭ chiar bucăţele de pământ, teliurite lucrurĭ iuţĭ şi maĭ ales acre şi sarate.

www.dacoromanica.ro

Aceste nu pot fi atribuite de cât numaĭ uneĭ fantasiĭ nervóse, asupra cărora sĕ pot lua precauţiunĭ convenabile spre ale evita.

Lipsa de poftă de mâncare, nu durează de comun, de cât până cătră a patra lună a periódeĭ însărcinăreĭ, producând óre-cere slăbiciune femeilor însărcinate; în această circonstanţă, întrebuinţarea vinuluĭ de chină şi a altor remediĭ întăritóre, póte ave avantaje satisfăcătóre.

Greaţa este câte o dată simplă, altă dată unită cu un sentiment displăcut de acreală ce vine din stomac, saŭ e însoţită de vărsăturĭ, o dată saŭ maĭ multe orĭ în timpul zileĭ, şi are o durată aprocsimativă până la finele celeĭ dintăĭ jumătăţĭ a însărcinăreĭ, une orĭ ca durează tótă perióda.

Am avut ocaziune de a cunóşte şi a fi consultat de cătră o israelită, mumă de nouă copiĭ, şi care, de la cel dintăĭ moment a însărcinăreĭ, până la facere, avea o poftă de mâncare căreĭ nu i se putea opune, însă, după fie-care mâncare, vărsa; cu tóte acestea starea sa de sănătate era fórte satisfăcătóre, suportând cu pacienţă acest accident natural eĭ, în tóte periódele însărcinăreĭ.

Alte femeĭ sunt lipsite de tóte acestea la unele însărcinărĭ, cea ce a făcut de a se introduce în popor presupunerea, că aceste fenomene ar fi legate cu secsul copilaluĭ aflat în pântecele eĭ; în genere însă ele sunt de natură pur-simpatice, ne avênd nicĭ o relaţiune cu secsul ce va ave noul născut, ele

www.dacoromanica.ro

cată să fie suportate cu óre care perseverenţă, afară numai când ele aduc deranjamente serióse femeeĭ însărcinate, saŭ vre o slăbire generală, atunci întrebuinţarea de limonăzĭ găzóse, apă de melisa, diverse băuturĭ acrişóre şi alte asemine, vor fi consiliate, spre a combate aceste accidente; în cazurĭ însĕ de resistenţă, chemarea unuĭ medic este necesară, spre a aplica un tratament maĭ activ.

§ 2 Constipaţiune. (încuerea pântecelui). Ea este una din fenomenele cele maĭ frecuente şĭ care durează de multe orĭ tótă perióda însărcinăreĭ, póte fi efectul uneĭ dispoziţiunĭ naturale, consecuenţa nemişcăreĭ, saŭ a apăsăreĭ ce matca, desvoltată prin creşterea copiluluĭ, pune un obstacol mecanic materiilor aflate în maţe.

In tóte cazurile, esercitiile regulate pe jos, clistirile de apă rĕce, sunt maĭ în tot-dé-una în stare de a satisface trebuinţele, fără a ave nevoe de curăţeniĭ active, care nu se vor întrebuinţa de cât după consiliul unuĭ medic, declarând starea în care se află femeea, spre a evita o perzanie, ce o curăţenie activă, este une orĭ în stare de a produce.

§ 3 Varice. (umflătura vinelor). Cu progresul perióde însărcinărei, şi în genere după a treia lună, prin desvoltarea matceĭ, comprimându-se vinele conţinute în pântece care aduc sângele de la picióre spre a'l purta la inimă şi ast fel, împedecând libera circulaţie a sângeluĭ, vinele pulpelor şi chiar a cópselor, încep a se lărgi şi a se desena sub pele, în formă

www.dacoromanica.ro

de arborizaţiĭ vinete, adese orĭ însĕ produc nişte înflăturĭ marĭ până la volumul une alune saŭ chiar şi maĭ marĭ, unde sângele sĕ adună; acest fenomen nu produce turburărĭ serióse, ci numaĭ o greutate de a merge pe jos, şi care se póte lesne remedia, prin aplicarea unuĭ colţun elastic, ce va comprima uşor vinele, şi ast-fel se va opune la oprirea sângeluĭ.

In tot cazul, aceste înflăturĭ dispar maĭ tot-dé-una după facere.

§. 4. **Pletora.** Fără a da acestuĭ fenomen înţelesul ce 'l are în limbagiul medical, adică surabondenţa cătăţimeĭ sângeluĭ şi a principiilor sale constitutive, voesc a fi înţelese, sub acest nume, numaĭ o serie de accidente, ce se observă des la femeile însărcinate, caracterizate prin dureri de cap, ameţelĭ, uu fel de căldură ce plécă de la şirul spinăreĭ şi din pântece, rîdicându-se la cap, producênd chiar turburărĭ trecătóre a videreĭ, care se observă maĭ ales la femeile, ce în realitate sufer de o lipsă de sânge, ne-fiind de cât nişte manifestaţiunĭ ale nervelor. Aceste fenomene făceaŭ ca mediciĭ de maĭ înainte, înşălaţĭ asupra origineĭ lor, povăţuiaŭ în tóte cazurile luărĭ de sânge de la braţ, măsură ce aduce o uşurare trecătóre şi înşălătóre, însĕ care adauga la lipsa sângeluĭ, espuind femeile la dropică şi felurite bóle de inimă; această împrejurare făcea, ca şi copiĭ născuţĭ din aceste femeĭ supuse la repetate luărĭ de sânge, în

www.dacoromanica.ro

timpul însărcinăreĭ, eşaŭ din pântecele maiceĭ lor într'o stare de mare slăbiciune, puţin desvoltaţĭ şi predispuşĭ, maĭ îu urmă, la multe bóle grave constituţionale.

Cunoscând acum natura acestor fenomene şi mijlóccle de vindecare, trebue a deferi cu totul, adică a rezerva luările de sânge de la braţ numaĭ la cazurĭ cu totul escepţionale, şi cu atât maĭ mult, cu cât ştim că aceste fenomene sunt maĭ adese orĭ espresiunea uneĭ adevărate lipse de sânge, cea ce medicina numeşte Pletoră serósă, şi care trebue a fi combătută prin întrebuinţarea preparaţiunilor feruginóse şi a altor doctoriĭ întăritóre, prin şederea la ţară la aer curat şi un eserciţiŭ moderat, însoţite de o hrană potrivită.

CAPITOLUL IV.

Importanţa secreţiuneĭ ţiţelor în timpul însărcinăreĭ.

Incă de la a patra saŭ a cincea lună a însărcinăreĭ, ţiţele capătă o modificaţiune preparatóre, în viderea rolulŭĭ ce vor ave după facere în alăptarea copilulŭĭ; ele se înflă, se învârtoşază, şi apar pe supra faţa lor maĭ multe vine în tóte direcţiunile, lăsând a se scurge, prin uşóre presiunĭ, o mică cantitate de licid mucos şi gălbiu, de o densitate ca acea a zerulŭĭ, şi care se numeşte *Colostrum*, adică substanţă care în urmă va suferi óre care schimbărĭ, în composi-

www.dacoromanica.ro

ţiunea sa, până ce se transformă în lapte adevărat; Cantitatea acestuĭ licid ce se secretă în timpul însărcinăriĭ, are un raport directŭ cu cantitatea de lapte ce va ave o femee după facere, în cât sciinţa póte precisa, chiar din timpul însărcinăriĭ, dacă o femee, ce satisface tóte condiţiunele de sănătate ce se cer pentru a alapta, va avea şi o cantitate îndestulătóre de lapte şi de bună calitate, cestiune ce este de mare interes practic, spre a fi asiguraţĭ, maĭ în'ainte de facere, că copilul va găsi la sinul maĭceĭ sale, maĭ cu samă a acelor femeĭ ce sunt însercinate pentru prima óră, fluidul necesar esistenţeĭ sale.

Onórea acestuĭ studiŭ şi descopeririĭ se cuvine D-luĭ Donné, în cartea sa „Des conseils aux mères sur la maniere d'elever les enfants nouveaux nès“ şi a căruia observaţiunĭ aŭ fost aprobate de toţĭ învăţaţiĭ şi autoriĭ ce saŭ ocupat de această materie, în cât eŭ nu aşĭ pute respunde la această delicată cestiune, de cât împrumutând în totul diviziunile şi resultatele la care a ajuns d-lŭ Donné în opera sa asupra roluluĭ ce jócă secreţiunea colostruluĭ din ţiţe, în timpul însărcinăreĭ.

„Domnia sa împarte femeele în treĭ categoriĭ. In categoria întăea, el pune pe femeele, la care, orĭ la ce epocă a însercinăriĭ se esamineasă, secreţiunea este aşa puţin ambondentă, că abea se póte obţine o picătură de licid după maĭ multe apăsăriĭ pe ţâţa saŭ gurguiŭ; în acest caz laptele va fi,

www.dacoromanica.ro

aprópe sigur, în mică cantitate după facere, și ne îndestulător pentru hrana copiilor.“

A doua categorie coprinde femeile a căror țiță secretă un licid abondent, însă cu totul apos, asemânându-se cu apa de gumă, nepresentând dungĭ saŭ viţe de o materie galbenă grósă și văscósă.

Femeile care ofer acest caracter, pot ave lapte într'o cantitate maĭ mare saŭ maĭ mică, înse acel lapte va fi în tot-de-una sărac în principiĭ nutritive, apos și puțin hrănitor.

In fine când, la o femee, într'a opta lună a însărcinăreĭ, secreţiunea colostruluĭ este destul de abodentă, obținându-se lesne maĭ multe picăturĭ pe o sticlă de ceasornic, maĭ ales cândŭ acest licid conține o materie galbenă, maĭ mult saŭ maĭ puțin închisă saŭ grósă, precum și niște dungĭ colorate în restul licidului, vom putea fi siguri că, o fimee în asemenea condițiuni, va avea un lapte în cantitate îndestulătóre, bogat în principiĭ nutritive, bucurându-se de tóte calităţile cerute.

Din cele ce preced, putem vidé cât de lesne, prin un esamen făcut în familie la diverse epoce a le însărcinăreĭ, se póte ajunge la un resultat satisfăcător și a se ști, din timp, dacă o femee hotărîtă a alapta însașĭ copilulŭ seŭ, va pute satisface această datorie maternă cu succes; demonstrațiunea este cu atât mai practică, cu cât ea nu cere mari cunoștinţe și studiĭ speciale. Ea ne maĭ arată, pe de alta parte, și ușurința cu care laptele

www.dacoromanica.ro

esă din conductele sale, putând ast-fel prevedé dacă copilul va avea saŭ nu greutate a suge, din sinul maïcei sale, elementul necesar pentru hrană

CAPITOLUL V.

Conclusiune.

Am căutat, în aceste câte-va articole ce preced, a da femeilor, din noŭ măritate, o povăţuire fidelă şi salutară, asupra modului cum ele trebue se urmeze în cursul sarcinei, care stare este pentru dănsele fórte streină, căci junelor fete nu le este permis, după sistemul nostru de creştere, de a şti nimica de tóte acele lucruri ce, maï în urmă, întrate în viaţa conjugală, aŭ atâta trebuinţă de a le cunóşte spre fericirea lor şi a micilor copiï cărora vor deveni mame.

Aceste liniï sper că vor fi cu atât maï folositóre, cu cât mamele nu vor maï ave nevoe de a cere sfaturi la tóte femeele vecine, a căror poveţe sunt adese-orï fórte contra-zicătóre, şi care le aŭ fost impuse a le urma ca niște dogme venite de la persóne ce aŭ pretenţiunea de a le cunósce din esperienţă

Feriţi-ve dar, junelor femeï, de tóte acele consiliï ce aŭ fost transmise din generaţie în generaţie, şi pe care ştiinţa le condamnă ca vătămătóre şi periculóse.

www.dacoromanica.ro

Tóte aceste consiliĭ ce privesc epoca însărcinăreĭ, urmate cu prudenţă şi înţelepciune, vor contribui a ţine pe mamă într'o stare de sănătate perfectă, şi o va face să supórte cu uşurinţă timpul însărcinăreĭ; ele vor ave de efect a schimba multe din acele constituţiĭ fragile, delicate şi lipsite de singe, prin un nutriment convenabil, somn reparatoriŭ, esercĭţiŭ şi aer; căpătând ast-fel o vigóre înfloritóre; o dovadă despre aceasta sunt femeele de ţară care, trăind tot-deauna în câmpie, la razele sóreluĭ, la suflarea răcoritóre a vântuluí de varâ, şi chiar în viforul ierneĭ, lucrând maĭ în tot-de-una până la esces, hrănite cu substanţe puţin nutritive, sunt cu tóte acestea mult maĭ sănătóse şi maĭ puternice de cât acele persóne care, locuind în tot-de-una camere aprópe întunecóse, lipsite de sóre şi de aer curat, stând ceasurĭ întregĭ nemişcate pe niște foteluri elastice, devin în genere slabe şi fără putere.

Stomachul lor leneş are nevoe de excitante pentru a pute mistui cele maĭ suculente bucate, pe câtă vreme femeea de ţară mănâncă cu poftă, stomachul seŭ mistue cu uşurinţă cele maĭ grele bucate şi maĭ sĕrace în substanţe nutritóre.

Femeile de cabinet, după tóte precauţiunile ce se ieaŭ pentru sanatatea lor, nu sunt maĭ nicĭ-odată în stare de a nutri şi aplica la piept copilul ce aŭ făcut, în timpul însărcinăreĭ, parte integrantă din corpul lor, căcĭ în genere aŭ un lapte apos şi neîndestulator, atât sub raportul cantităţiĭ

www.dacoromanica.ro

cât şi a calităţeĭ, fiind nevoite a căuta, pintre femeile de ţără, o mancă care să le ofere laptele lor gros şi substanţial.

In asemenea împrejurărĭ, povăţuirile mele vor găsi o afermaţiune practică, ce vorbeşte prin fapte maĭ mult de cât orĭ ce alte motive ce aş căuta în spijinul lor, căcĭ prin eserciţiŭ, preumblărĭ, lucrărĭ casnice, o hrană şi un somn regulat, respirând un aer curat, tóte organele se vor simţi întărite, plomănĭ vor inspira un aer curat, inima va împrăştie un singe viŭ în tot corpul, pofta de mâncare se va mări, funcţiunile stomachuluĭ vor deveni energice, în consecinţă, asimilaţiunea va câştiga, şi mama, la rândul seŭ, va da naştere, cu multă uşurinţă, unuĭ copil bine nutrit, şi maĭ puţin espus la atâtea bóle constituţionale care, din nefericire, sunt fórte răspândite la noĭ.

Juna mamă nu va fi lipsită şi de plăcerea de a nutri la sinul seŭ fructul legăturеĭ matrimoniale, va suporta cu plăcere greutatea creşterеĭ, dându'ĭ ace bine voitóre protecţiune şi îngrijire ce necesită starea sa, având în urmă mângăerea şi satisfacţiunea, reservată fie-căreĭ mame, că ş'aŭ înde plinit datoria sa.

www.dacoromanica.ro

PARTEA II

CAPITOLUL I.

Alăptarea

Noul născut, eşit din pântecele maĭceĭ sale, în lumea esterióră, are nevoe de a fi nutrit, spre a se conserva şi creşte; făcând cea întăĭ inspiraţiune de aer, dilătând plomâniĭ seĭ, dă loc la o funcţiune nouă a organismuluĭ seŭ, adică respiraţiuneĭ; devine o fiinţă independentă, şi fie care din organele sale caută a'şĭ lua funcţiunea sa, în cât, puţin după naştere, copiĭ simt şi sentimentul fómeĭ, adică a necesităţeĭ de a introduce în stomach un aliment pentru întreţinerea vieţeĭ şi desvoltarea corpuluĭ seŭ

Acest aliment care, împreună cu aerul, formează aprópe singurele substanţe de care copilul are nevoe până la şese luni, este laptele, care, secretat din sinul maĭceĭ sale, va servi a da miculuĭ copil fluidul necesar asistenţeĭ sale, comunicânduĭ, la fie-care moment, prin sugere, o parte din singele seŭ prefăcut în lapte, care, asimilându-se va contribui la întărirea legăturеĭ maternale.

Din nenorocire însă, de multe orĭ, starea de sănătate saŭ alte circonstanţe, împedică alaptarea copiluluĭ de către mamă însaşĭ, în cât suntem siliţĭ

www.dacoromanica.ro

a alerga la femeĭ străine pentru a le angaja să procure laptele necesar copiluluĭ saŭ, în lipsă, a'lŭ hrăni într'un mod artificial cu lapte de vacă, saŭ de capră, prin mijlocul unor aparte anume fabricate, de unde avem:

Alaptarea maternală.

Alaptarea prin mancă și

Alaptarea prin sticlă saŭ Biberon.

CAPITOLUL II.

Alaptarea maternală, avantagele și condițiunele de sănatate.

Orĭ de câte orĭ starea de sănătate a mumeĭ este atinsă de óre care bóle constituționale, care ar putea pune un obstacol la alaptarea maternală, precum sunt în genere bólele hereditare: Scrophula, oftiga, bólele syphilitice, Canceróse, Rachitismul, precum și alte bóle nervóse, care prin faptul alăptărĭĭ ar putea comunica copiluluĭ germenul acestor bóle, saŭ când escesiva stare de slăbăciune a mumeĭ, lipsa laptelui, saŭ viciósa conformațiune a țițelor, pune în neputință pe mamă de a'și alapta copilul seŭ, atuncĭ numaĭ, trebue a recurge la un lapte străin, singurul remediu contra acestor bóle, a cărora germine este adese-orĭ comunicat prin hereditatea nașterei. In caz însă când, starea de sănătate a mameĭ, este bună saŭ chiar medio-

www.dacoromanica.ro

cră, când caracterul seŭ este blând şi pacient, când sinurile sunt bine desvoltate şi desenate de vine, când gurguiul ţiţelor este destul de bine format spre a înlesni sugerea, când laptele este într'o cantitate suficientă şi în destul de consistent, când elementele sale constitutive nu lasă nimic de dorit, când nu există la mamă saŭ familica sa, bóle de acelea care s'ar pute transmite noului născut, în tot-de-una trebue să preferăm ca mama însaşi să alăpteze copilul seŭ; căcĭ, prin acest mijloc, vom asigura, pe de o parte o bună creştere şi o sănătate perfectă copiluluĭ, ear pe de alta o armonie maĭ intimă de sentimente pe care şĭ-o datoresc reciproc, muma şi copilul.

Din nenorocire însă, trebue să o mărturisim că la noĭ, maĭ mult de cât în orĭ-ce ţară, acest sentiment al unor mame este râpit şi sacrificat unor pretenţiunĭ ridicule; sunt cu tóte acestea mame, şi chiar pot a zice multe, care, dotate de la natură cu o constituţiune forte, refuză copiluluĭ lor laptele necesar esistenţeĭ sale; tóte acestea pentru a nu se deranja saŭ a lasa un loc gol în cercul destul de comod al desfătărilor, lăsând propriul lor copil în mânele uneĭ femeĭ străine, care îl privesc cu indeferenţă, se depărtează de ţipetele luĭ, lăsându'l fără nicĭ o îngrijire.

Ce pot deveni aceste sermane victime lasate pe mâna unor mance streine, şi care, în genere, sunt tóte din clasa acelor femeĭ unde sentimentele sunt

www.dacoromanica.ro

puţin desvoltate, cu atât mai mult cu cât vĕd că mamele le lasă de sine, preferând distracţiunele, spectacolele şi seratele înaintea celuĭ mai frumos act ce póte face o femee, adică acela de a'şĭ nutri şi creşte copilul seŭ?

Nu am destule cuvinte pentru a condamna aceasta sistemă ce bântue cea mai mare parte din damele societăţiĭ nóstre, care încă, de la cele dintâĭ lunĭ ale însărcinăreĭ, caută, prin diverse mijlóce, a ascunde poziţiunea lor; îndată după facere se debarasază de copiiĭ lor, fără ca cel puţin sentimentul matern se le esciteze compătimire pentru propria lor creatură.

Miĭ de victime vor proba, mai mult de cât orĭ ce alte rezóne, cum mancele sunt în genere cu nepăsare şi fără atenţiune la orĭ ce pericol care ameninţa pe copiiĭ ce le sunt incredinţaţĭ; miĭ de esemple vor dovedi cum conduita unor asemenea mame, aŭ făcut ca mulţĭ copiĭ să móră înnăduşiţĭ fiind culcaţi alături cu mancele, uniĭ căzând de pe paturĭ saŭ din leagân aŭ ramas cu infirmităţĭ necurabile, alţiĭ după îndelungate plânsurĭ şi spaime, aŭ remas cu herniĭ, (surpăturĭ) saŭ alte bóle grave; mare parte sunt otrăviţĭ cu încetul prin abuzul de băuturĭ spirtóse la care sunt în genere obişnuite multe mance.

Trebue a se nota încă că copilul, prin singurul fapt al alăptăreĭ, pot a 'ĭ fi comunicate pasiunele saŭ unele din viciile de care este atinsă femeea ce 'l alapteaz', înlocuindu-le singele familieĭ, care i'aŭ

www.dacoromanica.ro

dat nascere, prin un sînge adesa-orĭ conrupt de nişte vicĭ reprobate de societate.

Aceste inconveniente sunt mult maĭ grave, când copilul este încredinţat uneĭ femeĭ străine la domiciliul seŭ, căcĭ, după cât-va timp, ele vin cu trista nuvelă că, în urma uneĭ suferinţe, contra căria a făcut totul, copilul a murit; tóte aceste nu sunt de cât consecinţele lipseĭ de sentimentul matern.

Pot afirma din esperienţă că din toţĭ aceĭ copiĭ lepădaţĭ pe la femeĭ străine, nicĭ macar unul la cincĭ, nu aŭ maĭ fost aduşĭ sănătoşĭ saŭ cu viaţă la casa părintească:

Cel d'intăĭ pas ce face femeia angajată de a nutri şi îngriji aceste sermane victime, este pasul morţiĭ sigure, căcĭ aceste femeĭ, neavând alt scop de cât cum să pótă cheltui maĭ puţin cu copilul din banii ce i se daŭ pentru întreţinere, şi să întrebuinţeze tot timpul pentru afacerele şi interesele sale, va lăsa copilul óre întregi lipsit atât de hrană cât şi de orĭ ce privighere.

In fine acest din urmă mod, de a creşte copiĭ la domiciliul mancelor, lipsite de orĭ ce privighere din partea părinţilor, este din nenorocire un flagel ce decimează crud juna nóstră generaţiune.

Numaĭ o statistică generală regulată ar fi în stare a demonstra câte victime face această crimă de prunc-ucidere tolerată.

In urma maĭ multor esemple, ce avui ocasiune a vide, de copiĭ arşĭ saŭ opărițĭ cu apă ferbinte

www.dacoromanica.ro

prin negligenţă, căzuţi din leagâne saŭ albiĭ, pliniĭ de rănĭ din cauza neschimbăriĭ regulate a pelincilor pline de ud şi tot felul de necurăţeniĭ ce înflamă şi rănesc piciórele şi şezutul copiilor aflaţi în ast-fel de condiţiuniĭ, nu pot de cât a condamna indiferenţa unor familiĭ, ce lasă cu nepasare copiiĭ lor în mânele unor femeĭ fără durere şi iubire pentru dânşiĭ, care veniţi în lume, în loc de a deveni un idol de afecţiune pentru tată şi mamă, sunt din contra sacrificaţi cu atâta uşurinţă.

Dacă ne este permis a da un consiliŭ salutar junelor mame, le voĭ dice: iubiţi-vă copiiĭ, nutriţiĭ şi creşteţiĭ cu sângele şi bunele moravurĭ a le vóstre, căcĭ aceasta este nobila misiune la care v'aŭ destinat creaţiunea; creşteţiĭ pe toţi într'o egală afecţiune, aşa precum sunt produsul aceliaşĭ legăturĭ.

CAPITOLUL III.

Regulele alăptăreĭ maternale.

Indată după facere, muma hotărâtă şi găsită în condiţiuniĭ favorabile pentru a alăpta însa-şĭ copilul seŭ, trebue a'şĭ regula sistemulŭ seŭ de viaţă precum şi a copiluluĭ. Epoca la care trebue a da întâeaşĭ dată ţiţă copiluluĭ, este cel mult zece óre după facere, adică după ce lehuza s'aŭ odihnit câte-va césurĭ de suferinţele facereĭ, în care interval se va da copiluluĭ câte-va linguriţe de un ceaĭ de romoniţă saŭ apă zăhărită.

www.dacoromanica.ro

Adese orĭ, copiiĭ caută, prin diferite gesturĭ, sinul din care eĭ sugŭ unŭ licid galbĕu, ce natura, cu atâta prevedere, a îngrijit a'l pune în sinul mameĭ spre hrană şi spre curăţirea materiilorŭ aflate în maţele copiilor. In primele zile, eĭ aŭ nevoe de a fi alaptaţĭ des, adică la interval de un ceas saŭ două, după care vor fi depuşĭ în leagáne saŭ locul destinat pentru culcare.

Ţin ca junele mame se obicinuească copiiĭ, chiar de la cele întâĭ zile, a suge la intervale regulate, atât în interesul lorŭ cât şi a copiluluĭ, resistând, chiar cu óre care severitate, la acele plânsurĭ ne motivate, ce copiiĭ aŭ în cele de'ntâĭ două lunĭ a le ecsistenţeĭ lor, fără a'ĭ deprinde la ne'ncetate legănărĭ pe braţe, şi a'ĭ aplica cu necontenire la sin, inconveniente grave maĭ cu samă în timpul nopţiĭ, când mama are nevoe de odihnă şi de un somn reparator.

Maĭ în urmă, intervalele alăptăreĭ vor fi multŭ maĭ rarĭ; maĭ cu samă nóptea, mama trebue a alapta copilul la opt óre sara, ésul când îl adórme, apoĭ trebue a'l obicinui să nu se deştepte de cât o dată saŭ de două orĭ în timpul nopţilor de carnă, astfel forţele mameĭ sunt cruţate, şi prin urmare copilul va fi nutrit cu un lapte satisfăcător.

§ 1. Regimul. Hrana mameĭ ce alăptează, trebue să fie substanţială, compusă din alimente lesne de mistuit însoţită de o cantitate potrivită de vin pentru întreţinerea puterilor sale; mamele ce alăptéză, trebue a se feri de legume făinóse precum:

www.dacoromanica.ro

fasole, mazere, bob, salată etc. In fine, ele pot în deplină libertate a'şĭ alege hrana ce le convine, căcĭ adese orĭ, oprirea de la unele bucate ce doresc, póte influenţa asupra secreţiunei şi calităţeĭ laptelui. In cazurĭ de slăbăciune saŭ mistuirĭ grele, întrebuinţarea de vinŭ cu cójă de chinchină saŭ apă ferginósă feruginósă, sunt folositóre.

Trebue a evita aseminea constipaţiunele saŭ diareele prelungite la femeile ce alăptézĕ şi orĭ ce accidente ce ar turbura funcţiunea nutriţiuneĭ.

§ **2. Somnul.** Somnul mameĭ trebue asemenea a fi regulat şi reparator, pentru care scop trebue a deprinde pe copil să nu se deştepte de cât o dată, saŭ de doŭĕ orĭ pe nópte pentru a suge, obiceiŭ cu care se deprind uşor fără inconvenientŭ, în cât mama poate profita de un somn de şese saŭ şepte ciasurĭ, în doŭĕ intervale, şi ast-fel va repera forţile perdute cu alăptarea şi ocupaţiunile sale zilnice. Până ce se va deprinde copilul, mama trebue se supórte cu hotărâre plânsulŭ, căcĭ alt-fel copilul se deprinde a se descepta la fie-care moment, şi mama, lipsită de somnul de nópt , va fi amerinţată a p rde laptele, saŭ a deveni puţin hrănitor.

Multe mame fac un abuz de activitate, voindŭ a respunde la orĭ-ce mişcare a copiluluĭ, legănându'ĭ cu necontenire, maĭ cu samă în timpul nopţiĭ, din care causă ele încep a slăbi, şi ajung într'o stare în cât suntem nevoiţĭ a suspenda alaptarea, pen-

www.dacoromanica.ro

tru a nu da loc la óre care consecinţe ce le pot compromite sănătatea.

CAPITOLUL IV.

Câte-va consilii speciale privitóre la alăptarea Maternală.

O mamă trebue, de bună voe, a se hotărî de a alăpta copilul seŭ, ear nu silită de barbat saŭ de familie, căcĭ sunt multe femeĭ bune mame, iubesc şi adorează pe copiiĭ lor, şi, cu tóte acestea, nu pot a'ĭ alăpta înşele (Donné).

Mama ce să hotărăte de a nutri, trebue a începe tot-dé-una de la cel întăĭ copil, căcĭ, la facerele ce urmează, secreţiunea lapteluĭ, se stabileşte cu maĭ multă greutate, (Bouchut).

Pe cât este necesar ca mama să se bucure de o constituţiune fisică bună, pe atâta are nevoe ca starea sa morală, să fie în tot-de-una calmă, să eviteze tot felul de impresiunĭ morale ce ar ave un efect direct saŭ indirect asupra secreţiuneĭ lapteluĭ cât şi a calităţeĭ sale; cată să aibă îndestulă tărie de caracter, evitând cu hotărîre orĭ ce inclinaţiune la care, o inimă tânără, saŭ un temperament nervos, ar pute-o predispune (Donné), căutând a dirija şi a guverna spiritul seŭ, conform posiţiuneĭ sale.

www.dacoromanica.ro

Mama trebue a nu se spărié de câte-va ţipete nemotivate ce copiiĭ aŭ câte odată, maĭ ales când tóte necesităţile lor aŭ fost satisfăcute.

In timpul alăptăreĭ, mama trebue a fi maĭ mult, de cât orĭ când, cu multă prudenţă şi înţelepciune pentru fericirea copiluluĭ şi împlinirea misiuneĭ sale de adevărată mamă.

CAPITOLUL V.

Alăptarea prin nutrice.

Când starea de bólă a mameĭ, o mare slăbăciune, lipsa lapteluĭ, saŭ ocupaţiunele sale, nu'ĭ permit de a alăpta singură copilul, atunciĭ trebue a căuta o mancă care se'ĭ procure laptele seŭ.

Alaptarea prin nutrice póte fi confiată saŭ uneĭ mance la domiciliul seŭ, saŭ luându-o în casă. Cel de'ntâĭ mod de a da copilul în mânele uneĭ femeĭ străine, în genere departe de părinţĭ, fără a putea esersa nicĭ o privighere asupra eĭ, lăsând la discreţiunea sa o mică creatură, este (după cum am dis) al trimete la o mórte sigură, căcĭ maĭ tóte aceste femeĭ, departe de a fi înzăstrate cu sentimente de milă şi iubire pentru aceştĭ copiĭ, ele nu aŭ de cât interesul material în videre; şi angajându-se de a înţerca copilul lor, cele maĭ adese-orĭ continue de a'ĭ alapta pe amândoĭ, reservând cea maĭ mare porţiune de lapte pentru copilul seŭ, în

www.dacoromanica.ro

cât acel străin nu întârzie de a suferi, prin lipsa de hrană, de tóte acele consecinţĭ despre care am vorbit la articolul alăptăreĭ materne.

Am avut ocasiune, în maĭ multe rânduri, de a vide, prin suburbiile oraşuluĭ Peatra, femeĭ purtând câte un copil în braţe şi altul într'o albiuţă afară, cuprins de ţipete sfăşietóre, plin de necurăţenie de tot felul; întrebându-o ce copil este acela ce ţipă, 'mĭ respunse cu indiferenţă, că este un copil ce'l e este, şi care este atât de răŭ în cât plânge tótă ziua.

Cum nu va plânge acea mică victimă condamnată a suferi cruzimele uneĭ femeĭ fără îndurare şi milă?

Aceste nu sunt invenţiunĭ de fantazie, ci fapte positive pe care, din nenorocire, cred că fie-care medic are ocaziunea de ale întâlni, maĭ cu samă de câţĭ-va anĭ în cóce. In fine nu voi consilia alăptarea copiilor la domiciliul manceĭ, de cât numaĭ în cazurĭ cu totul escepţionale, adică când avem cele maĭ bune probe despre conduita şi moralitatea femeiĭ căriea se încredinţază copilul, saŭ când un membru din familie este în stare de a privighe şi controla de aprópe femeea care se însărcinează cu alăptarea.

Al doile mod de alaptare cu nutrice la domiciliul familieĭ, are maĭ puţine inconveniente de cât cel d'întâiŭ, fără ca, cu tóte aceste, să fie una din cestiunile cele maĭ grele de resolvat atât pentru familie cât şi pentru medicul însărcinat cu esaminarea condiţiunelor de sănătate precum şi a secreţiuneĭ

www.dacoromanica.ro

laptelui unei mance. Cestiunea este, cu atât mai deficilă, cu cât aceste femei caută a ascunde în tot-dé-una viciile şi bólele de care aŭ fost atinse, şi de care sufer în momentul esaminarei, în cât nu putem ave nici o dată o lumină sigură asupra antecedentelor lor; iară telăriţele ce le însoţesc, departe de a căuta să satisfacă interesele familiei, nu aŭ în videre de cât cum ar pute să speculeze, atât pe femeea ce angajază, cât şi pe familiea unde o duce, sacrificând în tot-dé-una interesul umanităţei pentru câţi-va franci de câştig.

Aice cred că este locul a spune, cum găsirea şi alegerea mancelor, aŭ devenit o calamitate pe sermanele familii ce aŭ necesitate, şi cum în alte ţeri guvernul saŭ societaţi private şi-au luat rolul de a înfiinţa biurouri de nutrice, unde ori cine póte găsi mance după voe şi cu uşurinţă.

Mai în tot-dé-una vedem familii desperate la plânsul copiilor şi la suferinţele mamelor lehuse, dintre care unele nu aŭ nici o picatură de lapte, altele aŭ gurguiul rĕŭ format şi copilul nu póte suge; altele, atinse de inflamaţiea ţiţelor trecute în supuraţie, sunt forţate a aplica sinul lor copiluluĭ, provocând ast-fel mameĭ mari dureri şi suferinţĭ, iar copilului, dându'ĭ, în loc de hrana, un lapte îndoit cu puroĭ atât de vatamători pentru sănătatea sa.

Aceste familii nu isbutesc, de cât după un timp de mai multe zile, a găsi o femee bună saŭ rea spre a oferi laptele seŭ, fiind silite de necesitatea

www.dacoromanica.ro

momentană, a nu mai pretinde nici una din condiţiunele ce trebue a însuşi o mancă bună.

Trebue să sperăm însc, că consiliele de hygienă judeţene, vor ave în videre şi această cestiune de atâta importanţă, şi vor căuta mijlocul de a aduce o îndreptare acestuĭ rĕŭ, instituind, pe lângă biurourile de slugĭ deja ecsistente prin oraşe, şi un biuroŭ unde să se pótă găsi mance la caz de trebuinţă.

CAPITOLUL VI.

Alegerea mancelor, condiţiunile de sănătate.

Observ cu mare părere de rĕŭ că unele familiĭ, fără a socoti importanţa ce are alegerea uneĭ mance, se mulţumesc cu prima venită, înşelându-se de o fisionomie plăcută, de o presentare simpatică, de un grad de frumuseţă, saŭ de o îmbrăcăminte tăetă pe talie; şi nu e rar ca, una din aceste calităţĭ, să decidă pe o familie a confie viaţa copiluluĭ lor, uneĭ asemenea femeĭ, fără a fi cercetată maĭ întâĭ, dacă întruneşte condiţiunile esenţiale uneĭ bune nutrice, adică dacă se bucură de o stare de sănătate satisfăcătóre, de un grad de moralitate, şi dacă laptele seŭ este îndestulător şi de o bună calitate, şi în fine dacă nu este atinsă de vre o bólă saŭ de vre un viciŭ precum este beţica, flagel ce este, din nenorocire, fórte respândit în clasa din care se aleg de obiceiŭ mancele.

www.dacoromanica.ro

Consiliez, orĭ de câte orĭ cine-va are nevoe de o mancă, să o supună unei cercetărĭ medicale, saŭ în lipsă, unei móşe, care să o esamineze cu tótă seriositatea, pentru fericirea copiluluĭ şi a familieĭ întregĭ, evitând ast-fel, prin un esamen făcut la angajarea manceĭ, orĭ ce rele consecinţe, la care ar putea da loc o alegere fără prevedere.

In cât priveşte starea de sănătate a manceĭ, ea trebue a fi aceiaş ca şi a mamelor ce se hotărăsc a alapta. In alegerea lor vom prefera tot-dé-una o femee negriciósă, cu părul şi ochiĭ negrĭ; femeile blonde sunt în genere limphatice saŭ cu puţin sînge, şi prin urmare cu un lapte nu în tot-dé-una bogat în principiĭ nutritive; să fie de o talie mijlocie şi de o vârstă care să nu treacă de 35 anĭ, să fi alăptat încă copiĭ, şi cu bun succes; în care caz este mult maĭ înţelept de a observa copiĭ nutriţĭ de dânsa, căcĭ sănătatea acestor din urmă, ne vor lumina asupra mersuluĭ ce va ave alăptarea copiluluĭ ce urmează

Feriţi-vĕ de a fi induşĭ în eróre prin vre un copil presupus a lor, înşălăciune dese-orĭ aranjată de cătră femeile ce duc mance prin familiĭ, care, făcând acest meşteşug, aŭ ajuns la destulă perfecţiune, spre a fi maĭ bine recompensate. Ca mance cătă să fie preferate acele cu copiĭ din căsătoriĭ legitime, şi care la casa lor s'aŭ bucurat de un bun traiŭ, o bună conduită şi bune moravurĭ. Nutricea trebue a ave înfăţişarea blândă, espresiunea vie,

www.dacoromanica.ro

un caracter dulce, și dotată cu un grad de inteligință; starea sa de sănătate trebue să fie bună, adică neatinsă de bóle constituționale, precum: oftigă saŭ slabaciune de piept, scrofule (semne și îmflăturĭ la gât saŭ pe trup ce aŭ o aparență de piele sbarcita), Rachitismu (gheburĭ în spate) saŭ alte defecte la mănĭ și picióre, syphilis ce consistă în bube pe trup, rănĭ în gât sau la organele genitale acompaniate de scurgerĭ.

Tóte aceste trebue de aprópe esaminate de un medic cu multă seriositate, caruia trebuie a i se cere un avis precis, dacă, vre-una din bólele ce presintă femeia hotarâtă de a alăpta, nu póte aduce direct sau indirect vre-un prejudițiŭ sanatățeĭ copilului.

Restrâng citarea bólelor ce sunt incompatibile cu alaptarea, caci scopul ce'mĭ am propus în această scriere, nu este de a face un curs de patologie, ci a da nisce consilĭ mamelor de familie, spre a nu ave nevoe, pentru cel maĭ mic lucru, de a alerga la medic, reservând numaĭ cestiunele maĭ importante, precum sunt acele ce se refer la inocuitatea unei bóle în care avisul sciinței este necesar, și care pentru medicĭ sunt cu prisosința tratate și discutate în opere speciale.

Familiea cată însă a se iuforma, pe cât se póte maĭ mult despre antecedentele mancei și bólele de preferințe predominante în familia ei, spre a pute lumina pe medic în constatarile sale; și aceasta cu

www.dacoromanica.ro

atât maĭ mult cu cât aceste femeĭ, ce voesc a se angaja ca mance, ascund înadins saŭ din ignoranţa, suferinţĭ pe care medicul trebue de la început a le cunóşte, când este chemat a face alegerea uneĭ mance.

Imĭ permit de a atrage atenţiunea junilor medicĭ saŭ a móşelor chemate a esamina mance, să nu neglijeze nicĭ o data esamenul orificiilor naturale şi organele genitale, ce sunt locul de predilecţiune al bólelor syphilitice, a căror contagiune este destul de cunoscută, şi care prin ereditate, se transmit cu mare uşurinţă, precum şi dacă nu au suferit de óre care bóle mentale saŭ de vre-o excesivă susceptibilitate nervósă.

Finesc acest capitol, atrăgând atenţiunea părinţilor asupra necesităţeĭ de a nu angaja nicĭ-o-dată vre-o mancă, fără ca să fie esaminată de un medic; aceste pentru fericirea şi liniştea întregeĭ familiĭ, căcĭ numaĭ ast-fel vor fi feriţĭ de a vide copiĭ lor atinşĭ de bóle comunicate de la mancă prin simplul contact saŭ prin laptele ce sug: bóle grave şi resistente ce ne obligă adesc-orĭ, a supune aceste micĭ creaturĭ unor tratamente active, ce le consumă forţele, şi care maĭ adese finesc prin a repune viaţa copiluluĭ, tóte acestea din simpla neglijenţă ce s'aŭ comis la alegerea manceĭ.

De câte orĭ nu am avut ocasiune de a trata prin familiĭ sănătóse, copiĭ atinşĭ de bóle syphilitice comunicate prin mance, în cât am fost silit de a supune pe unul şi pe altul la o cură mercurială.

www.dacoromanica.ro

De puțin timp fui chemat într'o familie unde, orĭ ce maladie syphilitică a părinților, era esclusă; mi se presintă un copil pătimind de bube syphilitice pe tot trupul, care îĭ causaŭ suferințe atroce, și 'l adusese într'o mare slăbăciune; văzuĭ manca: era o femee de munte de o conformațiune din cele maĭ frumóse, însă puțin cam răgușită; pe dată avizaĭ familiea că este o bólă comunicată de la manca, și că trebue a fi esaminată; ea se opuse, afirmând că nicĭ o-dată n'a suferit de vre o bólă saŭ bubă pe trupul sĕŭ; credințele mele fundate însă din manifestațiunele observate pe copil, orĭ ce îndoială nu maĭ era posibilă, în cât m'am retras cu manca într'o cameră separată, unde 'ĭ afirmaĭ că va fi tămăduită de bóla ce sufere, fără a spune familieĭ, când esaminându-o constătaĭ ulcere syphilitice și scurgerĭ blenoreice, precum și plăcĭ mucóse în gât: Un tratament specific confirmă aserțiunile mele. Aș pute repeta multe esemple de acestea ce în cariera medicală avuĭ des ocasiunea de a observa, provenite din nepasarea ce se pune în esaminarea mancelor, înainte de a le angaja; însă cred de ajuns pe cele enumerate, spre a forma convicțiunea orĭ cuĭ; așa în cât dacă ne vom gândi, cum aceste bóle contagióse sunt răspândite la noĭ, și cât de puține măsurĭ se opun la stărpirea lor, atuncea de sigur ne vom pătrunde și de necesitatea de a esamina o mancă înainte de a o angaja, fără a căuta la afirmațiunile și asigurările, ce de obiceiŭ fac aceste femeĭ.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLUL VII.

Laptele.

Pentru a complecta cea ce privește alegerea mancelor, studiul lapteluĭ și al secreţiuneĭ luĭ, are pentru noĭ cea maĭ mare importanţă.

Convenind asupra diversilor condiţiunĭ, ce cată să însușască o mancă, avem nevoe a cerceta conformaţiunea ţiţelor: ele trebue să aibă un volum mediocru, un aspect fresc, să fie percurse de vine albastre în tóte direcţiunile, să aibă o consistenţă elastică, gurguiul sĕ fie îndestul de desvoltat, pentru că pruncul să'l pótă lua în gură cu uşurinţă, și, comprimând ţiţele între degete, să sĕ vadă cu uşurinţă eșind laptele de prin diversele orificiĭ esterióre ale glanduleĭ; căcĭ la mancele care aŭ o îndestulă cantitate de lapte, prin o mică presiune asupra ţiţelor aprópe de gurguĭ, laptele ese afară în tóte direcţiunele. Nu este în de ajuns ca o mancă numaĭ să aibă lapte, el trebue să fie încă și de o bună calitate, bogat in elemente nutritive, curat în composiţiunea sa, și în destul de abondent.

Laptele, formând după cum am zis, singura hrană trebuitóre pruncilor, trebue sĕ conţie tóte elementele necesare, și într'o proporţiune determinată

Acésta este cestiunea importantă la care trebue să respundă medicul chemat pentru alegerea uneĭ

www.dacoromanica.ro

mance, problemă încunjurată de óre care deficultăţi, ce nu sĕ póte resolva de cât prin esaminul microscopic, prin care numaĭ putem ajunge pênĕ la óre care grad de a preciza, că părticeli solide, ce intră în compositiunea lapteluĭ, se găsesc într'o proporţiune îndestulatóre, în raport cu partea apósă (zerul lapteluĭ); precum şi că aceste părticele sunt bine formate şi nu sunt amestecate cu alte substanţe străine compositiuneĭ normale a lapteluĭ precum: globule de puróe şi altele ce se pot destinge cu microscopul.

Cu tóte acestea nu este uşor de a ajunge, în primul moment, la un răspuns categoric, căcĭ resultatul esamenuluĭ microscopic trebue a fi confirmat prin analisă chimică, o altă operaţiune care cere multă abilitate şi un timp îndelungat.

Din cele ce preced, se póte vide cum, în aseminea cazurĭ, trebue să ne mărginim la un esamen, punând, în raport cu condiţiunile de sanătate, abondenţa şi consistenţa lapteluĭ; şi ast-feliŭ numaĭ, prin deducţiune, medicul va pute sĕ se pronunţe pentru saŭ contra uneĭ mance; căcĭ starea actuala a sciinţeĭ nu au ajuns încă a pune la dispositica medicilor un mijloc uşor şi sigur de esaminare; în cât tóte acele pretinse esaminărĭ ce am vezut făcând unele din móşe, ferbând laptele într'o lingură de argint, punând o lingură de lapte într'un pahar cu apă saŭ amusându-se a pune o picatura de lapte pe unghie, dându-şĭ acrul a o pri-

www.dacoromanica.ro

vi cu atenţiune, sunt nişte manopere demne numaĭ de ceĭ ce le practica; prin urmare şi resultatele sunt contrare opiniunelor ce'şi dau nişte asemine móşe, care de multe orĭ sunt chiar vatamătóre; cacĭ aceste femeĭ cred cuviincios a se dispensa de un esamen serios a întregii conformaţiuni a manceĭ, dând un respuns categoric familieĭ, ce a cerut concursul cunoştinţilor lor, cu o regretabilă uşurinţa.

In lipsa unui medic, cel maĭ înţelept mijloc de a se pronunţa asupra naturieĭ lapteluĭ, este de a observa ca ţiţele sĕ fie, după cum am ḑis, bine desvoltate, ca laptele să sĕ scurgă cu abodenţă şi să aibă óre care consistenţă, maĭ cu samă cand femeia a născut de maĭ multe septămânĭ, ca gurguiul ţiţeĭ sĕ nu fie spuzit saŭ ranit, precum şi că acel lapte sĕ provie din un singe sănătos, rămâind ca acea mancă, se fie presentata unui medic la cea întăĭ ocasiune.

CAPITOLUL VIII.

Mijlócele de a constata cantitatea lapteluĭ.

După ce am vĕzut condiţiunile de sănătate ce trebue să aibă o mancă şi natura secreţiunei lapteluĭ seu, ne ramâne a da óre care detailurĭ asupra mijlócelor de a ne asigura despre cantitatea de lapte ce are o femee. Aducerea uneĭ femeĭ într'o familiie pentru a fi angajata ca mancă în ul-

www.dacoromanica.ro

timele momente ale trebuinței, este una din cestiunele cele mai grele de resolvat, atât pentru familie saŭ móșă, cât și pentru medicul cel mai esperimentat, din cauză că nu sunt de ajuns câte-va momente, pentru a da un respuns categoric asupra tuturor condițiunelor, ce trebue sĕ întruncască o mancă; fiind că adese orĭ, la primul moment saŭ la întâia vedere a uneĭ femeĭ, cine-va se póte înșela, saŭ prin ușurința cu care unele mance lasă a se scurge din sînul lor în momentul esaminăreĭ, cantităț̆ consideràbile de lapte, saŭ prin aparența sinurilor, care lasă a sĕ presupune esistența uneĭ marĭ cantităț̆ de lapte; alte orĭ din cauză că mancele cu intențiune opresc copiĭ lor de a suge câte-va ceasurĭ înainte de a fi esaminate, în scop de a înșela pe orĭ cine la prima vedere; pe cătă vreme alte mance abea lasă câte-va picăturĭ de lapte a se scurge din sinul lor în momentul esaminăreĭ, fără că cu tóte acestea, să nu fie bune, și să nu aibă o cantitate suficientă de lapte; aceste variațiunĭ depind în mare parte de la modul de secreț̆iune a lapteluĭ la fie-care femee, adecă: la unele se face într'un mod continuu, în cât țițele se vĕd umflate de lapte; la altele însă, acéstă secreț̆iune, este motivată de sugerea copiluluĭ, și vine prin urmare la intervale, după trebuință.

Pentru evitarea unor aseminea erorĭ, cel mai nemerit mijloc de a pute constata cantitatea lapteluĭ saŭ chiar proprietăț̆ile sale nutritive, este de

www.dacoromanica.ro

a esamina o mancă în mai multe rânduri, înainte de a se angaja, şi la intervale neprevĕzute de dînsa, spre a pute da un răspuns categoric. Cel mai bun mijloc însă, este de a lua în casă, cu cât-va-timp mai înainte, pe femeea hotărâtă de a se angaja mancă, din preună cu copilul seŭ, şi a o observa de aprópe în privinţa cantităţeĭ lapteluĭ ce secretă sînurile sale; şi cu atât mai mult, cu cât sunt adesc-orĭ alte raţiunĭ saŭ proprietăţĭ particulare ale unor felurĭ de lapte, ce se sustrag la tóte mijlócele nóstre de investigaţiune, şi care nu pot fi apreciate, de cătră persónele însărcinate de a observa, de cât numaĭ atuncĭ, când se vede, în într'un timp óre care, mersul alăptăreĭ, cu propriul copil al manceĭ. In vederea acestora, mijlócele de analisă cantitativă precisă, lipsându-ne, recomand, cu o specială insistenţă, esamenul de observaţie prelungită.

CAPITOLUL IX.

Vechimea lapteluĭ.

In alegerea mancelor vechimea lapteluĭ ne interesază de aseminea fórte mult. Manca ce alăptează de mai mult timp, póte fi vătămătóre unuĭ noŭ născut; bunul simţ pare că elucidează acéstă cestiune, când ştim că, pentru un noŭ născut, avem nevoe de un lapte mai apos, ce este cunoscut sub

www.dacoromanica.ro

numele de colostrum; elementele sale constitutive par necesare în cele d'întâĭ zile, pentru curăţirea copiluluĭ, după care înaintând în vârstă, şi laptele ie o modificaţiune succesivă, până ce ajunge că elementele sale sunt cu desĕvârşire formate, în cât putem dice, că fie-care lună are laptele seŭ; cu tóte acestea observaţiunea practică, mi a dovedit contrariul în maĭ multe cazurĭ, adică, copiilor nou născuţĭ, li s'aŭ dat mance cu un lapte de 8 lunĭ chiar, fără nicĭ un inconvenient însemnat; eĭ varsă des în cele din tăi lunĭ însă să obicnuesc, şi sanătatea lor este adesc fórte satisfacătóre. In tesă generală însă, la alegerea mancelor trebue se preferăm femeile ce nu a trecut şese lunĭ de la facere, lăsându-le de asemnea şi timpul de a se însănătoşa din facere, spre a pute lupta cu uşurinţă la greutăţile alaptareĭ. In fine trebue a aştepta până ce secreţiunea lapteluĭ ş'aŭ stabilit un curs permanent, căcĭ numaĭ atuncea se póte cu uşurinţă constata care este natura şi abondenţa lapteluĭ.

CAPITOLUL X.

Inconvenientele lapteluĭ sarac saŭ prea bogat în principiĭ nutritive.

Spre a nu devia de la scopul ce mi-am propus, acéstă scriere fiind destinată mumelorŭ de familie,

www.dacoromanica.ro

evitez de a intra în acele detaliuri, ce interesază ştiinţa teoretică asupra diverselor elemente ce intră în composiţiunea lapteluĭ, marginindu-mĕ a zice că adese orĭ laptele, de şi secretatu în mare abordenţă, póte fi cu tóte acestea sarac în principiĭ nutritive, adică zeros, în cât copiĭ sunt siliţĭ de a suge, cu necontenire, cantitaţi enorme de licid, fără ca el să le fie în deajuns pentru susţinerea vieţeĭ şi creşterea lor, din care causă prunciĭ nu întârzie de a suferi de bóle de gură, (afte) de stomah, mistuirĭ dificile, diareĭ şi slabaciune, tóte acestea resultă din o nutriţiune viciósă şi insuficientă; alte orĭ chiar secreţiunea lapteluĭ este imputinată, în cât o observaţiune atentivă ar pute uşor lumina pe mumele copiilor asupra cauzeĭ de suferinţă şi slăbaciuné ce resultâ din acésta.

In acest caz trebue a căuta, prin o alimentaţie substanţială dată manceĭ, adică prin o hrana întăritóre, în care se intre şi puţin viu, să amelioram întregul organism, după care adesa, încetéză orĭ-ce accidente, precum şi restabilirea forţelor copilului nu întârzie.

Ast-fel procedând, vom ajunge în adevĕr la unŭ resultat favorabil al alăptăreĭ; în caz contrar schimbarea manceĭ este indispensabila, maĭ cu sama dacă copilul este la o etate când nu'ĭ putem da alt aliment de cât laptele manceĭ.

Câte-o-dată însă, când manca este puternică şi nutrită bine, se întâmplă ca laptele să fie prea bo-

www.dacoromanica.ro

gat în principiĭ nutritive, şi prin urmare greŭ de mistuit pentru un copil maĭ slab din naştere, precum sunt în genere maĭ toţĭ copiiĭ femeilor din clasa bogata Acésta vine din cauză că, trăind în alte condiţiunĭ, stomahul lor este maĭ delicat, şi un lapte gros le cauzază în tot-dé-una vărsăturĭ, care provin din necesitatea de a da afară o parte din licidul de care stomahul nu are trebuinţă, precum şi de diverse durerĭ prin pântece acompaniate de constipaţiĭ şi plânsete neterminabile, ce fac pe familie adese orĭ a crede, că copiiĭ sunt atinşĭ de diverse bóle interne.

Acest inconvenient póte fi corijat prin o regulată aplicare la sin a copiluluĭ, în intervale maĭ depărtate, spre a lăsa stomaculuĭ timpul necesar de mistuire şi lapteluĭ maĭ mult timp de a şede în ţâţă, în care cas d-lŭ Peligot afirmă, că el devine maĭ apos, şi ast-feliŭ natura însaşĭ, prin aceste precauţiunĭ, caută singură a remedia orĭ-ce accident.

Constipaţiile se vor combate prin siropurĭ lacsative, precum: sirop de mană, de cicóre, apă zăhărată, câte-va linguriţĭ de ceaiŭ de romaniţă, şi alte asemenea.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLUL XII.

Alteraţiunea laptelui prin persistenţa sa sub formă de colostrum. (corasla).

Am zis deja, că secreţiunea lapteluĭ începe a se prepara încă de la o epocă maĭ mult saŭ maĭ puţin avansată a însercinăreĭ. Este constatat că în cele din tăiŭ zile după facere, compositiunea sa, adică elementele solide, saŭ maĭ bine zicând, globulele lapteluĭ nu sunt încă perfect formate şi aŭ nevoe de un timp maĭ mult saŭ maĭ puţin lung, între treĭ până la şese săptămânĭ pentru că laptele să pearză proprietatea sa de colostru, şi elementele sale să ice o formă şi o proporţiune ficsă şi regulată. Adese-orĭ însă, şi maĭ cu samă la femeile de o constituţie slabă şi rĕŭ hrănite, părticelele solide a lapteluĭ în loc de a se forma, persistă în starea lor, şi laptele, rămâne tot ca maĭ înainte, alteraţiune fórte frecuentă şi constatată prin microscopŭ; nu este aicĭ locul de a întra în diversele demonstraţiunĭ sciinţifice, ce aŭ probat, prin esamenul uneĭ singure picăturĭ de lapte, această alteraţiune, ci mă voĭ mărgini a zice numaĭ, că un copil în loc de a creşte în raport cu vrâsta sa, din contra descreşte şi se consumă prin suferinţe de tot-felul şi în special prin o diaree continue, bólă, ce este consecinţa al-

www.dacoromanica.ro

teraţiunei lapteluĭ; căcĭ una din proprietăţile colostruluĭ este de a fi curăţitor, aşa în cât ori-care mancă saŭ mamă, care nu se bucură de o sănătate satisfăcătóre, trebue să aibă atenţiunea ficsată asupra acesteĭ specie de alteraţiune, care a ajuns destul de comună la noĭ şi care face un mare număr de victeme între copiĭ din clasa ómenilor saracĭ, la care femeile pe lângá că forţele lor sunt distruse în timpul zilei, prin diferite muncĭ pentru întreţinerea lor, apoĭ ele se maĭ hranesc şi cu legume, care sunt fórte puţin hrănitóre; carnea este la femeile de ţară şi la sărăcime de prin oraşe un aliment fórte dorit şi rar, cea ce face că laptele lor să aibă puţină tendinţa de a devini gros şi hrănitor.

Acest mod de alteraţiune va fi un motiv de a schimba o mancă, saŭ la caz când mijlócele mameĭ nu permit a angaja o femee straină, atunci numaĭ, prin o hrana întaritóre, usagiul de vin şi carne, vor pute fi în stare a aduce o ameliorare în constituţia mameĭ şi prin consecinţa a schimba natura lapteluĭ.

Când însă această alteraţiune provine dintr'o bólă internă de care póte fi atinsă mama saŭ manca, atunci natura şi gravitatea fie-caruĭ caz special va dicta dacă alăptarea póte fi continuată fără consecinţe grave pentru viaţa copiluluĭ saŭ acelia ce alăpteză.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLUL XII.

Amestecarea laptelui cu puroĭ.

Adesc-orĭ, maĭ cu samă la femeile ce alăptează pentru prima óră, ţiţele sunt cuprinse de o inflamaţie, care fineşte prin a cóce şi a da loc la o formaţiune de puroĭ, care, amestecat cu laptele, este supt de copil; această specie de alteraţiune nu este grea de cunoscut, încă din primele zile. Iată semnele prin care putem cunóşte desvoltarea acestor inflamaţiĭ: una din ţiţe, şi maĭ rar amândouĕ, se învârtoşază în o parte saŭ in totul, o durere locală şi o coloraţiune roşie a peleĭ, sunt cele d'întâĭ semne ale formăreĭ abscesclor, însoţite maĭ în urmă de un fel de friguriĭ, după care se póte afirma, că abscesul aŭ dat în copt, şi când mama trebue numaĭ de cât să înceteze de a alapta. Esistă însă, din nenorocire, o credinţă vătămătóre, respândită chiar între damele societăţiĭ nóstre, de a alapta copiĭ în caz când sunt atinse de aseminea inflamaţiunĭ, cu scop de a inpuţina durerea şi de a împrăştie umflatura; o aseminea urmare are grave neajunsurĭ, atât pentru mumă cât şi pentru copil. Pentru mumă, în loc de a aduce vre o uşurare, din contra, prin mişcările de care este însoţită sugerea, umflătura şi durerile cresc; pentru copil periculele sunt mult maĭ grave,

www.dacoromanica.ro

prin introducerea, în organismul seŭ, a unuĭ licid ce nu este altă ceva de cât productul uneĭ descompuneri a ţesuturilor nóstre; căcĭ materiile purulente nu sunt o producţiune naturală a corpuluĭ, ci o producţiune cu totul anormală şi vătămătóre organismuluĭ nostru, pe care natura cată a o da afară; aceste abscese se deschid de sine, saŭ prin mijlocul arteĭ, lăsând ast-fel a se scurge materiele cunoscute sub numele de puroiŭ.

Nu atât aspectul, pe cât natura materiilor purulente, mĕ face a condamna această procedare a unor mume, atât de vătămătóre copiluluĭ care, în loc de lapte, îĭ daŭ o mare parte de puroĭ, ce'ĭ produc diaree şi alte bóle.

Intrarea, în sângele unuĭ copil, a uneĭ porţiunĭ óre care de materiĭ purulente, dă acceleaşĭ triste consecinţe, pe care le vedem în casurile ordinare de absorpţiune purulentă, şi care se terminĕ, maĭ în tot-de-una, prin mórte.

In vederea acestor inconveniente, îndată ce umflătura ţiţelor aŭ fost declarată, trebue a întrerupe alaptarea din ţiţa umflată, căutând, prin mijlócele arteĭ, a favoriza resolvarea; saŭ, prin cataplasme d făină de in, a înlesni adunarea materiilor, într'un singur loc, când apoĭ deschiderea abscesuluĭ se póte face de cătră medic, producênd ast-fel scurgerea materiilor purulente şi tămăduirea abscesuluĭ; când înse se lasă abscesul să spargă de sine, adese-orĭ, o mare parte a ţiţeĭ, este cuprinsă de supuraţiune,

www.dacoromanica.ro

şi bortele fiind în genere prea micĭ pentru eşirea materieĭ, predispun cu uşurinţă la fistule şi suferinţĭ îndelungate.

CAPITOLUL XIII.

Influinţa menstruaţiuneĭ asupra secreţiuneĭ lapteluĭ.

Adese-orĭ se întâmplă ca regulele, pe care femeile le aŭ când nu sunt însărcinate, să se iveascĭ în timpul alăptăreĭ; însă maĭ nicĭ o dată înainte de şese lunĭ de la facere.

Autoriĭ care s'aŭ ocupat cu această cestiune, par a fi de acord în a stabili că, secreţiunea lapteluĭ, în timpul regulelor, sufere óre care modificaţiunĭ; în adevăr câte o dată laptele devine supţire, altă dată însă maĭ gros, şi numerul părticelelor sale solide sporeşte, ceea ce s'aŭ constatat prin analisa chimică.

Faţă cu aceste constatărĭ şi cu propriele mele observaţiĭ, pot afirma că secreţiunea lapteluĭ se împuţinează, şi câte o dată chiar încetează.

Am avut ocasiunea de a vide însumĭ o femee, la care, în timpul alăptăreĭ, regulele aŭ aparut la şese lunĭ şi jumătate după facere, în cât, prin presiunĭ asupra ţiţelor, nu se putea căpăta de cât numaĭ câte-va picăturĭ de lapte; copilul, în aceasta epocă, slăbea şi era cuprins de durerĭ de stomac

www.dacoromanica.ro

însoţite de vărsăturĭ şi diareĭ, accidente ce se alĭnaŭ, fără vre un medicament, după aplicarea copiluluĭ la sînul uneĭ alte femeĭ; secreţiunea laptelui se restabilea către a cincea zi, adică 12 óre după încetarea regulelor. In cele dintăĭ treĭ zile, laptele era cu totul apos, însă mai în urmă progresiv capata calităţile sale naturale, precum şi cantitatea de mai înainte, şi copilul reîncepea a suge fără niciĭ un inconvenient; aceleaşi fenomene se reproduseră pană la a zecea lună, când copilul muri de convulsiunĭ, de care fu cuprins, când muma era sănătósă; ceea ce după mine nu aŭ putut proveni din cauza alteraţiuneĭ laptelui, fiind că aceasta nu 'ĭ provoca niciĭ o data spasme, ci numaĭ dintr'o denţitiune dificilă, căcĭ copilul, pănă la acea vârstă, nu căpatase încă niciĭ un dinte; cacĭ este generalmente cunoscut, că în timpul eşireĭ dinţelor, mulţĭ copiĭ sunt atinşi de spasme, după cum se va vede mai pe larg, când vom trata despre accidentele ce însoţesc dentiţiunea.

Voĭ consilia dar pe mume, de a continua alăptarea, chiar când regulele reapar, numaĭ dacă alteraţiunele laptelui nu produc vre o indisposiţie seriósă copiluluĭ

www.dacoromanica.ro

CAPITOLUL XIV.

Câte-va Consiliĭ speciale în ce privesce alaptarea prin nutrice.

Chiar după angajarea uneĭ nutrice, rolul mumeĭ nu înceteaze de a fi fórte important, din punctul de vedere moral, căcĭ dese-orĭ este maĭ uşor de a face ceva singur de cât a observa pe altul. Muma trebue să deprindă pe mancă, a lua copilul din leagânul seŭ în tot deauna cu precauţiune, spre a nu 'ĭ cauza vre un accident; chiar pentru acest scop, cată a prefera pe femeile ce aŭ maĭ crescut copiĭ.

Muma va asista în tótă dimineaţa saŭ sara, când se scaldă copilulul, şi va observa ca temperatura apeĭ, să nu fie pre rădicată; de altă parte va obicinui pe mancă cu curăţeniea, va îngriji de a spăla bine pe copil, maĭ cu samă la părţile ce sunt maĭ adese-orĭ pline de necurăţeniĭ, precum şi acele unde sudórea este maĭ abondentă, spre a evita opărirea acestor părţĭ, căcĭ curăţeniea îngraşă copilul şi 'l ţine în bună stare de sanatate.

Orele de alaptare trebue să fie regulate, după cum am aratat când am vorbit despre alaptarea maternală; muma nu trebue, prin un esces de zel, să sileascâ pe mancă de a alapta pe copil la tot momentul, din contra buna regulă face buna sanatate; orĭ

www.dacoromanica.ro

de câte orĭ copilul se deşteaptă saŭ plânge, trebue a căuta adevărata causă a suferinţelorŭ sale, şi a nu permite, prin mijlocul de a da ţiţa în gură, să astâmpere plânsul copiluluĭ, fără ca sentimentul fómeĭ să 'i fi provocat acest plâns.

Mumele trebue a ave cea maĭ mare privighere, ca să nu permită mancelor, sub nicĭ un cuvânt, de a culca pe copil alăturea în patŭ, din contra, îndată ce'l va alăpta, trebue a'l pune în leagănulŭ seŭ, căcĭ, culcându'l alăturea, se póte întâmpla ca manca, în timpul somnuluĭ, prin o mişcare involuntară, să lese copilulŭ fără suflare, înăduşindu'l. Esemple de acestea nu sunt rarĭ, maĭ cu sémă la noĭ, unde se pune puţin interes pentru tóte aceste precauţiunĭ.

Muma trebue să privigheze de aprópe starea de sănătate a manceĭ, şi, în caz de bólă, să caute imediat vindecarea eĭ; căcĭ, de la starea de sănătate a manceĭ, depinde abondenţa şi buna calitate a lapteluĭ, şi prin urmare sănătatea copilului.

Mancele trebue să facă óre-care mişcărĭ în plin aer, să lucreze câte ce-va în timpul când copilul dórme; orĭ-ce eserciţiu înlesneşte mistuirea, şi eşirea la aer contribue mult la o regulată funcţionare a organismuluĭ seŭ.

Muma va privighe ca manca să nu se incline spre óre-care afecţiunĭ, ce ar distrage-o de la datoriea sa, şi care pot ave efecte vătămătóre asupra secreţiuneĭ lapteluĭ; avênd asemenea o deose-

www.dacoromanica.ro

bită privighere asupra hraneĭ, şi a nu abuza de vr'un fel de băutură spirtósă.

Rolul mumeĭ este de a ave în tot-de-una atenţiunea asupra manceĭ, el însă nu trebue a fi esagerat, ţiind pe mancă, o femee de ţéră, în tot-déuna lîngă dânsa, saŭ între persóne cu care nu póte schimba nicĭ o singură vorbă; o asemenea viaţă însoţită şi de greutăţile de nópte a alăptăreĭ, face că mancele cad adese orĭ într'o tristeţă, văzindu-se ţinute într'un fel de sclavagiŭ voluntar, în cât nicĭ mâncarea cea bună, hainele cele curate, saŭ patul cel móle, nu o mulţumesc, după care începe a suferi, a deveni palidă, şi laptele seŭ se impuţinéză cu totul. Pentru evitarea acestora, cel maĭ înţelept mijloc, spre a satisface pe de o parte interesulŭ copiluluĭ, eară pe de alta, a face viaţa manceĭ maĭ puţin ne-suferită, este de a o lăsa cât se póte maĭ mult, maĭ cu samă în ano-timpul de vară, afară la aerŭ, în grădină saŭ cu alte femeĭ de condiţiunea sa, spre a nu o lipsi de acea deprindere în care aŭ trăit.

In fine las la înţelepciunea mumelor a face ca şi starea morală a mancelor, să fie satisfăcută până la óre-care grad.

Tot cea-ce am ţis despre hrana mumelor ce alăptéză, se referă cu aceleaşĭ avantaje şi la mance. Am însă o singură observaţie de făcut mumelor, aceia de a permite mancelor bucatele ce le convin după gustul lor, căcĭ de multe orĭ ele lasă cele maĭ bune

www.dacoromanica.ro

bucate ce li se dă, pentru un borş preparat pentru slugĭ; ele trebue să fie de ordinar hrănite cu carne şi legume, dându-le câte puţin vinŭ; în fine trebue a căuta, ca manca să nu mânâce peste măsură lucrurĭ grele de mistuit, care ĭ ar pute fi vătămătóre, precum nicĭ de a o ţine într'o dietă severă şi ne-indestulătóre, căcĭ tóte acestea pot ave resultate supărătóre pentru copilŭ, împuţinând secreţiunea lapteluĭ şi a principiilor nutritive ce el conţine.

CAPITOLUL XV.

Alăptarea prin biberon (sticlă).

Cu tóte că acest mod de alăptare este încă, din norocire, puţin respândit la noĭ în ţară, totuşĭ de căţĭ-va anĭ în cóce, multe mume l'aŭ încercat maĭ cu samă printre isdraeliţĭ.

Ţinêndu-mĕ parte de propriele mele observaţiunĭ, parte de opiniunele diversilor autorĭ străinĭ, alăptarea prin biberon nu oferă nicĭ un avantaj, ba chiar este de multe orĭ periculósă sănătăţiĭ şi desvoltăreĭ copiilor, fiind că laptele de vacă saŭ de capră, ce se întrebuinţază în acest mod de alăptare, nu posedă aceiaşĭ compositiune chimică ca laptele de femee, şi prin urmare nu convine în tot-dé-una copiilor micĭ; fiind afară de acésta chiar greŭ de a'ĭ da o temperatură potrivită ca aceia a lapteluĭ mumeĭ.

www.dacoromanica.ro

Diversele aparate inventate pentru imitarea ţiţelor mumeĭ, nu aŭ putut ajunge la aşa perfecţiune, în cât să putem da copiluluĭ, supus la alăptaţie artificială, tóte înlesnirele necesare esistenţeĭ sale, şi pe care natura le a pus cu atâta perfecţiune în sinul mumeĭ. Cu tóte acestea, dacă, alăptarea esclusivă prin biberon, aduce grave inconveniente, totuşĭ, în cazurĭ escepţionale, ea póte fi întrebuinţată, maĭ cu samă când copiĭ sunt deja destul de înaintaţĭ în vrâstă, pentru ca laptele de vacă se fie cu uşurinţă mistuit, şi când secreţiunea laptelui mumeĭ, este împuţinată prin o circonstanţă óre-care, saŭ când muma este obligată de a lipsi de lângă copil, atunceĭ numaĭ, ne putem servi de instrumente anume preparate de sticlă, avênd la capăt aşezat un gurguiŭ de cautciuc, ca acel al ţiţeĭ, pătruns de câteva borte micĭ, în care sticlă se întroduce o cantitate de lapte de vacă saŭ de capră, încălzit la o temperatură potrivită, din care copiĭ pot suge.

Voiŭ recomenda, în special, un aparat de asemenea natură, a d-luĭ Galante, care oferă óre-care avantaje, şi póte cu uşurinţă amăgi pe copiĭ nedeprinşĭ cu acest mod de alăptare, şi care, prin forma sa, se póte aplica la sinul uneĭ femeĭ, care nu are lapte. El se compune din o beşică de elastic, avênd forma ţiţeĭ, cu un gurguiŭ pentru sugere, în care, punêndu-se lapte, se póte aplica la piept, şi ast-fel a hrăni un copil, la caz de trebuinţă.

www.dacoromanica.ro

Toate compositiunele chimice inventate spre a înlocui laptele de femee, nu aŭ dat avantaje satisfăcătóre, în cât alăptarea esclusiv artificială, cu lapte saŭ cu aceste compositiunĭ, trebue a fi condamnată ca neputinciósă de a oferi avantajele alăptăreĭ maternale saŭ prin nutrice.

Cifrele mortalităţeĭ copiilor de prin ospiciele, unde acest mod de alăptare este pus în practică, starea de slăbăciune de care sunt cuprinşĭ, din causa insuficienţeĭ de hrană, întârzierea desvoltăreĭ copiilor, sunt atâtea motive puternice ce ne impune, ca o datorie, de a înlătura alăptarea cu biberonul.

Consiliez dar pe familiĭ, să nu se decidă nicĭ o dată a supune un copil la acest mod de alăptare, fără a cere avisul unuĭ medic, care, constatând starea fisică a copiluluĭ şi vrâsta, o va pute autoriza, maĭ mult ca o înţercare timpurie, în caz când circonstanţele ar reclama-o neapărat.

CAPITOLUL XVI.

Modul alăptăreĭ şi hrana ce convine copiilor până la înţercare

Fiind că, de la modul alăptăreĭ unuĭ copil, depinde în mare parte sanatatea luĭ, de aceia trebue ca, chiar de la cele întâĭ ţile a esistenţeĭ sale, să ie ţiţa la óre care intervale regulate.

www.dacoromanica.ro

Am atins deja acest punct când ne am ocupat despre generalităţile alăptăreĭ, însă voesc a reveni încă o dată maĭ mult pentru a combate vicioasa deprindere a unor mume saŭ mance, de a aplica copilul la sin, fără nicĭ o regulă; la orĭ ce nelinişte a copiilor, în loc de a căuta adevarata cauză ce provócă plânsul saŭ ţipetele lor, ele le daŭ ţiţa în gură pentru a 'ĭ împaca; condamn acest obiceiŭ ca vătămător copiilor; căcĭ eĭ trebue a fi aplicaţĭ la sîn în cele d'întâĭ şese septămânĭ ale esistenţeĭ, la intervale maĭ mult saŭ maĭ puţin egale şi apropiete unul de altul, de la un ceas până la două în timpul zileĭ, şi care intervale, vor deveni gradat maĭ marĭ, cu cât copilul înaintează în vârstă.

In cât priveşte pentru alaptarca în timpul nopţeĭ, ea cată să fie maĭ rară, deprinzênd copiĭ, în cele d'întâĭ treĭ lunĭ ale esistenţeĭ, de a fi aplicaţĭ la sin de douĕ orĭ pe nópte; de la această vârstă până la înţercare, trebue a 'ĭ obcinui de a nu se deştepta de cât o singură dată, obiceiŭ cu care se deprind uşor, şi aceste măsurĭ ajută fórte mult la o regulată mistuire şi o bună sanatate; căcĭ numaĭ dacă vom lăsa lapteluĭ timpul necesar de a se mistui, înainte de a primi stomacul o alta porţiune, vom pute ave copiĭ sănătoşĭ şi lipsiţĭ de acele stricărĭ de stomac şi colice, pe care astăzĭ le observăm aşa de des; cantitatea de lapte ce un copil trebue să sugă, variază după apetitul şi buna sa dispoziţie; nu este afară de acésta nicĭ un pericol de a lăsa

www.dacoromanica.ro

pe copiĭ să 'şĭ satisfacă cerinţele stomaculuĭ lor, fiind că eĭ, de la sine, leapădă ţiţa din gură, când sunt sătuĭ. Tóte aceste regule generale le am pus în viderea mumelor, nu pentru ca să le aplice cu o precisiune matematică, ci maĭ mult pentru ca să stabilim o normă în această privinţă, putênd prin urmare a aplica copiĭ la sin, la intervale şi maĭ dese, maĭ cu samă când ştim că uniĭ copiĭ sunt din natura lor, maĭ mâncăcioşĭ de cât alţiĭ.

Tot asemenea, când un copil se află adormit de douĕ saŭ treĭ ceasurĭ, nu găsesc nicĭ cum nimerit de al descepta din somn, spre a 'l aplica la piept, căcĭ şi somnul, este tot atât de necesar ca şi laptele, pentru sănătatea şi desvoltarea copiilor.

CAPITOLUL XVII.

Inconvenientele somnuluĭ prelungit a copiilor, fără a suge.

Nu rare orĭ se întâmplă să videm, ca uniĭ copiĭ, la cât-va timp după naştere, cad întru un somn aprópe continuu, în cât chiar atuncĭ, când se deşteaptă, par ameţiţĭ, avênd, în faţa lor, un aer de ostieneală, ţiind ochiĭ jumatate închişĭ, şi de abea mişcându-se, şi în urmă, după câte-va încercărĭ zedarnice de a suge, căzind din noŭ în somnul lor de maĭ înainte.

www.dacoromanica.ro

Să fie bine constatat, că acest somn, departe de a fi un somn natural, lasă din contra pe figura copiluluĭ, un semn de suferinţă, îi cauzază o lenevire generală, şi, numaĭ în urma unor repetite mişcărĭ, reuşim a l deştepta pe deplin.

In genere mişcările lor sunt puţin energice, chiar când sunt deştepţĭ, împrejurare care trebue să preocupe serios pe o mumă, fiind că un ast-fel de somn, ascunde o suferinţă particulară, provenită din lipsa laptelui necesar, lipsă care póte resulta din acea că gurguiul nu prezintă orificiu îndestul de largĭ, pentru ca laptele să ajungă într'o cantitate suficientă în gura copiluluĭ, saŭ d n cauza că gurguiul nu este în destul de bine desvoltat, pentru ca copilul să 'l prindă între buze spre, a pute suge; în fine pentru că laptele nu este în cantitate suficienta sau îndestul de hrănitor, ceea ce face ca copilul să caute, prin un somn continuu, a repara perderele ce se fac în corpul seŭ, prin o alimentaţie insuficientă.

In asemine cazurĭ, eĭ ajung într'o slăbăciune şi moleciune corporală, ce póte uşor ficsa atenţiunea părinţilor. Aceste înconveniente sunt fórte grave, şi pot compromite viaţa unuĭ copil aflat în ast-felŭ de condtţiunĭ; scaparea nu este de cât în schimbarea imediat a persónceĭ ce alăpteză, căutând o mancă cu un lapte sufiicient şi de bună calitate, după care copiiĭ, în puţin timp, îşĭ recăpătă vigórea, şi sanatatea lor.

Asemine esemple sunt dese la noĭ, maĭ cu samă

www.dacoromanica.ro

în clăsa de jos, în care femeile sunt lipsite de o hrană îndestulătóre, silite a se nutri numaĭ de legume în timpul posturilor, din care cauză secreţiunea lapteluĭ, împuţinându-se şi devenind prin urmare însuficientă, copiiĭ cad întro stare de slăbăciune, şi mor în urma unor marĭ suferinţe, consumându-se până ce rĕmân ca niște schelete viĭ, ce daŭ acel mare concontigent de morţĭ, notat prin statisticele medicale, sub numire de cahecsie infantilă, provenită, maĭ în tot-de-una, din lipsa de hrană.

CAPITOLUL XVIII.

Epoca la care se póte da copiilor şi alta hrană, pe lângă laptele mumeĭ saŭ a manceĭ.

In primele lunĭ de ecsistenţă a unuĭ copil, laptele mumeĭ saŭ a manceĭ este singurul aliment ce convine stomaculuĭ lor. Epoca la care se póte da copiilor altă alimentaţiune pe lângă lapte, este o cestiune practică, ce trebue resolvată într'un mod precis, în interesul sănătăţiĭ copiilor; căcĭ trebue să ştim, că obiceiul de a'ĭ hrăni la o vrâstă precoce cu substanţe solide saŭ incapabile de a fi mistuite de dilicatul lor stomac, presintă multe inconveniente, şi cu atât maĭ mult, cu cât acest obiceiŭ, din nenorocire, este fórte respândit în sistemul de creştere a multor mume saŭ mance care, de la a treia lună, le

www.dacoromanica.ro

dau adese bucate menstecate în gură, sau bucăţele de carne şi pâne. Nu trebue admisă această procedare, fiind, după mine, vătămătóre, căcĭ ea este în stare de a provoca stricărĭ de stomac, diareĭ şi chiar spasme, pe care o indigestiune este capabilă de a le provoca, la un copil de o vârstă atât de fragedă, şi când mai cu samă, forţele stomaculuĭ seu, nu sunt în stare de a lupta contra acestor alimente. De aceia voiu zice, că cea maĭ înţeleaptă măsură, este de a nu da nimic alta copiilor, de cât laptele mumeĭ până dupe şese lunĭ, la care epocă numaĭ, şi maĭ ales după ce primul dinte aŭ apărut, putem să le dăm căte puţin bulion saŭ lapte de vacă amestecat cu pâne, saŭ alte materiĭ făinóse, şi aceste în mică cantitate şi la intervale departate, remâind ca, fie care mumă saŭ mancă, să se conforme, în această privinţă, după uşurinţa cu care aceste substanţe, sunt suferite şi mistuite de stomacul copiluluĭ.

Alimentaţiunea micstă, administrată într'un mod înţelept, înlocuieşte de multe orĭ însuficienţa laptelui, preparând stomacul miculuĭ copil gradat la noua alimentaţiune, de care are a se hrăni esclusiv după înţercare, care epocă póte fi, de multe orĭ, maĭ timpurie de cât cea naturală, din cauza diverselor accidente de bóle, ce póte veni asupra femeĭ ce alaptează, precum şi din cauza reintórcereĭ regulelor, saŭ a orĭ căreĭ alteraţiunĭ ce ar fi încompatibilă cu prelungirea alăptăreĭ, până la termenul ordinar.

Această măsură este, maĭ cu samă reclamată a-

www.dacoromanica.ro

tuncĭ când suntem în imposibilitate de a angaja o altă femee pentru alaptare, din causă că, cele mai multe orĭ copiĭ, ajunşĭ la o vrâstă óre care, refusă cu orĭ ce preţ de a lua în gură ţiţa uneĭ alte femeĭ, afară de a aceliea cu care s'a deprins de la început.

Pe la a zecea lună putem da copiilor câte o cójă de pâne, care, în mucată în gură prin salivă, strânsă între gingiĭ şi micĭĭ dinţĭ, ce mulţĭ copiĭ aŭ la acéstă vrâstă, se desface în micĭ bucăţele, care înghiţite, constituesc un nutriment uşor de mistuit pentru copiĭ. De asemenea putem da copiilor câte un os de gainä mai cu samă de la picior, cu care eĭ adese-orĭ 'şĭ trec timpul sugându-'l, şi astâmpărându'şĭ tot-o-dată şi mâncărimea gingenelor ce aŭ la epoca dentiţiuneĭ. La acéstă vărstă recomând cu deosebire diversele supe cu pâne şi pilafurĭ, precum şi ouĕ ferte moĭ care în genere sunt hrănitóre şi uşóre de mistuit, evitând cărnurile conservate şi mai cu samă cele grase, sosurile iuţĭ saŭ orĭ-ce alte alimente care escitéză stomachul. Intrebuinţarea vinuluĭ amestecat cu apă, este fórte recomendată, mai cu samă la copiĭ slabĭ.

www.dacoromanica.ro

PARTEA III.

Înţărcarea, eşirea dinţilor şi îngrijirile corporale.

CAPITOLUL I.

Înţărcarea.

Trecerea copiilor de la alaptare la hrana comună, este o periodă în viaţa lor, asupra căreia părinţiĭ trebue să fie cu cea maĭ mare luare aminte. Acéstă tranziţiune meritĕ, în studiul hygieneĭ copiilor, multe esplicărĭ şi povăţuirĭ, pe care ştiinţa le recomandă mumelor de familie, în interesul sănătăţeĭ şi a fericireĭ copiilor. Voĭŭ zice dar, că după cum este de important, de a căuta, ca alăptarea şe fie bine condusă, tot atât este de necesar, de aĭ înţărca, la unŭ timpŭ favorabilŭ şi a durija sistemul de hrană, într'un mod convenabil, spre a nu predispune pe copiĭ la stricărĭ de stomac, şi alte bóle grave, pe care o înţărcare prea timpurie saŭ rĕŭ condusă, este în stare de a le provoca.

Timpulŭ cel maĭ favorabil pentru înţărcare, este între a 12-a şi 18-a lună a esistenţeĭ copiilor,

www.dacoromanica.ro

adică după ce dentiţiunea este deja înaintată, şi mai cu samă după eşirea dinţilorŭ incizivi şi caninĭ; acéstă epocă este cu atât mai favorabilă, cu cât ştim că, eşirea dinţilor, dă loc, adese orĭ, lă indespoziţiu serióse, asupra cărora voiŭ ave ocaziune de a revenı, şi pentru uşurarea cărora, sinulŭ mumeĭ saŭ a manceĭ, este de mare consolaţiune; afară de acésta, primiĭ dinţi sunt fórte necesarĭ copilului, pentru mestecarea alimentelor, de care are nevoe a se hrăni.

După eşirea celor d'intâĭ 12 dinţĭ, esistă unŭ interval, maĭ mult saŭ maĭ puţin lung, până la eşirea măsălelor, care timp este cel maĭ favorabilŭ pentru înţărcare.

Pe cât nu e de oportun, de a înţărca copiĭ maĭ înainte de acest timp, pe atât este de vătamător a prelungi alăptarea prea multŭ, şi a espune pe copiĭ la o hrană insuficientă pentru vârsta lor.

In viderea timpuluĭ apropiet a înţărcăreĭ, muma va deprinde pe copil să mânânce, în timpul zileĭ, supe, bulióne, lapte cu grisă, cu orez şi alte bucate uşóre de mistuit; fructe ferte sub formă de compoturĭ şi conserve, bucăţele micĭ de carne, pe care eĭ le sug şi le mestică maĭ mult timp înainte de a le înghiţi; şi atunceĭ numaĭ, văzênd că copilul se deprinde cu acéstă hrană, muma 'ı va da să sugă maĭ rar, desvaţându-lu cu încetul de a cauta sinul şi în timpul nopţeĭ

Prin ast-fel de măsurĭ, greutăţile înţărcăreĭ vor

www.dacoromanica.ro

fi mai puține, cu cât copilul va fi fost obicinuit, din primele zile, cu óre-care regule de somnu și alăptare; în urmă putem înceta cu totul de a'l mai aplica la sin.

In general copiĭ țipă, reclamă prin diverse gesturĭ și cuvinte speciale dialoguluĭ lor, sunt ne-împăcațĭ cu orĭ-ce li se oferă, și pare că nimic nu'ĭ póte consola, de lipsa laptelui ce li se refuză; aceste momente sunt fórte grele de supurtat pentru junele mume, ce nu aŭ încă esperiența înțărcăreĭ; însă ele trebue să știe a se stăpâni și a resista cu hotărîre, tuturor încercărilor alarmante ce fac mai în tot-dé-una copiĭ, în primele zile, și mai cu samă nóptea.

Regula însă nu trebue să lipsască în fața tuturorŭ acestor scene; muma va da copiluluĭ, la óre regulate, supa obicinuită, pilaful și puțin vin amestecat cu apă, căutând a'l culca la césul obicinuit, și depărtând pe mancă, să rămâe cu muna saŭ dadaca ce o va înlocui; ast-fel, vĕzènd el că tóte încercările sale, de a căpăta sînul, sunt zădarnice, va căuta să mânânce orĭ-ce i se va oferi, în locul lapteluĭ ce i se refuză, după cumŭ D. Bouchut afirmă cu mult rezon în tratatulŭ seŭ de hygiena copiilor, așa în cât, după treĭ saŭ patru zile, totul va fi în regulă, înțărcarea va fi terminată, și mai în tot-dé-una, fără nicĭ un inconvenient grav, pentru sănătatea lorŭ, afară de cazurĭ cu totul escepționale. Uniĭ copiĭ slăbesc puțin în primele zile, încercând un fel de

www.dacoromanica.ro

întârziere în creşterea lor, dar care accidentŭ se póte remedia prin o dietă întăritóre, preumblărĭ în aer liber, maĭ cu samă când timpul permite; de aceea recomând ano-timpul vereĭ ca cel maĭ favorabil pentru înţărcare, fiind că atuncĭ copilul póte fi ţinut tótă ziua la aer, prin grădiuĭ, ceea ce contribue mult la sănătatea sa, îl distrage şi'lŭ osteneşte chiarŭ, împrejurare ce'l face a mânca cu poftă, tot ce i se dă, după care dórme bine în timpul nopţiĭ şi adese orĭ fără a se deştepta. Pentru a face pe copiĭ să se desguste maĭ mult de a lua ţîţa în gură, este bine de a unge gurguiul femeiĭ ce alăptéză, cu o substanţă ne-ofensivă, dar care are un gust amar şi desplăcut, precum este soluţiunea de chinină, de genţiană şi altele, după care copiĭ se îngreţoşază şi refuză eĭ însuşĭ, de a maĭ lua ţîţa în gură.

CAPITOLUL II.

Hrana copiilor după înţărcare.

Copiĭ înţărcaţĭ vor fi hrăniţĭ cu bucate, ce se apropie maĭ mult de acele de care uzăm obicĭuuit în viaţa comună, evitând numaĭ alimentele ce produc o pre mare iritaţie de stomac; precum sărăturile, păstrămurile, peştiĭ conservaţĭ şi săraţĭ, prăjăturile precum şi abuzurile de dulceţurĭ şi cofeturĭ, alimente ce, maĭ în tot-dé-una, le strică stomacul.

www.dacoromanica.ro

Vom prefera bucatele cu carne şi legume. Un uzagiŭ moderat de viu, lapte şi ouĕ, sub tóte formele lor de preparaţiune culinară, trebue să constitue, în mare parte, hrana copiilor, administrându-o într'un mod convenabil, după forţele şi constituţiea fie-căruĭ copil; căcĭ o hrană substanţială şi un aer curat, sunt adese orĭ în stare de a îndrepta pe mulţĭ din copiĭ limphaticĭ şi scrofuloşĭ, întărindu-le întregul organism, alungându-le ast-fel orĭ-ce predispoşiţiunĭ hereditare, dacă din întâmplare le-ar fi avênd.

Sarea, fiind una din substanţele cele maĭ necesare organismuluĭ, recomand ca bucatele ce se daŭ copiilor, să conţie o cantitate suficientă de sare.

Copiiĭ vor fi hrăniţĭ în tot-dé-una la óre de regulate, în timpul zileĭ, ast-fel după cum urmează: îndată după ce se scólă, adică pe la 7 saŭ 8 óre dimineaţa, trebue a li se da o supă cu pâne, saŭ o ceaşcă de lapte, amestecat cu puţină cafe saŭ ceaiŭ, şi o porţiune de pâne; cu acest regim copiĭ merg fórte bine. Pentru ceĭ slabĭ recomand ciocoladele cu lapte; când sunt aplicaţĭ la diareĭ, li se va da lapte amestecat cu cafe de ghindă de stejar, care este fórte folositóre pentru întărirea stomaculuĭ şi a maţelor. Pe la 11 óre dimineaţa, a doua hrană a copiilor, póte fi compusă din carne de vacă saŭ de pasere, cu legume, şi preparată ast-fel, ca să pótă fi mestecată şi mistuită cu uşurinţă, căutând, pe lângă aceste, a varia în fie-care zi bucatele, spre a nu disgusta pe copiĭ.

www.dacoromanica.ro

Pe la trei óre, trebue a se da copiilor o bucată de pâne simplă, saŭ unsă cu puţine dulceţi saŭ unt, o mică porţiune de pilafŭ cu grisă preparat cu unt, saŭ alte asemene lucrurĭ uşóre, până la ceasul obicĭnuit al meseĭ.

Pe la şase óre, adică la cina obicinuită, copilul va fi hrănit cu carne şi legume, în proporţiune cu pofta luĭ de mâncare, fără ca cu tóte acestea, muma să lase pe copiĭ să mânânce peste măsură óre care bucate, ce adese îĭ predispun la stricărĭ grave de stomac.

Aceste sunt, în general, regulele, ce mumele de familie, trebue să le aibă în videre, la creşterea copiilor, remâind la înţelepciunea lor, de a le aplica cu maĭ multă saŭ maĭ puţină rigóre, după circonstanţe şi necesitate, fără însĕ a se depărta de sistemulŭ generalminte prescrisŭ, căcĭ, dând o bună direcţiune hraneĭ copiilor, vomŭ reuşi a'ĭ vide maĭ puţin espuşĭ la tóte acele bóle, care astăzĭ daŭ un mare contigent de mortalitate.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLUL III.

Câte-va consilii femeilor ce aŭ alaptat, şi precauţiunele ce ele trebue a lua în timpul înţărcăreĭ.

Indată ce o femee înceteză de a alăpta, ţiţele se învârtoşază, se umflă, şi devin dureróse, din cauza cantităţeĭ de lapte, ce se îngrămădeşte în conductele lor, şi care lapte adese orĭ se scurge de sine câte-va zile, întâmplându-se fórte rar, ca secreţiunea să se opriască de sine, imediat după ce înceteză aplicarea copiluluĭ la sin; pentru a evita însă o umflătură peste măsură, saŭ formaţiunea vre unuĭ absces, din cauza inflamaţieĭ ţiţelor, consiliez pe femeile ce aŭ alăptat, să acopere sinurile cu vată, ţiindule suspendate prin o batistă în treĭ colţurĭ, legată prin un nod la ceafă; prin acest mod, ţiţele nu atârnă, şi devin maĭ puţin dureróse, evitând astfel formarea de ghinduri, în direcţiunea subţiorilor, care ghinduri nu sunt altă ceva, de cât o propagaţiune a inflamaţieĭ, provocată, în un mod simpatic, prin durerile sinurilor.

Femeea va sta, pe cât se póte, într'o dietă, douĕ saŭ treĭ zile, luând o curăţenie de citrat de magnezie, saŭ maĭ bine de praful luĭ Roger, în doză de douĕ linguri de masă, într'un pahar cu apă şi zahar, bând'o la întervale apropriete.

www.dacoromanica.ro

Tot praful luĭ Roger, întrebuinţat ca limonadă în timpul zileĭ, în o cantitate maĭ mică, este suficient pentru a potoli setea şi ferbinţala. Acesţe precauţiunĭ facilitează înţărcarea lapteluĭ, şi pun finit alăptăreĭ.

După trecerea copiluluĭ la viaţa comună, muma căpătă maĭ multă libertate; la această vârstă, el póte fi confiat uneĭ femeĭ străine, spre a 'l urma de aprópe, în tóte mişcările sale, a 'l conduce la preumblările ordinare, fórte necesare desvoltăreĭ sale corporale; apoĭ muma, simţindu-se ostenită saŭ slăbită în constituţiunea sa, prin dificultăţile ce a avut cu alăptarea, şi avênd nevoe de óre-care medicamente întăritóre, va pute lua ca atare, vin de chină, preparate de fer, va căuta să'şĭ schimbe aerul, şi va şede pentru cât-va timp la ţară, cea ce 'ĭ va reda, în puţin timp, vigórea şi forţele perdute.

CAPITOLUL IV.

Eşirea dinţilor.

Copiiĭ nasc fără dinţĭ vizibilĭ, adică, în cele d'întăĭ lunĭ ale esistenţeĭ lor, dinţiĭ se află acoperiţĭ în alveolele saŭ dispărţiturile, în care eĭ sunt deja înplântaţĭ, continuând a creşte şi a se desvolta, spre a asigura miculuĭ copil, la o vârstă órecare, aparatul necesar pentru mestecarea nutrimentuluĭ ce trebue a i se da, atunceĭ când diversele organe

www.dacoromanica.ro

ale mistuireĭ vor căpăta o desvoltare capabilă a face pe copilŭ să se pótă nutri cu alimentele comune şi să treacă ast-fel, la o viaţă independentă.

Eşirea dinţilor are loc la o epocă, maĭ mult saŭ maĭ puţin depărtată de naştere, însĕ în general ea se efectuază de la a şesea pănă la a noua lună a esistenţeĭ ; aparţiunea maĭ târzie a dinţilor se întâmplă rar şi atunceĭ maĭ cu samă are loc, când copilul aŭ avut o alimentare ne suficientă saŭ o slăbire generală, cea ce ocazionează o creştere lentă, proporţionată fără îndoială, cu acea a întregului organism.

In general, aparițiunea dinţilor este precedată de o salivaţie abondentă, ce se scurge pe peptul copiluluĭ, şi care începe cătră a patra lună; copiĭ duc la gură obĭectele ce aŭ în mână, mestecându-le cu necontinire; în acelaşĭ timp ginginele devin de o colóre roşie şi se umflă în punctele corespunzĕtóre dinţilor ce aŭ a eşi; această umflătură, în câte-va zile, dispare cu încetul, membrana ce acopere dintele se subţie, lăsându'l a se simţi imediat de desubtul eĭ, după care nu întârzie a se vide şi dintele pătrunzind membrana mucósă a gingenelor.

Aparițiunea dinţilor dă loc, în tot-dé-una, la óre care accidente, adese orĭ destul de serióse, pentru a neliniști pe mumele de familie; de acea cred necesar a le face o descripţiune specială, şi a arăta ast-fel, importanţa şi gravitatea lor.

Eşirea dinţilorŭ se face succesiv, adică câte unul saŭ doĭ de o dată, rare orĭ maĭ mulţĭ, începênd

www.dacoromanica.ro

prin cei doi dinți incizivi (tăetori) de d'inainte a fălcei de jos, după care apar cei doi corespunzători la falca de sus; cât-va timp după acea, începe apariţiunea incizivilor, numiţi laterali, care es într'un mod neregulat, ivindu-se la unii copii, mai întâi la falca de jos, iar la alţii la cea de sus; la această epocă, copilul are deja opt dinţi, după care urmează un interval, în care eşirea dinţilor încetează, pentru cât-va timp.

In general, aprópe de finea anului, încep a eşi cele d'întâi patru măsele mici, şi după un interval, adese fórte scurt, aparţiunea celor patru dinţi, zişi câneşti, nu întârzie, spre a complecta numerul de 18 dinţi, în cursul anului al doilea.

După o periodă de timp mai îndelungată, es şi cele din urmă patru măsele, care complectează numerul de două-zeci de dinţi, numiţi dinţi de lapte.

Intervalul de timp, care se scurge după eşirea dinţilor câneşti, până la aparițiunea celor din urmă patru măsele, este cel mai favorabil pentru înţărcare; această epocă este cu atât mai favorabilă, cu cât copii aŭ deja un numer suficient de dinţi, pentru a mesteca bucatele de óre care consistenţă; afară de aceasta, eşirea celor din urmă măsele, nu dă mai nici o dată copiilor indispoziţii serióse, pentru ca sinul mumei saŭ a mancei să le fie necesar.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLUL V.

Accidentele eşirei dinţilor.

. Am zis mai sus, că aparițiunea dinţilor, este mai în tot-dé-una, însoţită de accidente, mai mult saŭ mai puţin scrióse; ele sunt locale saŭ generale; locale sunt acele ce se observă în gură, pe ginginĭ şi în locul unde creşte dintele; ele constaŭ într'o mâncărime, adese orĭ ne suferită, a ginginilor, o umflătură şi o abondentă scurgere de salivă, împrejurare ce face pe copiĭ, să stee cu gura deschisă, spre a nu atinge punctele ginginilor umflate, ce le produc durerĭ. Tóte aceste incoveniente, nu reclamă după sine óre care măsurĭ speciale.

Muma, cunoscând tóte acestea, va aştepta eşirea dinţilor, precum şi accidentele zise generale, care preced eşirea lor.

Ele se manifestează prin o indispoziţie generală ce neliniştește pe copiĭ; sângele se rîdică cătră cap, ochiĭ, şi mai cu samă faţa, se colorează; s'aŭ observat câte odată nişte erupţiunĭ pe piele, care, în genere, nu sunt de cât efectul ferbinţeleĭ generale; unii autorĭ citează, între fenomenele generale ale dentiţiuneĭ, chiar şi óre-care înflamaţiunĭ uşóre de gât, însoţite de tusă; după a mea esperienţă, aceste accidente sunt fórte rarĭ; şi nu constitue de cât

www.dacoromanica.ro

niște escepțiunĭ de la regula generală; în tot cazul, ceĭ ce aŭ observat aceste fenomene, afirmă că nu daŭ loc nicĭ-o-dată la vre un accident grav, ele trec de sine, saŭ prin aplicațiunĭ locale de cataplasme calmante pe gât.

Voiu insista însĕ cu deosebire, asupra a douĕ fenomene care, prin frecuența și chiar gravitatea lor, meritĕ un studiu a parte, aceste sunt: diareea și spasmele.

§ 1. Diareea, (trépădul) Este unul din accidentele cele maĭ comune, ce însoțește aparițiunea dinților; ea constă în niște dese eșirĭ afară în genere de o materie galbenă, une orĭ verzie saŭ chiar ca laptele corăslitŭ; alte orĭ materiile samănă cu albușulŭ de oŭ; acéstă diaree este, maĭ în tot-déuna, însoțită de durerĭ în pântice, adică de tăeturĭ simple saŭ cu flaturĭ; în acest caz copiĭ sufer, țipă și sunt neliniștițĭ, în orĭ ce pozițiune s'ar găsi; în acelaș timp copiĭ aŭ o ferbințală generală și sete, care durează pănă la eșirea dinteluĭ:

In caz când diareea persistă și tinde a produce o slăbire generală, saŭ când deranjamentul organelor mistuireĭ continuă după eșirea dinților, mama trebue a cere concursul unuĭ medic, pentru a'ĭ da ajutorul necesar, căcĭ acest deranjament simpatic dentițiuneĭ, póte a se localiza asupra maților, și a devini o bólă cronică care, dacă nu amenință viața copiluluĭ, cel puțin, prin durata sa, póte lăsa un grad de slăbiciune, putênd pune ast fel, o pedică la desvoltarea copiluluĭ.

www.dacoromanica.ro

Mamele de familie, în tot cazulŭ, nu trebue a compta mult pe rezonul, că acéstă diarec înlăturează alte turburări maĭ grave, de care ar pute fi atins un copil, credinţă înrădăcinată la multe mame de familie, ce se opun, maĭ în tot-dé-una, la chemarea în ajutor a unuĭ medic, chiar atuncĭ când copiĭ, prin diareĭ prelungite, sunt amenințaţĭ în esistenţa lor. Diareea póte fi tolerată numaĭ atuncĭ, când sănătatea generală a copiluluĭ, nu este atinsă într'un mod serios.

In cazurile ordinare, mumele vor căuta a combate acestă diaree, prin aplicaţiuné de cataplasme de făină de in calde, pe pântecele copiilor, prin un céiŭ de tărâţă de grâŭ, câte-va linguriţe de siropŭ de gumă, suprimându buliónele și tóte bucatele ce li să da maĭ înainte, și în fine regulând alăptarea la intervale mai departate, adică dându-le să sugă maĭ puţinŭ.

Prin aceste mijlóce, de multe orĭ putem reuși a opri diareea de a lua proporţiunĭ maĭ grave, până la eșirea dinţilorŭ, când obicinuitŭ, tóte aceste accidente, dispar în treĭ saŭ patru zile, și copiĭ capătă iară-și buna dispoziţie de maĭ 'nainte.

§ 2. Convulsiunile. (spasmele) sunt unul din fenomenele generale ale aparițiuneĭ dinţilor, care, cu dreptŭ cuvântŭ, provócă de multe orĭ, spaĭme și îngrijirĭ în familie, căcĭ din o stare de sănătate satisfăcătóre, saŭ din o mică indispoziţie a copiluluĭ, mumele saŭ mancele vĕd o schimbare a fisio-

www.dacoromanica.ro

nomicĕ, o mișcare ne-regulată a ochilorŭ cu convulziunĭ generale, o strîngere spasmotică a fălcĭlor și puțină spumă la gură.

Aceste sunt niște fenomene, ce desperează pe orĭ ce mumă. In acéstă stare, copiĭ remân câte-va minute, ne-dând alt semn de viață, de cât prin câte-va mișcărĭ ne-regulate a piciórelor, precumŭ și prin întórcerea ochilor în diverse direcțiunĭ, ce daŭ o aparență teribilă feței copiluluĭ.

In genere copiĭ perd cunoștința, și tóte facultățile lor intelectuale sunt atinse, fără ca aceste accidente să aibă vre o cauză directă de alterație a crierilor.

Spasmele nu sunt de cât resultatul uneĭ legăturĭ simpatice, obicĭnuită dentițiuneĭ, asupra cărora fisiologica patologică, nu a zis încă cel de pe urmă cuvânt, spre a se pute cunóște adevărata cauză din care provin; vom zice numaĭ, că copiĭ ce sunt atinșĭ, de la nașterea lor, de convulziunĭ, sunt maĭ predispușĭ la acéstă epocă, și cu o gravitate maĭ mare; aceĭ sângeroșĭ, care sunt cuprinșĭ de o ferbințală generală, saŭ aceia la care sângele lor se rîdică în tot-dé-una cu înlesnire la cap, prin o dispoziție particulară, ajutată de aparițiunea dinților, sunt de asemine predispușĭ la spasme.

In aceste momente grave, muma saŭ familica ce înconjóră copilul, nu trebue să pérdă un singur moment și să neglijeze mijlócele necesare, ce trebuesc luate cu copilul cuprins de spasme; căcĭ orĭ și

www.dacoromanica.ro

ce întârziere póte face, că copilul să treacă, în câteva momente, de la o stare spasmotică la mórte. Pentru a evita acésta, copilul trebue a fi imediat desbrăcat şi mai cu samă lăsat slobod de orĭ-ce legătură, ce ĭ ar strânge gâtul, peptul saŭ corpul. Se va espune imediat copilul la aer curat, vom căuta a'ĭ deschide gura şi a curăţi fundul gurel de spumă saŭ alte materiĭ, ce ar impedeca intrarea aerului, înlesnind ast-fel respiraţia ; vom căuta a'ĭ deştepta prin aplicarea de oţet la nas, suflându-le aer pe gură saŭ pe nas, frecându-ĭ cu putere pe tot corpul, punêndu'ĭ în prostirĭ rĕcĭ bine stórse, şi frecându'ĭ pe şirul spinărel, pe picióre şi mâni, până când se înroşeşte pelea.

Ast-fel se póte schimba mai multe prostirĭ, până ce copiĭ se deştéptă, cea ce se face adese-orĭ, prin un ţipet puternic saŭ prin o respiraţie profundă; după care în puţine momente reiau veselica şi aparenţa de sănatate anterióră, fără ca nimica să ne mai pótă indica starea, în care se aflaŭ mai înainte.

In tóte cazurile, chiar când aceste mijlóce aŭ fost în stare de a reda sănătatea copiluluĭ, muma nu trebue nicĭ o dată de a neglija chemarea imediată a unuĭ medic, care, dacă nu va ave a combate starea spasmotică, din care a eşit copilul, va căuta, prin diverse mijlóce ante-spasmotice şi o cură indelungată, a alunga orĭ ce predispoziţie saŭ repeţire de accese, căcĭ, din nenorocirre, bólele nervóse aŭ

www.dacoromanica.ro

mare tendință de a se repeta, și ast-fel a predispune copilul la atacuri periodice de convulsiuni, ce pot degenera într'o adevărată epilepsie, imfirmitate mai în tot-dé-una incurabilă, care, dacă nu se termină imediat prin mórte, viața indivizilor atinși de această bólă, nu este de cât o povóră de suferințî, ce'i chinuește până la mormânt.

CAPITOLUL VI.

Culcarea și somnul copiilor

S'ar păre, la primul moment, că hygiena nu ar ave de dat multe regule și povățuiri mumelorŭ de familie, pentru adormirea și somnul copiilor; Înțeleg că fie-care mumă, în înțelepciunea și iubirea copiluluĭ seŭ, póte dirija ăcéstă funcțiune naturală, punêndu'l în condițiunĭ favorabile, fără a'l deprinde cu obiceiurĭ, ce ar provoca greutățî pentru mumă, și chiar desavantaje pentru sănătatea copiluluĭ. In genere însă, mumele conduse în tot-dé-una, pe de o parte de obiceiurile transmise, iar pe de âlta crezênd că corespunde cu prisosință, la tóte precauțiunele, de care copiĭ aŭ nevoe, cad într'un estrem adese orĭ vătămător sănătățiĭ, desvoltării și educațiuneĭ morale a copiluluĭ Fără a intra în lungĭ detaliurĭ, asupra tuturor obiceiurilor vătămătóre, introduse în adormirea și somnul copiilor, pe care junele mume le moștenesc de la părințiĭ lor,

www.dacoromanica.ro

voiu insista numaĭ asupra unora din obiceiurile pe care ştiinţa le condamnă, precum sunt: legănările copiilor pe braţe saŭ în leagăne, înaintea adormirei lor, deprindere care, din nenorocire, este atât de generalizată, în cât nu cred că putem numera câteva escepţiunĭ printre mumele de familie, care se fie convinse că pe copiĭ trebue a'ĭ culca fără legănărĭ şi preumblărĭ în braţe până la adormire.

Este de regretat acest obiceiu a mumelor, care, prin un devotament esagerat, obicnuesc pe copiĭ cu aceste deprinderĭ ostinitóre pentru mume şi mance, iar pentru copiĭ destul de vătămător, cauzându-le, în tot-dé-una, un somn întrerupt, deşteptându-se la fie-care moment, îndată ce sunt lăsaţi din braţe saŭ încetézä de a 'ĭ legăna; când apoi prin ţipete, adese-orĭ stăşietóre, reclamă legănărĭ necontenite, şi ast-fel muma saŭ manca, obligată a se deştepta la fie-care minut, nu póte să se odihnească şi să profite de somnul de nópte, din care cauză, secreţiunea lapteluĭ se micşurează, şi calitatea sa se alterează.

Când un copil adórme singur, el dórme fără întrerupere; şi chiar dacă se deşteaptă, adórme earăşĭ, fără nicĭ o greutate, lăsând ast-fel pe mumă saŭ pe mancă, a profita de somnul de nópte, şi prin urmare a procura copilulŭĭ un lapte substanţial, hrănitor şi într'o cantitate îndestulatóre.

Obiceiul de a aşterne copiluluĭ saltele de pufŭ şi de a 'l acoperi pre gros, este fórte vătămator,

www.dacoromanica.ro

căcĭ ţinêndu'i într'o sudóre continuă şi prea abondentă, îi predispun la răcelĭ, opărĭturĭ, diferite bóle de piele, slăbirĭ etc, favorizând chiar formaţiunea de calcule saŭ petre în beşica uduluĭ.

Afară de aceasta, aşternuturile de lână şi de pene, fiind ne încetat udate de sudóre, urină şi alte necurăţeniĭ, devin un mijloc de infecţiune, şi prin urmare, o sorginte de diferite bóle, ne putênd fi spălate séŭ primenite cu înlesnire.

Pentru a evita tóte aceste, recomând, cu o specială insistenţă, a se servi de o salte umplută cu pae saŭ cu alte erburĭ, spre a aşterne în leagănul saŭ micul pat al copiluluĭ, care să aibă o dimensiune şi o grosime potrivită, pentru a nu împedica copilul în tóte mişcările sale; aceste saltele aŭ avantajul de a nu încălzi copiiĭ peste măsură, şi de a se puté schimba cu uşurinţă şi în tot-dé-una, fără a reclama vre o mare cheltueală.

Considerând că nimic nu póte ajuta aşa de mult sănătatea copiilor, că curăţeniea aşternutuluĭ lor, de aceia consiliez ca mumele să se sărviască, în tot-dé-una, de o bucată de păslă absorlantă, pe care să o pună peste aşternutul copiilor, evitând ast-fel îmmuerea şi contactul urineĭ cu pelea, care adese orĭ le provocă mâncărime, o usturime vie, şi chiar felurite opărĭturĭ, ce nu sunt de cât consecinţa necurăţenieĭ.

Afară de acésta, aşternutul ud, trebue să fie schimbat şi uscat la sóre saŭ la căldura foculuĭ: conţinutul mindirelor va fi schimbat cel puţin odată pe

www.dacoromanica.ro

lună. Învălitorile trebuesc să fie uşóre, spre a nu apăsa, prin a lor greutate, peptul copiluluĭ; ele vor consta într'un oglelaş de bumbac saŭ de lănă, după anotimp.

Cu cât copiĭ înaintează în vârstă, cu atât orele lor de somn, trebuesc a fi regulate, fiind că, în cele dintâi luni ale esistenţeĭ, eĭ îşĭ petrec cea maĭ mare parte din zi şi nópte, într'un somn, care este fórte necesar desvoltăreĭ lor.

In genere, de la şese luni înainte, copiĭ nu trebuc să dórmă, de cât o singură dată pe zi, şi maĭ cu samă pe la améză, pentru ca să pótă profita de timpul favorabil preumblărilorŭ zilnice, de care eĭ aŭ multă nevoe. Somnul de sară va fi de timpuriŭ, căutând a nu espune pe copiĭ să stee deşteptĭ sara maĭ multe ceasurĭ, saŭ de a'ĭ ţine în adunărĭ de ómenĭ şi în mijlocul conversaţiilorŭ sgomotóse, animându'ĭ prin diferite jocurĭ ce 'ĭ agitéză şi le provócă un somn neliniştit.

Mumele vor ave în tot-dé-una grijă de a nu acoperi faţa copiilorŭ cu pânză, care împedică preschimbarea aerului, şi espun pe copiĭ de a resufla un aer infect şi restrîns în spaţiul învălitórei de pe obraz; din contra, trebue a lăsa pe copiĭ să respire, în timpul somnuluĭ, un aer curat, dintr'o cameră spaţiósă, evitând însĕ, în timpul somnuluĭ, lumina directă a sórelui saŭ a luminărilor.

In cât privesţe pentru somnul de ziuă al copiilor, el este necesar până cătră finea anului al doilea: de la acéstă epocă, vom desobicĭnui pe co-

www.dacoromanica.ro

pĭĭ de a dormi ziua, din cauză că, somnul de ziuă, ţine pe copii în casă, între órele 12 până la 2 după améză, adică în timpul cel maĭ favorabil pentru preumulare, cacĭ după somn, copilul fiind asudat, nu póte fi scos numaĭ de cât afară la aer, fără a'l espune la răcelĭ, aşa în cât se perde maĭ tot timpulŭ zilelĭ, în care copilul ar puté profita de aerul cel curat şi de razele bine-făcătóre ale sórelui, cu atât maĭ mult, cu cât trebue să ştim că, la acéstă vârstă, somnul de ziuă, este mult maĭ puţin necesar de cât aerul şi lumina.

In caz când somnul de ziuă a devenit un obiceiŭ, contra căruia copilul nu maĭ póte resista, atunci este de preferat de a'l scóte la aer, înaintea adormireĭ luĭ, şi a satisface acéstă necesitate pe braţele mameĭ, saŭ într'o trăsurică la aer curat, de preferinţă într'o grădină, unde nu póte fi deranjat de trecătorĭ saŭ sgomote puternice.

Amŭ arătat, în diverse ocasiunĭ, că buna regulă întreţine buna sănatate, de acea vin, şi de astădată, a atrage atenţiunea mumelor, şi a le pune în videre că, orĭ de câte orĭ, un copil ie un obiceiŭ contrar uneĭ bune creşterĭ şi educaţiunĭ morale, ele nu trebue să fie conduse de un sentiment nerezonabil, de a nu opune nimica voinţeĭ copiluluĭ lor, căcĭ, prin acest mod, mumele vor deveni niştе sclave, fără ca cu tóte aceste, să aducă vre unŭ folos sănătăţeĭ copiilorŭ; din contra, în asemenea caz, pot vide maĭ târziŭ cu durere, înrădacinân-

www.dacoromanica.ro

du-se într'un copil, căruia i s'a cedat totul, niște viții regretabile. De aceea dacă, în caz de bólă, muma este silită a satisface tóte pretențiunile unuĭ copil, în momentul când, din întâmplare, îĭ videm vieața amenințată, după însănătoșare, ea trebue să se siliască a restabili iarăși regula în alăptare și somn, căcĭ în caz de bólă, chiar mumele cele maĭ înțelepte, cedéză la suferințele copiilor, ținduʼĭ ne încetat pe brațe, în diverse poziținnĭ, maĭ mult în scop de a le alina suferințile; copiĭ însĕ se deprind cu acele legănărĭ pe brațe, pe care după însănătoșare le caută cu îndărătnicie.

Am văzut copiĭ care după bóle aŭ remas cu deprinderea, de a fi preumblațĭ în brațe ceasurĭ întregĭ, înainte de a adormi, în cât a trebuit mumelor o pacință și o hotărire fermă, spre a ʼĭ desvăța.

După noĭ, este de asemine greșit sistemul acelor mume, care caută a procura copiilor cea maĭ mare liniște, în timpul somnuluĭ, oprind tóte persónele caseĭ, de a umbla saŭ de a vorbi, spre a nu ʼĭ deștepta; din contra, trebue a obicĭnui pe copiĭ să dórmă în mijlocul sgomotelor, fără ca somnul lor să fie turburat; cu acest chip eĭ pot dormi în orĭ-ce loc, și nu se deșteaptă la cea maĭ mică mișcare, saŭ la cel maĭ mic sgomot accidental, cu care, ne fiind deprinșĭ, s'ar pute sperie.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLUL VII.

Inbrăcămintea copiilor.

Noul născut, eşit din pântecele maicei sale, deprins la o căldură ridicată, precum este acea a corpului uman, este cu multă uşurinţă, espus de a se răci şi a fi atins de diverse bóle, ce 'i póte ameninţa viaţa, dacă nu se vor lua precauţiuni de îmbrăcăminte, în proporţiune cu delicata sa constituţie.

De aceia, în primile zile ale esistenţei sale, pruncul are nevoe de a fi învălit cu scutice călduróse, spre a'l feri de influinţa frigului; cu tóte acestea muma însĕ, nu trebue să abuzeze de aceste precauţiuni. Inbrăcămintea unui copil, va consta dar din o cameşnică de pânză şi un capoţel de flanelă, largi şi închiete pe dinapoi cu panglice, spre a nu împedeca mişcările copiluluĭ; întrebuinţarea flanelei, este mai ales necesară în ano-timpul de iarnă şi de tómnă, saŭ când copilul este pre slăbănog. Pentru vară, flanela póte fi înlocuită cu un capoţel de pichet. Capul va fi acoperit cu o batistă subţire, în treĭ colţuri, de pânză de olandă, pe de asupra căriea, se póte pune o boneţică uşóră, prinsă cu panglice sub bărbie.

In cât priveşte cele alte obiecte necesare mici-

www.dacoromanica.ro

lor copiĭ, ele nu meritĕ din parte-ne, o descripţiune specială, remâind la înţelepciunea şi chibzuinţa mumelor de familie, a le face saŭ a le procura în numer suficient, pentru a le pute schimba adesc-orĭ, adică de maĭ multe orĭ pe zi, îndată ce sunt udate, fără a lăsa copiĭ mult timp cu dănsele şi a 'ĭ espune la diverse accidente, prin faptul necurăţeniel; de asemine trebue a ave în grijă, ca scuticele şi cămeşuicile, să nu stee mult timp ude pe copil, căcĭ în acest caz, ele 'ĭ pot cauza răceli.

Dacă numĕrul şi calitatea pelincilor micilor copiĭ, nu meritĕ din parte-ne, după cum am zis, o atenţiune specială, totuşi cred necesar a da câte-va povăţuirĭ mumelor de familie, în privinţa modului de a'ĭ îmbrăca şi înfaşa; pentru care rezon, atrag serios atenţiunea junelor mume, de a nu strânge capul copiluluĭ cu legătura, cu care se servesc de a'l îmbrobodi; acesta este un obiceiŭ fórte respândit la multe mume; unele chiar, străng cu putere capul copiluluĭ, sub pretest de a'ĭ da o formă maĭ potrivită.

Nu am nevoe de a aduce multe rezóne, contra unuĭ obiceiŭ atât de vătămător. Este fórte uşor de înţeles, că orĭ ce presiune asupra capuluĭ, póte împedeca libera sa desvoltare şi a împinge ósele, unele către altele, deformându-le chiar, din cauza moleciuneĭ în care se află, la această vârstă, resultând, din un aseminea obiceiŭ, nişte triste consecinţĭ; căcĭ prin apăsarea asupra óselor, se comprimă in-

www.dacoromanica.ro

direct şi crieriĭ aflaţĭ în cavitatea lor, un organ atât de delicat şi de important esistenţeĭ nóstre, ca centru al tuturor facultăţilor vitale. Este natural ca nişte aseminea manopere, repetate în fie care zi, şi chiar de maĭ multe orĭ pe zi, cu o putere în totdé-una crescândă, să fie capabilă de a aduce un obstacol la deplina desvoltare a facultăţilor intelectuale, maĭ mult încă, ele pot predispune indirect la demenţă saŭ diverse bóle de crierĭ şi în special la alienaţiunĭ mentale; trebue din contra, a lăsa cea maĭ mare libertate capuluĭ de a se desvolta, şi a nu aplica asupra luĭ nicĭ o presiune, căcĭ prin aceasta s'ar comprima ósele şi fontanelele (mólele capuluĭ), ce remân deschise mai mult timp după naştere Până ce ósele capuluĭ căpătă îndestulă tărie, spre a se puté opune loivturilor saŭ căderilor, la care pot fi espuşĭ copiĭ, mumele trebue să aibă cea maĭ mare luare aminte de a'ĭ păzi de orĭ ce lovitură ar veni asupra capuluĭ lor.

De asemine este vătămător pentru copiĭ, obiceiul unor mume de a'ı înfaşa, întinzindu-le mâncle şi piciórele. Multe mume, şi maĭ ales acele de la ţéră, se servesc de o bandă lungă de pânză saŭ de postav, cu care străng copiĭ de la umerĭ până la degetele piciórelor, cu o lipsă de precauţiune şi cu o forţă, ce adese orĭ face milă privindu'ĭ.

Tóte aceste manopere se fac cu credinţa greşită, că ar contribui la creşterea dreaptă a mâncelor şi a piciórelor.

www.dacoromanica.ro

Cred că este timpul a face să dispară niște asemenea credințĭ, ce nu maĭ pot 'ave nicĭ un rezon de a maĭ esista, căcĭ scopul ce 'șĭ propun aceste mume, de a da o direcțiune dreaptă corpuluĭ, este cu totul ilusoriu; din contra, pentru ca un copil să se pótă desvolta, și pentru ca organele sale să funcționeze cu ușurință, este nevoe ca ele să fie libere de ori-ce pedicĭ, mișcările mânilor și a piciórelor nu trebue să fie împedecate, căcĭ prin acest mic esercițiŭ, copiĭ capătă forță și vigóre.

Infășarea peptuluĭ și a pântecelui este vătămătóre, nelăsând celuĭ dintaĭ libertatea de a resufla, și împedecând, pe cel al doilea, de a pute face mișcările necesare mistuirĭ și tuturor trebuinților pentru care, contracțiile mușchilor pântecelui, sunt trebuincióse.

In primele lunĭ ale esistenței unuĭ copil, pentru a 'ĭ ficsa mânele și piciórele, în timpul somnuluĭ, este de ajuns a'l înfașura cu un scutec de pichet, care va încunjura de două orĭ și jumătate corpul, fără să fie trebuință de a'l înfășa; prin acest mod, copiĭ fiind liberĭ în mișcările lor, tóte organele vor capăta o desvoltare maĭ răpide și o forță suficientă pentru ca, la treĭ lunĭ de esistență, să 'șĭ pótă ține drept capul și corpul, pe câtă vreme copiĭ înfășațĭ, prin faptul nemișcărieĭ la care eĭ sunt condamnațĭ, nu capătă acéstă vigóre, de cât după un timp maĭ îndelungat.

La o vârstă maĭ înaintată a copiilor, și în spe-

www.dacoromanica.ro

cial după trei luni de esistență, mumele nu trebue a continua de a mai ține copiĭ învăliți peste măsură, pentru a nu răci; din contra, trebue a'ĭ obicinui mai mult cu răceala de cât cu pre multă căldură; vom ajunge la acest scopŭ, prin preumblări regulate în timpul zilei. Dacă ano-timpul permite, mai cu samă vara, mumele pot scóte pe copiĭ, chiar după cele dintăi trei săptămâni, obicĭnuindu'ĭ cu încetul la variațiunile timpuluĭ; alegând pentru prima preumblare, o zi cu totul favorabilă, și ast-fel, într'un mod progresiv, vom pute ajunge, de o dată cu înaintarea vârsteĭ, a'ĭ pute scóte pe orĭ-ce timp, fără nicĭ un pericol. Acéstă deprindere va fi mai târziŭ înlesnită prin uzul spălărilor zilnice cu apă rece pe totŭ corpulŭ. Copiĭ crescuți în aceste condițiunĭ, câștigă o forță și o vigóre din cele mai satisfăcătóre, căcĭ deprinderea cu frigulŭ 'ĭ predispune mai puțin la răcelĭ și la bólele de tot felul, ce bântue pe copiĭ, care nu vĕd lumina sóreluĭ, și nu profită de efectele bine-făcătóre ale aeruluĭ curat.

Copiĭ lipsiți de aer și de lumină, sunt în totdé-una bugezĭ, carnurile lor sunt moĭ, mișcările leneșe, sunt lipsiți de orĭ-ce vitalitate, în cât, la cea mai mică espunere accidentală, sunt atinși de gutunare, bronchite, junghiurĭ și multe alte suferințĭ care, găsind un organism slab și lipsit de viață, ieŭ o formă gravă și amenințătóre.

De acea mumele vor deprinde mai întăĭ copiĭ

www.dacoromanica.ro

cu capul gol, fiind că acéstă parte este tot-dé-una mai puțin espusă de a se răci; mai în urmă, când ei încep e se târî pe mâni, nu aŭ nevoe de altă îmurăcăminte, de cât pentru a le apăra pântecele și peptul, de acțiunea directă a frigului, cu tóte că și acéstă parte a corpului, prin deprindere, devine puțin sensibilă.

CAPITOLUL VIII.

Băile zilnice ale copiilor. (scăldătorile).

Băile zilnice, ce mumele fac copiilor, de la naștere până la óre-care epocă a esistenței lor, sunt o măsură fórte salutară, pe care hygiena a dictat'o popórelor, încă din anticitate, pentru unele ca o dogmă impusă de scriptele religiunei, iar pentru altele, ca niște obiceiurĭ legate strâns cu diversele mijlóce, ce tradițiunea a consacrat pentru creșterea copiilor.

Băile aŭ salutariul scop de a întreține pe copil în o bună stare de sănătate, căci prin ajutorul lor, spălând în fie care zi escrețiunele peleĭ, se alungă tóte necurățeniile de pe corp, precum și acțiunea iritantă a udului, care adese orĭ este capabilă de a produce copiilor rĕŭ îngrijițĭ, și a căror corp stă mai mult timp în contact cu udul, felurite erupțiuni de pele, opărĭturĭ pintre picióre, și chiar rănĭ,

www.dacoromanica.ro

ce devin cronice, consumând copiĭ prin a lor persistenţă, şi cauzându-le suferinţĭ de tot felul.

Recunoscută odată în general importanţa şi necesitatea băilor zilnice pentru copiĭ, rĕmâne a da óre care consiliĭ mumelor, asupra numerului, temparatureĭ, şi timpuluĭ cât trebue a şede un copil în scăldătóre, precum şi a altor măsurĭ accesorĭĭ, pentru ca ele se fie utile, şi efectele lor bine făcătóre să fie în avantajul sănătăţeĭ copiilor.

De obiceiŭ, în cele d'întâĭ lunĭ ale esistenţeĭ copiilor, mumele îĭ scăldă de douĕ orĭ pe zi, adică dimineaţa şi sara. Orĭ cât s'ar părea de folositóre acéstă procedare, ea presintă óre care inconveniente, căcĭ scoţind un copil diutr'o temperatură ridicată, ca acea a uneĭ scăldătorĭ, el nu póte fi scos la aer, de cât numaĭ după câte-va ceasurĭ, căcĭ alt fel l'am espune la răcelĭ.

Pe de altă parte, sudórea ce provócă băile des repetate, aduce o slabiciune, ce împedică desvoltarea naturală a copilului, consumând, prin sudorĭ abondente, o parte din forţele sale. De aceia cred că este de ajuns o singură scăldătóre peste tot corpul, făcută copilului sara, pănă ce ajunge la etatea de treĭ lunĭ; ea este suficientă spre a curăţi tot corpul copiluluĭ, însă cată să fie acompaniată de spălărĭ cu soponu pe cap şi pe tóte părţile, ce sunt maĭ mult espuse la sudóre saŭ alte necurăţeniĭ; scăldatorile de sară liniştesc pe copiĭ, procurându-le un somn reparatoriŭ. Pentru aceste mo-

www.dacoromanica.ro

tive dar, suntem contra obiceiului, de a scălda pe copiĭ de doue orĭ pe zi, fără ca cu tóte aceste, mumele să nu aibă grijă, în tótă dimineaţa, de a'ĭ spăla cu un burete udat în apă căldicică, pe tóte părţile corpului şi maĭ cu samă pe faţă, subţiorĭ şi pintre picióre; aceste din urma părţi vor fi spălate de maĭ multe orĭ pe zi, înainte de a fi schimbate pelincile pline de ud saŭ alte necurăţeniĭ, după care, tóte părţile spalate, pentru a fi ţinute în o perfectă stare de sănătate, vor fi bine şterse cu o petică uscată, şi presurate cu prafurile cunoscute sub numele de praf de licopodiu, de fămă de orez şi alte aseminea.

De la a treia până la a zecea lună a esistenţeĭ lor, copiĭ nu aŭ nevoe de a fi sclădaţi de cât de donĕ saŭ treĭ orĭ pe sĕptămână, fără a neglija însĕ spălările parţiale.

De la acéstă epocă înainte, eĭ nu aŭ necesitate de cât de o singură bae pe săptámână.

Socot oportun a atrage, cu această ocaziune, atenţiunea mumelor, asupra unuĭ obiceiŭ vătămător înrădăcinat la noĭ în ţéră, edică acela de a lasa, în primele lunĭ, capu lcopiilor nespalat şi a nu curăţi acele corjĭ, ce maĭ toţĭ copiĭ aŭ pe cap, până la vârsta de un an, sub cuvânt că această murdărie ar fi neceasră copiilor, pentru consolidarea óselor şi alte aseminea. Sunt regretabile nişte aseminea superstiţiĭ şi ştiinţa le condamnă ca capabile d· a da naştere adese orĭ la paduchĭ sau la alte bóle

www.dacoromanica.ro

ale peleĭ capuluĭ de natură cronică, de care în urmă copiĭ, nu pot fi vindecaţĭ de cât numaĭ cu mare greutate. Pentru evitarea unor aseminea inconveniente, trebue a spăla aceste părţĭ ale capuluĭ cu unburete saŭ cu o peticuţă soponată, luând însă tóte precauţiunile necesare, de a nu apăsa pre tare pe capul copiluluĭ; prin acest mod, capul lor se curăţă de timpuriŭ de cojĭ şi de tóte necurăţeniile la care ele daŭ nascere. Ast-fel grijindu'ĭ, cel mult după şese septămânĭ, copiĭ vor ave pelea capuluĭ curată şi creşterea părului înlesnită.

Temperatura ce trebue să aibă băile zilnice ale copiilor, merită de asemine atenţiunea nóstră, pentru ca nu cum-va unele mume se urmeze, în această privinţă, consiliile greşite, ce adese orĭ li se dă.

Ast-fel dar se póte vide, că nu sunt pentru sistemul de a scălda pe copiĭ cu apă ferbinte, lucru ce se întâmpla cam des la mumele nóstre, precum nicĭ pentru esclusivul sistem, de a spăla copiĭ, de la vârsta cea maĭ fragedă a esistenţeĭ lor, cu apă rĕce pe tot corpul.

Sunt dar contra amênduror acestor sisteme, fără a maĭ discuta asupra celuĭ dintâĭ, care de la prima vedere, nu oferă nicĭ un avantaj, macar cel puţin problematic.

Cel de al doilea sistem, de a spala pe copiĭ cu apă răce pe tot corpul, îndată după nascere, este recomendat de câţĭ-va medicĭ germanĭ, în scop de a le întări musculatura şi de a 'ĭ preserva de ră-

www.dacoromanica.ro

celĭ şi de tóte bólele, fiind, după dânşiĭ, chiar în stare de a schimba pe mulţĭ din copiĭ slabĭ, în forţĭ şi viguroşĭ. Acest sistem basat maĭ cu samă pe efectele generale ale apeĭ răcĭ, asupra ómenilor marĭ, saŭ a copiilor ajunşĭ deja la óre care vârstă, ar păre în theorie, că ne oferă un mijloc sigur de a combate bólele şi tóte viciile constituţionale.

Practica însă nu pare a fi de acord în totul, cu promisiunele date de cătră aceĭ medicĭ.

Noĭ înşine suntem partizanul apeĭ răcĭ, recunóştem efectele sale salutare, însă nu mergem până acolo, până unde aŭ ajuns uniĭ medicĭ, cu credinţa lor în efectele apeĭ recĭ.

Din esperienţă putem afirma, că apă rece nu póte fi întrebuinţată, pentru scaldat copiĭ, în cele dintâĭ luniĭ ale esistenţeĭ lor, pe de o parte fiind că în acel timp constituţiea lor este încă fórte delicată, iar pe de alta, fiind că la acea vârstă nu putem, decât cu fórte mare greutate, provoca o reacţiune complectă; afară de aceasta mulţĭ copiĭ, şi maĭ cu samă ceĭ slabi, care se încălzesc cu multă greutate, nu pot resista la scăldarea cu apă rece; maĭ mult de cât atâta, prudenţa chiar ne impune ca, în cele dintâĭ septămânĭ, să luăm tóte măsurele, spre a feri pe copiĭ de orĭ-ce acţiune a frigulŭĭ,

De aceia voi consilia ca băile copiilor, în cele d'intâĭ treĭ lunĭ, să aibă o temperatură între 25-30 grade centigrade, cu care obicinuindu-se, la intrarea lor în scaldătóre, cĭ se găsesc fórte bine sim-

www.dacoromanica.ro

ţind chiar o plăcere; după care, cu progresulŭ vârstei, mumele vor pute obicinui pe copiĭ cu apá, din ce în ce maĭ rece, şi ast-fel, când desvoltarea copiluluĭ şi deprinderea îĭ va da forţă destulă, pentru a resista la acţiunea apeĭ răcĭ, atuncĭ numaĭ recomând, ca cel maĭ salutar mijloc, spălările repezi pe tot corpul, cu un burete muet în o apă de temperatură celeĭ de vară, după care el trebue să fie şters bine peste tot corpul, cu o prostire uscată, şi îmbracat iute pentru ca reacţiunea să se pótă restabili, şi ast-fel, îndată ce corpul copiluluĭ s'aŭ încălzit cu desăvârşire, el póte fi scos imediat la aer fără teamă de a se răci.

In acest mod, resum povăţuire mele, asupra scăldătorilor şi spălărilor cu apá rece; copiĭ, începând prin băiĭ căldicele, temperatura lor va fi progresiv scăzută, în proporţiune cu vârsta, şi numaĭ după un an, putem face copiilor spălăriĭ pe tot corpul cu apă ca acea de vară, cu care obicinuindu-se se găsesc în tot-dé-una bine, se bucură de o perfectă stare de sănătate şi devin forţĭ şi viguroşĭ.

Este asemine necesar ca mumele să pregătească maĭ înainte prostirea şi şervetele, pentru ştergerea copiluluĭ, precum şi hainele pentru îmbrăcămintea lor; îndată dupa bae caldă saŭ după spălarea cu apă rece, corpul trebue a fi şters şi îmbracat în grabă, pentru ca să fie, cât se póte maĭ puţin, espus la influinţa unui frig umed, ce le este în tot-déuna vătămător.

www.dacoromanica.ro

Timpul cât copilul trebue să stee în scăldătóre, cată să fie scurt, adică atât cât muma saŭ manca are nevoe pentru a'l spăla pe tóte părţile corpuluĭ; este vătămător pentru un copil de a'l lăsa mult timp într'o bae caldă, căcĭ îl slăbeşte şi 'ĭ aduce o sudóre abondentă, espuindu'l ast-fel a se răci cu maĭ multă uşurinţă. In cât pentru spălările cu apă rece, ele trebue să fie făcute cu tótă iuţala putinciósă, pentru ca reacţiunea să se pótă face maĭ în grabă. Asupra tuturor celor-alte măsurĭ necesariĭ, de ştergere şi îmbrăcăminte, cred inutil de a maĭ reveni şi a repeta povăţuirile făcute deja în acest articol; las dar aplicaţiunea lor la înţelepciunea mumelor de familie, dirijindu-le după prescripţiunĭ şi o bună regulă, spre fericirea şi perfecta stare de sănătate a copiilor, considerând în tot-dé-una curăţenia copiilor, tot atât de necesară ca buna calitate a lapteluĭ, ce trebue a li se da să sugă, şi a aeruluĭ ce aŭ nevoe de a respira, pentru creşterea şi desvoltarea lor.

CAPITOLUL IX.

Influinţa aeruluĭ curat asupra copiilor.

Influinţa bine-făcătóre a aeruluĭ curat asupra sănătăţeĭ copiilor, pare a fi recunoscută deja de unele mume de familie; nu suntem însă departe de epoca, când multe mume credeaŭ necesar a creşte

www.dacoromanica.ro

pe copiĭ lipsiţĭ de aerul liber şi acţiunea bine-făcătóre a sóreluĭ, ţinêndu'ĭ în camere închise şi aprópe obscure, fără ca cel puţin, în timpulŭ verei, să facă o preschimbare regulată a aeruluĭ şi să alunge pe cel infect aflat în camere; tóte acestea se făceaŭ de mume, temêndu-se de a nu espune pe copiĭ la răcială. Condamnând dar, din tóte puterile, un ast-fel de sistem de creştere, fórte vătămător desvoltăreĭ copiilor, mumele, pentru a se convinge, nu aŭ de cât a vizita institutele şi spitalele de copiĭ unde, din cauza lipseĭ de mijlóce, a îngrămădireĭ şi a neputinţeĭ de a'ĭ preumbla regulat în fie-care zi la aer curat, se face ca copiĭ aflaţĭ în ast-fel de condiţiunĭ, să fie de o constituţie slabă, bolnăvicióşĭ, palizĭ, cu o musculatură móle, fără nicĭ o vitalitate, şi cu o figură bugedă; pe de altă parte însaşĭ fisionomiea lor, pe care se vede imprimată suferinţa, spune fie-căruia, că nişte asemenea copiĭ sunt lipsiţĭ de unul din principalele elemente necesare desvoltăreĭ şi creştereĭ lor; aceste tóte sunt provenite din lipsa aeruluĭ curat într'o proporţiune suficientă.

Acele mume care maĭ cred âncă, că sănătatea şi vigórea copiilor se póte conserva în camere infecte şi ne-aerate, nu aŭ de cât a privi vigórea şi vitalitatea copiilor de ţară, care, de şi sunt lipsiţĭ de multe, în cea ce priveşte nutrimentulŭ şi îmbrăcămintea, totuşĭ, numaĭ prin singurul fapt că trăesc în mijlocul unuĭ aer curat, stând tótă ziua afară şi la

www.dacoromanica.ro

sóre, mai nicĭ o dată nu sunt atinşĭ de acele bóle, ce fac contingentul mortalităţeĭ copiilor de prin oraşele marĭ, care bântue mai cu samă pe copiĭ din clasa de josŭ, ce locuesc în tot-dé-una uliţe strimte, camere umede, puţin spaţióse, ne espuse la sóre, şi acésta cu atât maĭ multŭ cu cât mumele, silite de lipsa mijlócelor de esistenţă şi de trebuinţa de a munci, nu dispun de timp, spre a scóte pe copiĭ la aer curat, şi nicĭ de mijlóce de a angaja o femee străină pentru acest scop. Aceştĭ copiĭ în genere sunt prada scrofulelor, a rachitismuluĭ şi atâtor altor bóle constituţionale ce le ridică viaţa, înainte de a fi ajuns vârsta de şepte anĭ.

In faţa atâtor esemple ce avem ocaziunĭ zilnice de a constata, socot inutil a maĭ insista asupra tuturor folóselor ce oferă preumblările copiilor la aer curat, pentru a forma convincţiunea tuturor.

Resultatele dobândite în cura atâtor bóle cronice, a cărora tămăduire este datorită în cea maĭ mare parte acţiuneĭ aeruluĭ curat, sunt una din conchistele principale, cu care se póte lăuda medicina modernă.

Un proverb Românesc zice că: „unde nu intră lumina, intră medicul“, eŭ voiŭ maĭ adăoga că: orĭ unde aerul şi lumina intră cu abondenţă, bóla este un fapt accidental

De aceia mumele de familie, nu trebue a întârzie de a scóte pe copiĭ la aer curat, chiar de

www.dacoromanica.ro

la cele dintâĭ treĭ saŭ patru septămâni a esistenţeĭ lor, maĭ cu samă când timpul este favorabil.

Recomând cu insistenţă mumelor că, pentru perfecta desvoltare corporală a unuĭ copil şi conservarea sĕnătăţeĭ sale, este trebuincios de a'l ţine cât se póte maĭ mult timp afară, prin grădiniĭ şi alte locuriĭ favorabile pentru preumblarea copiilor, şi a nu'ĭ aduce în casă de cât numaĭ atunci când aŭ trebuinţă de a fi premeniţĭ şi hrăniţĭ, saŭ când timpul devine ne favorabil. Prin acţiunea aeruluĭ, chiar de la cele d'întâĭ luniĭ ale esistenţeĭ sale, copilul simte o schimbare generală în întregul seŭ organism; delicatele organe ale unuĭ copil, espuse la acţiunea aeruluĭ şi a căldureĭ moderate a sóreluĭ, nu întârzie de a se întări şi creşterea lor este favorisată; plămânile, aspirându un aer curat, preschimbă sângele copiluluĭ într'un fluid vital, care se împrăştie cu putere în tóte ţesăturile corpuluĭ seŭ, dând o maĭ mare forţă şi vigóre mistuireĭ.

Pelea şi musculatura copiilor espuşĭ la acţiunea aeruluĭ liber, capătă o fragezime şi o vigóre cunoscută la toţĭ aceĭ copiĭ de ţară, ce prin continue deprinderĭ, ajung a resista la răccală cu o deosebită putere; organele lor lucréză cu cea maĭ mare activitate şi prin urmare sângele este în destul de puternic, pentru a da căldura necesară corpului.

Aerul curat şi preumblările zilnice maĭ aŭ încă

www.dacoromanica.ro

alte mari avantaje asupra copiilor de o conformaţie delicată, slabi de constituţie, atinşi de bóle constituţionale saŭ hereditare, precum: scrophula, rachitismul, scrobutulŭ şi alte multe, în cât nu cunosc alt agent mai puternic şi mai folositor, pentru a combate aceste bóle, de cât aerul atmosferic curat şi lumina solară directă.

Mumele vor profita dar, chiar în anotimpul de iarnă saŭ de tómnă, de câte-va ceasuri pe zi, pentru a scóte pe copiĭ la aer liber şi a nu 'ĭ aduce în casă de cât numaĭ când frigul saŭ umezala aeruluĭ, nu le maĭ permite de a 'ĭ ţine afară. In cât priveşte pentru anotimpul de vară, copiĭ nu trebue să fie lipsiţĭ nicĭ un moment de aerul liber; în caz când muma este ocupată cu afacerile de gospodărie saŭ cu alte interese sociale, manca saŭ dadaca va conduce pe copiĭ la preumblările lor.

Pe copiĭ micĭ de ţiţă, mumele saŭ mancele 'ĭ vor purta în braţe saŭ în cărucióre trase cu mâncle; în grădinĭ eĭ vor sta pe iarbă, aştermându-le totdé-una un covoraş, pentru a nu 'ĭ espune la umezala erbeĭ saŭ a pământuluĭ.

In scop de a scuti pe mumă saŭ mancă de o ostenéală grea de suportat, adică aceia de a ţine un copil tótă ziua pe braţe saŭ în forţa muşchilor, precum şi pentru a nu espune pe copiĭ la diformaţiunea óselor spinăreĭ, voiŭ recomenda mumelor de a 'şĭ procura un aparat comod şi puţin costisitor, cunoscut în comerţ sub nume de *promeneuse* a doc-

www.dacoromanica.ro

torului A. Didot din Liege, fórte mult recomendat de domnul Bouchut, în tratatul seŭ de Hygiena copiilor. Acest mic aparat oferă copiilor un razim, iar mumeĭ saŭ mancel, prin mecanismul seŭ, avantajul de a ţine pe copil fără greutate.

La o vârstă maĭ înaintată a copiilor, adica când încep a se trage pe mănĭ saŭ merg singurĭ, atunci preumblarea zilnică va fi însoţită de jocurĭ şi esercitiĭ fórte necesare pentru desvoltarea lor.

Pentru a înlesni mersul copiilor, mumele vor căuta a 'şĭ procura un aparat, recomendat tot de d-nul Bouchut, cunoscut sub numele de *Chariot Flamant*, prin ajutoriul căruia, copiĭ se pot deprinde a merge în picióre; mecanismul seŭ este de a susţine copilul pe picióre, prin un cerc căptuşit, spre a nu 'l jigni la pept, de la care plécă patru picióre terminate pe rotiţe, în cât mişcările aparatuluĭ, în care este pus copilul, sunt posibile în tóte direcţiunele; greuratatea corpuluĭ este de ajuns ca să impingă aparatul, şi copilul se deprinde a face paşĭ, fără a fi espus de a căde.

Cu aceasta ocaziune, cred nimerit de a atrage atenţiunea consilielor comunale ale multor oraşe din ţară, asupra indiferenţeĭ cu care trateză tóte cestiunile generale de hygienă şi salubritate publică. Maĭ tóte oraşele nóstre sunt lipsite de grădinĭ publice, atât de necesare pentru salubritatea unuĭ oraş, şi în specie pentru creşterea copiilor; căcĭ de la buna calitate a lapteluĭ ce sug şi a aeruluĭ

www.dacoromanica.ro

ce respiră, depinde forța și vigórea; dacă unul din aceste elemente este defectuos, constituția lor sufere, în cât orĭ ce mijlóce am întrebuința maĭ în urmă, meĭ odată nu sunt în stare a da unuĭ copil, conformația cu care natura, prin ale sale elemente, este capabilă de a 'l dota.

De și póte nu este aice locul de a critica fapte, totușĭ importanța sujetuluĭ nostru ne obligă a arata, că tóte orașele nóstre nu aŭ de cât desavantajele marelor centruri din alte țerĭ, fără a ave niciuna din acele înbunătățirĭ hygienice, capabile de a alunga murdăriile, a desinfecta aerul, și a lupta astfel contra infecțiuneĭ și a miseriilor de tot felul, ce consumă populațiunea urbană.

Grădinile publice de prin orașe, pe lângă alte avantaje ce aŭ, sunt singurele locurĭ, unde mumele saŭ mancele, ar pute duce pe copiĭ, pentru a respira un aer curat în timpul zileĭ, căcĭ puține case de prin orașe aŭ grădinĭ saŭ cel puțin ogrăzĭ spațióse, unde se pótă fi ținuțĭ copiĭ. De și s'a zis și s'a scris mult în această materie, însă din nenorocire se vede că nu a sosit încă momentul aplicațiunilor practice. Cheltuelile necesare pentru înbunătățirea sórteĭ hygienice ale unuĭ oraș, sunt bine recompensate prin avantajele ce ele procură întregeĭ populațiunĭ, în cât nu știŭ care cheltuelĭ pot fi justificate maĭ mult, de cât acele ce tind la desvoltarea și conservațiunea nóstră.

www.dacoromanica.ro

PARTEA IV

PRIMELE AJUTÓRE CE MUMA PÓTE DA, IN CAZURI DE ACCIDENTE ŞI BÓLE UŞÓRE.

Fiind că în tot-dé-una mumele sunt într'o fórte mare confusiune, în faţa celor maĭ micĭ accidente saŭ îndispoziţiĭ ale copiilor, precum şi a primelor ajutóre ce trebue a le da în cazurĭ de bóle maĭ grave, până la ajungerea unuĭ medic, de aceia socot oportun a le pune în vedere, pe de o parte câte-va mijlóce casnice, spre a le întrebuinţa în contra loviturilor, rănirilor, arsurilor micĭ, a răcirilor uşóre şi alte indispoziţiu, de care pot fi atinşĭ copiiĭ, şi care în genere se tămăduesc fără a ave nevoe de o cură medicală, iar pe de alta ca, orĭ de câte orĭ acecte accidente sau indispoziţiĭ devin îngrijitóre, prin intinderea saŭ persistenţa lor, mumele nu trebue să pérdă un singur moment de a chema un medic, căcĭ adese orĭ, un accident de puţină însemnătate, saŭ o indispoziţie în apaıenţă uşóră, pot deveni amerinţătóre, din cauza întârzieret ajutoruluĭ medical; în cele din urmă, voiŭ pune de asemene în vederea mumelor de familie şi prime-

www.dacoromanica.ro

ţe simptome ale Angineĭ difterice corpuluĭ şi ale scarlatineĭ precum şi primele ajutóre ce putem da unuĭ copil, până la venirea unuĭ medic, fiind maĭ cu samă în deobşte cunoscute, gravitatea şi victimele ce aŭ făcut şi fac aceste bóle de câţĭ-va anĭ încóce. în ţară la noĭ.

CAPITOLUL I.

Căderile, rânirile şi arsurile uşoare.

§ 1. Căderile. Nimic nu se întâmplă maĭ des copiilor, de cât de a căde şi a se lovi, lucru la care sunt maĭ cu samă espuşĭ, când încep a se trage pe mânĭ saŭ cércă de a merge singurĭ, ţinêndu-se cu mânele de mobile saŭ de alte objecte ce întâlnesc în cale; atunci eĭ cad adese orĭ şi se lovesc la cap saŭ la alte părţĭ ale corpuluĭ. Aceste sunt nişte micĭ accidente care adese li se întâmplă chiar de maĭ multe orĭ pe zi, şi care 'ĭ face să verse câte-va lacrimĭ, scoţênd nişte ţipete desperate, fără ca cu tóte acestea, lovitura să fie seriósă şi să le producă altă ceva, de cât o uşóră durere momentană, urmată de puţină umflătură şi vineţală. Mijlócele ce necesită aceste micĭ accidente, consistă maĭ întâĭ în a linişti moralul copiluluĭ şi spaĭma ce 'l face să plângă maĭ mult de cât merită durerea. O batistă inmuictă în apă rece, în apă de

www.dacoromanica.ro

plumb s'aŭ într'o amestecătură de tinctură de arnica şi apă, aplicată la locul unde s'aŭ lovit, este maĭ în tot-dé-una singurul remediŭ de care este nevoe, căutând în acelaş timp a'l distra prin jucăriĭ, şi facându'l să uite acel accident.

§ 2. Rănirile. Rănirile uşóre, ce copiĭ singurĭ îşĭ fac adese orĭ, apucând în mână cuţite, tórfecĭ, pahare saŭ alte obiecte, cu care se pot tăe, nu trebue de loc să provóce spaima mumelorŭ, precumŭ nicĭ vederea celeĭ d'intâĭ picăturĭ de sânge, ce se scurge din asemenea răniriĭ; ele din contra trebue să deprindă pe copiĭ a suporta cu indeferenţă nişte aseminea micĭ accidente, mărginindu-se a opri sângele, prin aplicarea uneĭ peticĭ cu apă rece, căutând a lipi buzele miceĭ rănĭ cu o bucăţică de emplastru de dyachilon, pe care'l va lăsa pe loc, cel puţin 24 óre, după care timp, maĭ tóte micele răniriĭ sunt vindecate; la caz de trebuinţă, muma va pute reînoi emplastrul, până la complecta tămăduire.

§ 3. Arsurile. Dintre accidentele care în de ordinar se întâmplă copiilorŭ, arsurile sunt acele care 'ĭ fac să sufere maĭ multă durere; gravitatea lor depinde de la întinderea, profunzimea şi organul care e atins; în tóte cazurile însă, când arsura este uşóră, muma se va mărgini de a aplica o pătură de vată, lipind'o uşor şi lăsând'o pe loc, până la complecta tămăduire a ranceĭ; în caz când partea arsă saŭ opărită presintă deja beşicuţe de

www.dacoromanica.ro

orĭ-ce dimensiune, saŭ chiar când conţin deja un licid în lăuntru, muma nu trebue nicĭ o dată să le spargă, căcĭ ridicându-se epidermul peleĭ, părţile opărite saŭ arse, devin fórte sensibile şi provócă marĭ durerĭ, la contactul cu aerul saŭ cu remediile ce avem nevoe de a aplica, pentru tămăduirea lor; nişte asemenea accidente, fiind că reclamă un tratament medical special, mumele se vor mărgini numaĭ la aplicarea de vată, care în tot cazul alină durerile, îndată după accident.

In cât priveşte pentru rănirele saŭ lovirele grave, care reclamă imediat ajutorul medical, mumele se vor mărgini, până la venirea mediculuĭ, de a linişti pe copiĭ, culcându'ĭ, dând o posiţiune favorabilă părţilor atinse, aplicând de asupra peteceĭ muiete în apă rece şi avênd grijă de a le schimba pe cât se póte maĭ des, fără însă a sdruncina părţile contusionate, lucru care tot-dé-una provocă durerĭ copiluluĭ.

CAPITOLUL II.

Receli uşóre (gutunare), constipaţiĭ cu colicĭ, vărsăturĭ, diareĭ şi spasme.

§ 1. Răceli uşoare. Une orĭ, în urma uneĭ preumblărĭ în timpul zileĭ, maĭ cu samă iarna, alte orĭ fără vre o cauză bine hotărtiă, copiĭ rĕcesc şi sunt a-

www.dacoromanica.ro

atinşĭ de o indispoziţie generală, caracterizată prin o mică căldură, urmată de un frig trecător, prin o uşóră tusă cu răguşală şi prin curgerea nasuluĭ; aceste sunt de obiceiŭ semnele, prin care se manifestă recirile uşóre; ele nu constituesc de cât o indispoziţiune de douĕ saŭ treĭ zile, care dispare în urma câtor-va mijlóce casnice, precum suut: câteva linguri de ceaiŭ de flóre de soc, de tărăţă de grăŭ saŭ flóre de teiŭ, date copiilor în timpul zileĭ, ţinerea în casă la o temperatură, care să pótă provoca o transpiraţie abondentă, transpiraţie care adese orĭ este suprimată în caz de răcelĭ; când însă acéstă indisposiţie durează maĭ mult zile cu tusă şi ferbinţală, muma trebue să ceară ajutorul medical, căcĭ nişte micĭ răcelĭ în aparenţă, se pot uşor transforma în bronchite şi chiar în junghiurĭ.

§ 2. Constipaţii şi colici. Constipaţiunile simple saŭ acompaniate de durerĭ şi tăeturĭ prin pântece, sunt niste indisposiţiĭ ce chinuesc fórte des pe copiĭ micĭ, maĭ cu samă în cele dintâĭ luni ale etăţeĭ lor; ele sunt caracterizate, pe lângă ne eşirea afară a copiluluĭ, şi prin nişte durerĭ în pântece, ce ’ĭ fac să scótă nişte ţipete sfâşietóre şi îndelungate, şi care durerĭ revin în timptul nopţeĭ, prin accese maĭ mult saŭ maĭ puţin regulate, saŭ orĭ de câte orĭ simţesc necesitatea de a eşi afară; în fine sunt destul de serióse, pentru a pune în grijă pe junele mume, şi a le face să ceară maĭ în totdé-una ajutorul medical.

www.dacoromanica.ro

Această neregularitate în a eși afară, precum și colicile saŭ tăeturele prin pântece, sunt o consecință naturală, în cele dintăi septămâni ale esistenței unuĭ copil, până ce organile mistuireĭ și ale defecațiuneĭ ieŭ un curs regulat; ele pot fi provocate asemine și din cauză că laptele este maĭ substațial saŭ maĭ vechiŭ, și prin urmare neproporționat cu vârsta copiluluĭ, ceia ce se întâmplă maĭ în tot-dé-una, când să ie o mancă, a căreia lapte este de treĭ, șese saŭ chiar de zece lunĭ.

In aseminea caz, atențiunea mumeĭ trebue să fie în tot-dé-una ficsată asupra aceșteĭ din urmă circonstanță, cu atât maĭ mult cu cât practica de tóte zilele ne probează, că copiĭ, în urma uneĭ micĭ linguriże de un siirop purgativ, care a avut efectul de a scóte afară o parte din materiile aflate în maże, și care sunt în tot-dé-una de o consistență tare, și acompaniate de vânturĭ, devin bine și veselĭ, până la un alt acces de țipet, provocat de aceeașĭ trebuință

Insist dar asupra acestuĭ punct, cu atât mai mult, cu cât am avut ocaziune de a vede aceste constipațiĭ și durerĭ prelungindu-se maĭ multe săptămânĭ, răpind somnul și repausul, nu numaĭ a copiluluĭ, dar chiar a familieĭ întregĭ; ba âncă de multe orĭ aceste țipete mergeaŭ progresând în durată, și veniaŭ la intervale din ce în ce maĭ apropiete, ajungându ast-felŭ a produce și mișcărĭ spasmodice.

www.dacoromanica.ro

La multe din aceste cazuri, medicii cercase diferite remedii și chiar tratamente active, care însă nu erau relative la suferințele de care copii erau atinși, eróre ce ușor se îndréptă în urma a 2-4 linguriți de sirop de cicóre, date copiluluĭ în fie care dimineață, saŭ a câte-va prafurĭ de magnesie calcinată, regulând tot-o-dată și alaptarea la intervale maĭ departate; ast-fel se putŭ în de ajuns forma convincțiunea, că tóte acele pretinse inflamați'unĭ, crampe și defecte a le mațelor, nu erau de cât niște colicĭ atât de obicĭnuite la copiĭ.

In atari cazurĭ, spre a alina durerile micilor copiĭ, voiŭ consilia, pe lângă remediile interne menționate maĭ sus, și aplicațiunea de șervete calde pe pântece saŭ de cataplasme simple, orĭ unse cu o amestecătură, cunoscută sub numele de oleiŭ de camomila camforată.

§ 3. Vărsăturile. Ele nu constitue de obiceiŭ indespoziții serióse; copiĭ varsă în tot-dé-una o parte din laptele ce eĭ aŭ supt, și pe care stomahul îl dă afară, ca ne-trebuitor, aprópe imediat după ce a încetat de a suge, fără ca acel lapte să fie nicĭ ne cum alterat; copiĭ sunt în genere grașĭ și merg fórte bine cu tóte că varsă de maĭ multe orĭ în timpul zileĭ; altă dată însă, vărsăturile urmézā câtva timp după sugere, și laptele dat afară este coräslit, avênd un miros desplăcut, în acest caz, ele sunt semnul uneĭ stricărĭ de stomac și defectuoase mistuirĭ, acompaniétă de colicĭ și eșirĭ afa-

www.dacoromanica.ro

ră neregulate, de o colóre verzie saŭ ca albuşulŭ de oŭ.

In aseminea caz copiĭ nu întârzie de a suferi şi a slăbi.

Pentru a combate acéstă indispoziţie, consiliez pe mume de a regula sistemul de alăptare a micilor copiĭ, la intervale regulate şi maĭ depărtate, dându-le înainte saŭ după ce aŭ supt, câte o linguriţă de magnesie calcinată, în puţină apă, pe care o vor lua la intervale apropiate; prin acest chip vom regula mistuirea laptelui şi descompunerea acreleĭ formate în stomac, care adese orĭ este singura cauză a acestor suferinţĭ.

§ 4. Diareea. Aceasta este o indespoziţie fórte frecuentă la copiĭ micĭ, ea póte proveni din o stricare a stomaculuĭ, în care caz este de ordinar caracterizată prin o trebuinţă repetată a copiilor de a eşi la scaun nişte materiĭ de o consistenţă licidă şi de o colóre galbenă albiciósă saŭ chiar verde; diareea póte proveni asemene din cauza uneĭ răcelĭ la pântece saŭ la şezut, însă cele maĭ adese orĭ în acest caz, eşirele afară sunt maĭ în tot-déuna de nişte materiĭ ca răsăturile de pe maţe saŭ chiar de sânge, însoţite de durerĭ în pântice şi opintelĭ, cărora le succedă o trebuinţă de a eşi afară, fără ca cu tóte aceste copilul să pótă evacua de cât numaĭ câte-va picăturĭ de aceste materiĭ, cea ce constitue o bólă maĭ gravă, cunoscută sub numele de dysenterie saŭ vintre.

www.dacoromanica.ro

Diareea, la copiĭ ce sug, póte fi de aseminea efectulŭ uneĭ bóle de care este atinsă manca, maĭ cu samă când acea bólă este însoţită de simptome generale, adică de ferbinţală, de sete şi altele, saŭ în urma uneĭ impresiunĭ morale ce 'ĭ ar produce o desordine generala în tot organismul seŭ, atunci şi secreţiunea lapteluĭ, făcându-se într'unŭ mod defectuos, acel lapte, alterat şi calităţile sale, póte produce diaree copiilor.

In caz când copiĭ aŭ trecut deja vrâsta de 6 lunĭ, şi sunt atinşĭ de diaree, fără vre o cauză bine constatată, atunci mumele trebue să se gândiască că acéstă diaree este maĭ în tót-dé-una legată cu eşirea dinţilor, după cum am avut ocaziune de a arăta, când ne am ocupat despre accidentele ce însoţesc dentiţiunea.

Pentru cazurile uşóre de diaree, muma se va mărgini în aplicaţi ne de cataplasme calde pe pântecele copiluluĭ, dându'ĭ câte-va linguriţĭ de sirop de gumă, şi un mic clistir compus de crocmală topită în apă caldă; cu tóte acestea atenţiunea mumelor trebue să fie ficsată asupra cauzeĭ ce a provocatŭ diareea; dacă ea tinde a se perpetua şi a slăbi pe copil, atunci ajutorul medical este necesar, spre a lua tóte măsurile, pentru ca bóla să nu se localizeze asupra maţelor.

§ 5. Spasmele. Ele pot proveni din diferite cauză interne, care înse nu sunt de domeinul hygieneĭ, ci maĭ mult de domeniul medicineĭ, provocate fiind în

www.dacoromanica.ro

cele mai multe cazuri prin o bólă a crierilor, în urma unei spaime, căderi grave a copiilor pe cap, saŭ că sunt numai un accident a dentiţiunei; în tot cazul convulsiunele, orî cât de micî ar fi, saŭ orî cât de puţină durată ar ave ele, constituesc o bólă gravă, contra căria este nevoe de a se lua nişte măsuri energice, chiar ca preservative, dacă copilul este deja bine la ajungerea mediculuĭ, fiind constatat că convulsiunele, venite odată, aŭ mare tendinţă de a se repeta; mumele dar se vor mărgini în aplicaţiunea măsurilor arătate în capitolul despre convulsiunile dependinte de eşirea dinţilor, până la sosirea unuĭ medic, care trebue să fie chemat imediat.

CAPITOLUL III

Câte-va consilii asupra bólelor contagióse (molipistóre) şi în special Angina Difterică, crupul şi Scarlatina.

§ 1. Angina Difterică. O tristă şi îndelungată esperienţă ne-a arătat ce este Angina Difterică, Crupul şi Scarlatina.

Multe mume din ţara nóstră aŭ încă doliul recent în inima lor, pentru a mai ave nevoe de a le arăta gravitatea şi esterma proprietate contagiósă, ce aŭ aceste bóle şi care aŭ secerat, în câţi-va anî de arândul, miî de copiî, atât prin oraşe cât şi prin

www.dacoromanica.ro

sate. Aceste bóle dacă aŭ încetat de a bântui populaţiunea într'un mod epidemic, tutuşĭ cazurĭ frecuente, prin unele locurĭ, nu încetează de a face victime numeróse în ţară; chiar în momentul când scriŭ aceste liniĭ, vĕd că în Paris s'aŭ ivit multe cazurĭ de Anginĕ Difterică şi Crup, dând o mortalitate de 80 pe septĕmână, între care şi doĭ medicĭ, ce s'aŭ molipsit de la niştе copiĭ ce curarisaŭ, aŭ căzut victima arteĭ lor. De asemenea şi în or. Peatra, în cursul luneĭ luĭ Martie şi chiar zilele aceste, s'aŭ ivit nnmeróse cazurĭ de Anginĕ Difterică mortală.

De aceia voiu consilia mumele de a ave cea maĭ mare băgare de sémă, asupra micilor copiĭ, chiar în timp când nicĭ un caz de aceasta bólă nu le-ar deştepta atenţiunea; să nu neglijeze de a vizita pe copiĭ în gât, orĭ de câte orĭ vĕd că sunt atinşĭ de o mică răguşală, cu greutate de a respira, şi orĭ de câte orĭ cad într'o somnolenţă cu nelinişte în timpul nopţeĭ, fără a se lăsa să fie înşelate prin buna dispoziţie aparentă ce aŭ copiĭ în timpul zileĭ, după o nópte de suferinţĭ.

Semnele ce caracterizază Angina Difterică sunt: prezenţa în gât, pe amigdale, adică pe părţile din lăturĭ ale gâtuluĭ, pe omuşor saŭ pe bolta palatină (cerul gurеĭ), a uneĭ peliţĭ albă-cenuşie de o mărime variabilă, precum şi un miros greŭ ce scot adese-orĭ copiĭ prin espiraţie; la bortele nasuluĭ se observă de asemine adese-orĭ, chiar de la în-

www.dacoromanica.ro

ceput, niște micĭ membrane falșe, încunjurate prin prejur de un cercușor roș; o ferbințială generală, și un sgomot particular în gât, în timpul respirațieĭ, arată că esistă un obstacol la libera trecere a aeruluĭ; tóte aceste sunt indiciĭ de ajuns, pentru ca muma să nu maĭ întârzie un moment de a cere ajutorul mediculuĭ.

Simptomele precum și modul de tratament a acesteĭ bóle, le-am descris pe larg într'un articol special, publicat în Curierul de Iași No. 128, 129 și 130, din luna Noemvrie 1873, pe când această teribilă bólă bântuea județul Neamțu, sub formă de epidemie.

Până la venirea mediculuĭ muma se va mărgini de a separa copilul atins de cei-alțĭ, saŭ de a depărta pe aceștĭ din urmă de acasă, evitând cel maĭ mic contact între servitorĭ saŭ persónele ce îngrijesc pe copiĭ bolnavĭ și între aceĭ ce îngrijesc pe aceĭ sănătoșĭ, precum și ori ce preschimbare de obiecte între dânșiĭ. In caz când familica copiluluĭ locuește departe de oraș saŭ de un medic, până la venirea luĭ, muma se va mărgini în a sufla, pe o țavă de trestie, în gâtul copiluluĭ, praf de peatră acră, saŭ de a'l unge în gât cu zamă de alămâe, la fie-care două óre de interval, evitând întrebuințarea orĭ căruĭ remedin, fără o specială recomendațiune a mediculuĭ curant; cât pentru aplicațiunile locale, ce medicul ordonă, ele se vor face în tot-dé-una de către o persónă cu cunoscinți spe-

www.dacoromanica.ro

ciale; căcĭ am vĕzut mulţĭ copiĭ ce aŭ murit, din causă că tratamentul, de şi ordonat la începutul bóleĭ, nu aŭ fost cu tóte aceste, aplicat cu rigóre şi pe părţile gâtuluĭ atinse, mărginindu-se mumele saŭ persónele însărcinate, de a cauteriza saŭ a unge limba şi partea dinaintе a ceruluĭ gureĭ, rămâind părţile acoperite de Difterită în prada progresuluĭ bóleĭ.

Mumele vor fi asemine cu cea maĭ mare severitate cătră copiĭ, spre a deschide gura şi a se supune mijlócelor de cură; am vĕzut multe mume cuprinse de o slăbăciune regretabilă, ne putênd resista la ţipetele şi reclamele, ce fac copiĭ, spre a nu deschide gura, şi cedându-le, maladiea aŭ progresat, avênd maĭ în urmă, tristă sórtă de a regreta cu lacrimĭ, că nu aŭ avut tăriea de a forţa pe copiĭ la supunere şi a profita de mijlócele, ce arta ne pune la dispoziţie, pentru tămăduirea acesteĭ bóle. Orĭ cât această bólă s'ar păre maĭ presus de mijlócele arteĭ, totuşĭ multe cazurĭ datoresc tămăduirea unuĭ tratament regulat şi bine aplicat de la începutul bóleĭ; maĭ cu samă la aceĭ copiĭ ce s'aŭ supus, fie de bună voea lorŭ, fie prin serióse impuneri ale părinţilor

§ 2 Crupul. Este o bólă ce se arată şi progresaze cu mare repezeciune; de aceia mumele trebue a fi cu cea maĭ mare luare aminte, asupra copiilor. In cele maĭ multe cazurĭ, el începe prin o răguşală fórte mare, stângând glasul copiluluĭ aprópe

www.dacoromanica.ro

cu desăvârșire, și mai cu samă în timpul nopției, adese-orî se ivește, fără vre o indispoziție seriósă anterióră; o tusă frecuentă și o răgușală particulară póte deștepta pe mume, și care tusă este tot o dată însoțită de un sgomot caracteristic în gât; în acelaș timp, copiî ce aŭ început a vorbi ne spun că sufer de o durere în gât și chiar aceî mai micî, prin diferite gesturî, mișcându'și ne încetat gâtul, înghițind în sec, saŭ purtând mânile cătră gât, caută a esprima suferințile lor; pe lângă acestea ganglionii (ginzurile) de sub falcă se învârtoșază și cresc în volum; un fel de gutunar, cu o ușóră curgere din nas, însoțește cele dintâi semne ale acesteî bóle, după care o ferbințală generală cu neliniște, o răsuflare mai mult saŭ mai puțin neregulată și scurtă, un somn neliniștit și întrerupt de accese de tusă răgușită, ne anunță în general progresul acesteî bóle, în care timp, muma esaminând gâtul copiluluî, póte observa o roșață vie în fundul gureî, pe amigdale și pe cerul gureî, saŭ chiar niște peliță subțiră și albicióse pe aceste părți, de diverse mărimi. La această epocă, saŭ chiar de la cele dintâi semne, ce ar face pe mumă să presupună ivirea acesteî bóle, ea nu trebue să peardă nicî un singur moment, ci să separe imediat pe copiî ceî sănătoșî de acel bolnav, întocmaî ca și pentru aceî copiî ce sufer de Angina Difterică, cunoscând ca ambele bóle sunt de o potrivă grave și contagióse, pentru care trebue a chema numaî de cât un medic în ajutor; până

www.dacoromanica.ro

la venirea căruia muma trebue să dee copiluluĭ câteva linguriţĭ de sirop de ipecacuana, saŭ câte puţin praf de de acciaşĭ sub-stanţă într'o linguriţă cu apă, păuă ce copilul va vărsa de maĭ multe orĭ; în lipsa acestor medicamente şi maĭ ales de praf de ipecacuana, pe care mumele trebue a'l ave în totdé-una în casă pentru asemenea întâmplărĭ, în cătăţimĭ potrivite după o ordonanţe medicală, ea va pute da copiluluĭ puţin praf de sulfat de cupru (peatră vânătă), amestecat într'o linguriuţă cu apă, ceia ce în tot-dé-una provócă vărsăturĭ numeróse.

Mumele vor sufla în gâtul copiluluĭ praf de peatră acră după cum s'aŭ zis, când ne-amŭ ocupat despre cura anghineĭ diphterice. In cât priveşte pentru cele-lante mijlóce de a combate acéstă înfricoşată bólă, rĕmâne la buna chibzuinţă a mediculuĭ curant, sfatuind numaĭ pe mume de a nu neglija nimic pentru a da copiluluĭ un adjutor grabnic şi energic. In caz când de cătră medicĭ s'ar găsi cuviincios de a se face unuĭ copil operaţiunea trachiotomieĭ, adică deschiderea gâtlejuluĭ, pentru a'ĭ oferi o şansă de vindecare, mumele nu trebue să se opună, căcĭ acéstă operaţiune aŭ dat vieaţă la maĭ mulţĭ copiĭ, a căror momente eraŭ numerate şi, chiar fiind într'o stare de asfiesie înaintată, aŭ fost readuşi la vieaţă deschizèndu-le o nouĕ cale pentru întrarea aerului în plămânĭ, după care au putut fi vindecaţĭ cu desevârşire.

§ III. Scarlatina. Ea se arată, mai tot-dé-una, prin

www.dacoromanica.ro

o căldură generală a corpŭlŭĭ fórte rîdicată; un somn continuu, o sete mare, gréță și chiar vărsăturĭ cu durerĭ la stomac și la șirul spinăreĭ, o răgușală cu o inflamație simplă în gât, adică consistând numaĭ într'o roșață, saŭ însoțită si de niște peliță albicióse, sunt primele semne, prin care bóla se anunță, înainte de a apăre roșața de pe pele, și care maĭ în tot-dé-una se ivește maĭ întăĭ în prejurul gâtuluĭ și pe la subțiorĭ.

Muma se va mărgini în aseminea cazurĭ, a culca pe copil în pat. separându'l cu desevârșire de ceĭ sănătoșĭ, punându'l într'o cameră cu o temperatură potrivită, și dându'ĭ ceaiurĭ de flóre de soc, saŭ de flóre de teiŭ și alte aseminea, spre a înlesni eșirea erupțiuneĭ de pe pele, până la chemarea mediculuĭ, care trebue a se face îndată, pentru a preveni alte accidente maĭ grave, ce acompniază acéstă bólă.

Pentru evitarea tuturor celor-alte bóle epidemice și molipsitóre, voiu consilia maĭ întăĭ pe mume, de a'șĭ vaccina copiĭ la o vârstă cât de timpurie, ca singurul mijloc spre a'ĭ feri de bóla vărsatuluĭ.

Mumele vor opri în tot-dé-una relațiunile copiilor seĭ cu copiĭ ne-cunoscuțĭ de pe uliță, spre a nu'ĭ espune la bóle contagióse, precum: râia, afecțiunile sifilitice și alte multe bóle molipsitóre, care, prin contact saŭ alte împrejurărĭ, le-ar pute fi comunicate; mumele nu trebue de asemine a face voiajurĭ cu copiĭ în locurĭ bântuite de vr'o epidemie.

www.dacoromanica.ro

CONCLUSIUNE

Spre a resuma diversile povăţuirĭ şi regule higienice, ce am cercat a pune la dispoziţiunea mumelor de familie, ca bază uneĭ educaţiunĭ fisice a copiilor micĭ, cred că nu aş pute maĭ bine atinge acest scop, de cât reproducând parte din acsiomele saŭ aforismile adoptate de d-niĭ Bouchut şi Donné, în operele lor de hygiena copiilor, pe de o parte pentru că aceste aforisme nu sunt decât nişte principiĭ adoptate de ştiinţă, şi confirmate de esperienţă, iar pe de altă parte, pentru că operele acestor distinşĭ învăţaţĭ, m'aŭ ajutat fórte mult la elaborarea scriereĭ mele, a căreĭ concluziune se póte resuma în următórele aforisme:

1. O mumă trebue în tot-dé-una a alăpta însăşĭ copilul seŭ, când ea se bucură de o bună sănătate şi dacă nimene din familica sa nu aŭ fostŭ atins de bóle constituţionale, precum: bólele siphiliticc, scrofula, oftiga, cancerul şi alte aseminea.

2. Maĭ bine este pentru un copil sinul mumeĭ de o forţă mijlocie, de cât al uneĭ mance robuste.

3 Sunt femeĭ de o constituţie bună şi de o sănătate perfectă, însă cu tóte aceste ele nu pot alăpta, când ţiţele sunt rĕŭ formate, când laptele este puţin abondent saŭ reŭ elaborat, şi când secreţiunea luĭ se împuţinéză în urma celuĭ maĭ mic accident saŭ impresiunĭ displăcute.

www.dacoromanica.ro

4. O femee la care secreţiunea ţiţelorŭ este abondentă, chiar în timpul însărcinăreĭ, va fi maĭ în tot-dé-una o nutrice bună.

5. Muma care alăptéză póte începe a da ţiţă copiluluĭ, 6 saŭ 8 ceasurĭ după facere.

6. Când o femee alăptéză ea însaşĭ copilul, nu trebue a'ĭ da să sugă de cât la douĕ ceasurĭ de interval.

7. Copilulŭ care ie sinul la intervale regulate, suge cu maĭ multă aviditate de cât ceĭ-alţĭ, sugând până şi cele de pe urmă picăturĭ de lapte, care sunt cele maĭ bune şi maĭ hrănitóre.

8. Intre 11 óre de sară şi 6 saŭ 7 ceasurĭ de dimineaţă, nu trebue a aplica copilul de cât o singură dată.

9. Ca mancă, trebue a prefera pe femeea care aŭ a maĭ alăptat şi alţĭ copiĭ, şi care are esperienţa misiuneĭ sale.

10. De la o mancă se cere ca să aibă o etate între 20 până la 25 anĭ, să fie de o talie mijlocie, părul negru, gingiele roşate, de o conformaţie bună, gurguiulŭ ţiţeĭ să fie bine format, ţiţele cată să fie de un volum mediocru cam tarĭ şi desenate de vene albastre.

11. Mancele nu trebue să aibă urme de vr'o bólă syphilitică saŭ scrofulósă.

12 In cele dintăĭ lunĭ după facere, laptele este galbĕn, maĭ târziŭ el este alb-albăstriŭ, format din apă şi diverse principiĭ solide nutritive, aflate în disoluţiune saŭ în suspenziune.

www.dacoromanica.ro

13. Din cauza abondenţeĭ secreţiuneĭ laptelui, nu trebue a neglija esamenul serios şi general al corpuluĭ femeeĭ.

14. Laptele póte fi alterat în compoziţiunea sa, prin orĭ ce bólă acută saŭ cronică.

15. Laptele este câte o dată amestecat cu puroĭ, precum în abcesele ţiţelor, când atunci trebue a suspenda alăptarea din sinul atins.

16. Laptele sarac în principiĭ nutritive (zĕros), provócă tot-dé-una slăbiciune copiilor, organismul lor scade şi se consumă prin o diaree continuă.

Laptele pre bogat în principiĭ nutritive este adese orĭ greŭ de mistuit, el provócă indigestiunĭ şi constipaţiunĭ.

18. In urma uneĭ viĭ impresiuni morale saŭ a altor accidente, laptele pastrându'şi chiar compoziţiunea chimică, póte să devină un aliment vatamător pentru un copil, şi să'l provóce diverse accidente, numaĭ prin faptul unei preturbaţiunĭ a secreţiuneĭ.

19. Plăcerea ce au unele femeĭ de a alăpta, se manifestă prin un sentiment interior, care face de a veni lapte în ţiţă, în momentul când ele voesc a aplica copilul lor.

20. Nutricile trebue a fi supravegheate de aprópe, ca să nu abuzeze de băuturĭ spirtuóse, care sunt în stare de a predispune la spasmurĭ pe copiĭ ce alăptează.

21. Reîntórcerea regulelorŭ la o mancă, modifică puţin compoziţiunea chimică a laptelui şi mo-

www.dacoromanica.ro

dul seŭ de elaboraţiune, însă dacă copilul nu sufere într'un mod îngrijitor, ceia ce se întâmplă mai în tot-dé-una, atunci ea póte continua de a alăpta.

22. O mancă trebue a se abţine de orĭ-ce plăceri saŭ inclinaţiuni de inimă, care, producând o nouă fecondaţiune, ar provoca alteraţiunea lapteluĭ în calitatea şi cantitatea sa, devenind vătămător pentru copilul ce alăpteză.

23. Schimbarea nutricilor nu are marĭ inconveniente pentru sănătatea copiluluĭ, ele pot fi schimbate orĭ de câte orĭ circonstanţile reclamă.

24. Nicĭ un aliment n'are proprietatea particulară de a face ca cantitatea lapteluĭ să crésca la femeile ce alăptează.

25. Hrana ce convine mai bine nutriceĭ este aceia cu care ea este obicĭnuită şi pe care o mistueşte mai bine, tot asemine şi pentru băuturĭ.

26. La caz de trebuinţă se póte înlocui alăptarea mumeĭ saŭ a nutriceĭ prin alăptarea artificială.

27. Alăptarea prin biberon reuşeşte multŭ mai puţin de cât alăptarea din partea mumeĭ saŭ a nutriceĭ.

28. De şi alăptarea artificială trebue a fi interzisă, totuşĭ în cazurĭ escepţionale ea se póte tolera.

29. Un copil nu are trebuinţă de cât de laptele mumeĭ saŭ a manceĭ, în cele dintâĭ lunĭ după naştere; şi nu trebue a i se da altă hrană de cât numaĭ după 6 lunĭ.

www.dacoromanica.ro

30. Dacă un copil adórme la ţiţă fără a suge, acésta este un semnŭ că laptele nutriceĭ este insuficient.

31. Intervalele alăptăriĭ trebue să fie în totdé-una regulate, şi din ce în ce maĭ depărtate, în proporţiune cu vârsta.

32. Alimentele grase şi aluaturile dulcĭ nu convin copiilor micĭ.

33 Epoca înţărcăriĭ trebue a fi ficsată între a 12-a şi 18-a lună a esistenţeĭ unuĭ copil.

34. Trebue a alege o epocă de repaus a dentiţiuneĭ, şi a profita de aceia ce vine după eşirea celor d'ântâĭ 12 dinţĭ, saŭ după a celor 16 pentru înţărcarea copiilor.

35. Inţărcarea trebue a fi operată iute în câte-va zile, maĭ ales dacă copilul are obiceiul de a mânca alimente solide, şi începênd prin a'l înţărca de a suge nóptea.

36. Pentru înţărcarea copiilor, trebne a preferi ano-timpulŭ de vară, de primă-vară şi de tómnă, adică când pruncul póte fi ţinut tótă ziua afară la aerŭ curatŭ, căcĭ ast-fel nu'şĭ aduc aminte de ţiţă.

37. După înţărcare, hrana copiluluĭ trebue asemine regulată, căcĭ acéstă tranziţiune, nu este în tot-dé-una lipsită de turburarea organelor mistuireĭ.

38. Copilul trebue să dórmă în légăn, iară nu pe braţele mumeĭ saŭ a marceĭ, trebue a'l obicĭ-

www.dacoromanica.ro

nui de a'l pune deştept în locul destinat pentru culcare şi a se adormi singur

39. Copilul trebue obicĭnuit a dormi în mijlocul sgomotelor; prin acéstă deprindere, eĭ nu se deştéptă saŭ nu se sperie, în cazurĭ de sgomote accidentale maĭ puternice.

40. Aerul curat este fórte necesar copiilor, chiar din cele dintăĭ zile ale esistenţeĭ lor; nu trebue a ne teme de a scóte un copil din casă, când este sóre, chiar earna, şi cu atât maĭ mult vara.

41. Aerul curat calmează copiĭ, le procură un bun apetit, un somn reparator, o vigóre satisfăcătóre prin acţiunea sa favorabilă asupra întregului organism.

42. Când copiĭ sunt înţărcaţĭ, trebue a'ĭ des-obicĭnui de a dormi in timpul zileĭ, căcĭ se lipsesc de timpul cel maĭ frumos, pentru a face o preumblare în aer curat.

43. Unde sórele nu intră, mediculŭ intră adese orĭ

44. Copiĭ trebue culcaţĭ pe la órele 8 saŭ 9, fără a'ĭ face să stee mult nóptea, în adunărĭ saŭ alte locurĭ de spectacule, evitând orĭ-ce jocurĭ care ĭĭ escită sara, înainte de culcare.

45. Nu trebue a înfăşa copiĭ şi a le strânge pieptul, pântecele precum şi membrile, împedecându'ĭ de a face mişcărĭ.

46. Nu trebue a culca copiĭ pe saltele şi perinĭ de puf, şi a'ĭ acoperi peste măsură.

www.dacoromanica.ro

47. Curăţeniea corpuluĭ şi a capuluĭ face parte din hygiena copiilor, trebue dar a le spăla binc aceste părţi şi a'ĭ scălda cât maĭ des; usagiul zilnic de scăldătorĭ este necesar în cele dintăĭ luni ale esistenţeĭ.

48. Capul trebue a fi spalat cu cea maĭ mare îngrijire şi debarasat de timpuriŭ de cojile ce'l acoper.

49. Este o mare greşală de a conduce copiĭ în suarele, după ceasurile obicĭnuite de culcare, şi o crimă de a'ĭ duce la bal saŭ alte spectacule

50. Imaginaţiunea copiilor este în tot-dé-una vie şi trebue a fi menajată. In tot cazul mumele vor proceda cu multă blândeţă.

51. Trebue a se teme maĭ puţin de micĭ accidente, chiar când ele produc vineţelĭ, de cât de emoţiunĭ morale, în contra căror se vor lua măsurĭ de urgenţă.

52. Evitaţĭ remediile ne-cunoscute şi nu uzaţĭ de medicamente, de cât numaĭ în cazurĭ maĭ serióse.

53. Cea maĭ bună doctorie a copiilor este o alăptare regulată.

54. In cazurĭ de bóle epidemice precum: varsatul, coriul, scarlatina, anghina difterică, şi orĭ de câte orĭ suferinţĭ serióse ar reclama, nu trebue a se perde nicĭ un moment, pentru a cere ajutorul medical

55. Evitaţĭ contactul şi întâlnirea copiilorŭ cu

www.dacoromanica.ro

copiĭ ne-cunoscuţĭ, care adese orĭ le póte comunica bóle contagióse.

56. Prin o bună combinare a regulelorŭ higienice, acompaniate cu óre-care tărie de caracter din partea mumeĭ, putem în tot-dé-una forma educaţiunea phisică a unuĭ copil şi a'l conserva în perfectă stare de sănătate.

FINE

www.dacoromanica.ro

Preţul 3 leĭ noĭ.

www.dacoromanica.ro